

Натиҷаи гузаронидани арзёбии раванди рушди иҷтимоӣ – иқтисодии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он дар асоси маълумоти ҷамъбасти оид ба рушди иҷтимоӣ иқтисодии онҳо дар давраи ҳисоботии нимсолаи якуми соли 2020 бо истифода аз “Маълумот оид ба арзёбии раванди рушди иҷтимоӣ иқтисодии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он вобаста ба ташаккул ва татбиқи сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи рушди маҳал”

1. Санадҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон

Нишондоди иҷрои ваколати раиси ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он бо нишондиҳандаи рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ 1.1. Таъмини расмиёти ҳуқуқии санадҳо арзёбӣ гардиданд.

1.1. Таъмини расмиёти ҳуқуқии санадҳо

Дар нимсолаи аввали соли 2020 ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ дар маҷмӯъ 2162 ҳуҷҷат ворид гардидааст, ки 1400 адади он аз ҷониби раёсату кумитаҳо, идораву муассисаҳо, шӯъбаҳо ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои вилоят буда, боқимондаи он аниқтараш теъдоди 762 ҳуҷҷат аз мақомоти болоӣ, аз ҷумла 4 адад Қонун ва 2 адад Қонуни конституционии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 19 адад Амр ва Фармони Президенти мамлакат, 35 қарор ва 1 фармоиши Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, 77 адад протоколҳои Маҷлиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, 69 адад супоришҳои Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, 78 супоришҳои муовинони Сарвазирӣ мамлакат, 180 адад супоришҳои Роҳбари Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, 19 адад барқияҳои ҳукуматӣ, 5 адад ҳуҷҷат аз Маҷлиси Олӣ, 265 аз вазорату кумитаҳо, 8 адад аз ташкилотҳои ғайридавлатӣ ва шарикони рушд ворид гардидааст.

Аз ҷониби Раиси вилоят дар ин давра 7 адад амр ва 171 қарори раиси вилоят, аз ҷумла 23 адади онҳо дар заминаи Фармон, Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, 5 ададашон дар асоси Нақшаи чорабинӣ оид ба иҷрои дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба тасвиб расида, чиҳати маълумот, қорбарӣ ва иҷрои саривақтии минбаъда ба воҳидҳои сохтории дахлдори вилоятӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои вилоят ирсол гардида, чараҳои амалишавии онҳо таҳти назорати ҳамарӯза қарор доранд.

2. Маълумот оид ба чараёни иҷрои тадбирҳои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллӣ бо роҳи таъмини волоияти қонун

Нишондоди пешакии самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ 2.1. (2.1,2.1.2) Риояи Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ», 2.1.1. Тадбирҳои андешида, ҷиҳати амалисозии саривақтии нақша чорабиниҳои барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии вилоят ва шаҳру ноҳияҳо бо истифода аз ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ, 2.1.3. Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мурочиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ”, 2.2.(2.2.1) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, 2.3. Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”, 2.4. (2.4.1) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим”, 2.5.(2.5.1, 2.5.2) Рафти иҷрои Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 июли соли 2017, №344 «Дар бораи Қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот дар шабакаи Интернет», 2.6.(2.6.1, 2.6.2) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизмати давлатӣ», арзёбӣ гардиданд.

2.1. (2.1.2) Риояи Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ»

(2.1, 2.1.2) Ҳолати ҳамкорӣ ва дастгирии мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, инчунин ҳаҷми кӯмаки молиявӣ ва иқтисодӣ аз ҳисоби буҷети маҳаллӣ ба мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот барои амалӣ намудани вазифаҳои онҳо бо дарҷи номгӯи вазифаҳои маблағгузоришаванда.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят тибқи талаботи Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» ба тақмили шаклу услуби кор, сифат ва самаранокии корҳои сиёсӣ, ташкилию оммавӣ аҳамияти ҷиддӣ дода, бо назардошти масъалаҳои афзалиятноки соҳа нақшаи кории мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоятро барои нимсолаи якуми соли равон таҳия ва тасдиқ намуд. Мутобиқи нақшаи мазкур дар давоми шаш моҳи соли 2020, 6 машварати васеъ, 6 машварати назоратии назди раиси вилоят ва иҷлосияи якуми даъвати шашуми Маҷлиси вакилони халқи ВМКБ гузаронида шуданд, ки дар онҳо зиёда аз 35 масъалаи рӯзмарраи дорои аҳамияти иҷтимоию иқтисодӣ баррасӣ гардида, доир ба ин масъалаҳо қарорҳои дахлдор ба тасвиб расонида шуданд. Бо риояи меъёрҳои муқарраргардида дар 66 ҳавзаи интихоботии вилоятӣ 66 номзад, аз ҷумла 22 зан ба вакили Маҷлиси вакилони халқи вилоят интихоб гардиданд.

Супоришҳо дар иҷлосияи Маҷлиси вакилони халқи вилоят ва машваратҳои васеъ ва назоратии назди раиси вилоят дар шакли қарор, протокол ба расмият дароварда шуда, бо мақсади иҷро дастраси мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ, ноҳияҳо ва раёсату

идораҳои дахлдори вилоят гардонида шуданд. Хангоми қабули қарорҳо талаботи меъёрҳои Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мурочиатҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ» риоя мегардад.

Дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон 45 Ҷамоати шаҳраку деҳот тибқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот», Низомнома ва Дастури ҷамоатҳо қор ва ҷаъолият қарда истодаанд.

Ҷиҳати риояи талаботи моддаи 6 Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» оид ба расонидани кӯмакҳои молиявӣ ва иқтисодӣ, дар шаш моҳи аввали соли 2020 ба маблағи 2143,7 ҳазор сомонӣ аз бучети маҳаллии вилоят кӯмаки молиявӣ расонида шудааст.

Ин нишондиҳанда дар шаҳри Хоруғ ба 157,1 ҳазор сомонӣ, дар ноҳияҳои Дарвоз 7,612 ҳазор сомонӣ, Рӯшон 7 ҳазор сомонӣ ва Ишкошим 11,5 ҳазор сомонӣ ҷудо гардидааст, ки барои иҷрои функсияҳои ҷамоатҳо шароити иқтисодӣ фароҳам оварда шудааст.

Оид ба риояи талаботи моддаи 6 Қонуни конституцсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ» оид ба расонидани кӯмакҳои молиявӣ ва иқтисодӣ аз ҳисоби пешниҳод нагардидани маълумот дар ҳисоботҳои ноҳияҳои, Ванҷ, Шугнон, Роштқалъа ва Мурғоб гузаронидани арзёбӣ ғайриимкон гардидааст.

2.1.1. Тадбирҳои андешида, ҷиҳати амалисозии саривақтии нақша чорабиниҳои барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии вилоят ва шаҳру ноҳияҳо бо истифода аз ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ

Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон барои солҳои 2016-2020 109 лоиҳаҳо бо маблағи 4080,8 млн. сомонӣ дар бар гирифта, ба ҳолати 1 январи соли 2020, 31 банд ба маблағи 889,9 млн. сомонӣ пурра иҷро гардида, дар иҷрои 42 банд бо маблағи 173,2 млн. сомонӣ қорҳо идома дошта, фоизи иҷроиш дар умум 26%-ро ташкил медиҳад ва дар 36 банди чорабиниҳо бинобар дарёфт нагардидани маблағ қорҳо оғоз нашудаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ нишондиҳандаи баланди азхудкунии маблағҳо барои амалигардонии лоиҳа - чорабиниҳои Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодӣ дар шаҳру ноҳияҳои Мурғоб 115%, Хоруғ 96,4%, Рӯшон 63,8%, Дарвоз 60,3% ва Шугнон 33,9% таъмин гардида, дар сатҳи муайян барои пешрафти иқтисодӣ ва баланд бардоштани сатҳи зиндагии аҳоли мусоидат намуда истодаанд.

Нишондиҳандаи пасти он дар ноҳияҳои Ванҷ 18% ва Роштқалъа 13,6% ба назар расида, қоннок намудани ҳамқории байни мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, қалби соҳибқорон ва ҷаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллиро талаб менамояд.

Бояд тазаккур дод, ки Барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Дарвозу Шуғнон барои солҳои 2020- 2025 таҳия гардида, мавриди тасдиқшавӣ қарор дорад.

Дар ин давра шумораи лоиҳа - чорабиниҳое, ки бинобар дарёфт нагардидани маблағ корҳо оғоз нашудаанд, аз шумораи умумии нақша - чорабиниҳои Барномаи рушди иҷтимоию иқтисодӣ дар ноҳияҳои Роштқалъа 42,9% (шумораи лоиҳаи оғознагардида 55 лоиҳа), Ванҷ 64,9% (176 лоиҳа), Дарвоз 39,7% (102 лоиҳа), Мурғоб 52,8% (121 лоиҳа), Рӯшон 37,7% (48 лоиҳа), Шуғнон 35,3% (52 лоиҳа), ва шаҳри Хоруғ 47,2% (43 лоиҳа) ташкил додааст, ки андешидани чораҳои иловагиро талаб менамояд.

Пешниҳод: Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои онро зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, барои баланд бардоштани дараҷаи амалигардонии лоиҳаҳо, аз ҷумла лоиҳаҳои манбаи маблағгузориашон номуайян дар барномаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ пешбинӣ гардида, истифодаи натиҷаи мониторинг ва арзёбии барномаҳо дар татбиқи сиёсати соҳавии мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ мусоидат намоянд.

2.1.3. Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дарбори мурочиати шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ”

Дар давоми 6 моҳи соли 2020 шумораи умумии мурочиатҳои шаҳрвандон дар вилоят 486 (1152) нафарро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 666 нафар кам гардидаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ дар ноҳияҳои вилоят мурочиати умумии шаҳрвандон дар ноҳияҳои Мурғоб +64 (152) нафар ва Ишкошим +58 (605) нафар буда, нисбати соли гузашта зиёд гардида, мавҷудияти мушкилотҳои иҷтимоию иқтисодии аҳолии ин ноҳияҳоро инъикос менамояд.

Шумораи мурочиати умумии шаҳрвандон дар шаҳри Хоруғ -448 (982) адад, ноҳияҳои Рӯшон -240 (731) адад, Дарвоз -226 (855) адад, Роштқалъа -137 (578) адад, Шуғнон -57 (692) ва Ванҷ -35 (383) адад, нисбати соли гузашта кам гардида, саривақт баррасӣ ва ҳал намудани мушкилотҳо дар мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ин шаҳру ноҳияҳо ба назар мерасад.

Ҳолати воқеии таҳлили таркибии мурочиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар шаҳру ноҳияҳо

Аз таҳлили мазкур бармеояд, ки аз шумораи умумии мурочиати шаҳрвандон оид ба қитъаи замини наздиҳавлигӣ дар вилоят 45 адад вобаста ба масъалаи замин ба қайд гирифта шуда, нисбати соли гузашта -94 адад кам гардида, дар ноҳияҳои Рӯшон -71 (179) адад, Роштқалъа -13 (86) адад, Ишкошим -5 (161), Шуғнон -1 (6) ва дар шаҳри Хоруғ -17 (70) ададро ташкил медиҳад, ки аз бехтар гардидани шароити манзили зист шаҳодат медиҳанд.

Зиёдшавии шумораи мурочиати шаҳрвандон оид ба қитъаи замини наздиҳавлигӣ нисбати соли гузашта дар ноҳияҳои Мурғоб +32 (44) адад, Дарвоз +12 (13) адад ва Ванҷ +3 (30) адад ба назар расида, дар доираи

имкониятҳои мавҷудбудаи ноҳияҳо барои беҳтар намудани таъминоти аҳолии бо манзили зист, андешидани чораҳои иловагиро талаб менамояд.

Дар давоми 6 моҳи соли 2020 дар миқёси шаҳру ноҳияҳои вилоят шумораи мурочиати шаҳрвандон аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 20 ададро ташкил додааст, ки нисбати соли гузашта, 54 адад кам гардидааст.

Ҳамзамон, дар ноҳияҳои Дарвоз -6 (7)адад, Ишкошим -6 (9) адад Рӯшон -2 (4) адад, Роштқалъа -2 (4) адад, Мурғоб -2 (6) адад ва шаҳри Хоруғ -5 (6) адад шумораи мурочиатҳо аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нисбат ба соли гузашта кам гардидааст, ки самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо дар ҳалли саривақти масъалаҳо дар сатҳи зарурӣ таъмин карда шудааст.

2.2. (2.2.1) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон”

2.2.1. Натиҷаи фаъолияти комиссияҳо ва чорабиниҳои амалишуда дар асоси Протоколи Маҷлиси Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 21.05.2016 с, №7 банди 4 (оид ба масъалаи номгузории анъанавӣ дар тамоми шаҳру ноҳияҳо)

Мувофиқи қарори раиси шаҳри Хоруғ аз 16 декабри соли 2016, №697 “Дар бораи ҳайати комиссияи татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон” дар назди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ҳайти комиссияи забон тасдиқ гардид. Вобаста ба ин, чараёни иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» пайваста мавриди назорат қарор дода шуда, аз тарафи гурӯҳҳои корӣ 4 маротиба дар бозори марказӣ ва роҳи марказии шаҳр номгузории иншоотҳои маишӣ корҳои ташвиқотию тарғиботӣ анҷом дода шудаанд.

Дар ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Шуғнон, Рӯшон, Ишкошим ва Мурғоб дар асоси Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи забони давлатӣ” дар ноҳия комиссияи доимамалкунанда дар ҳайати муовини раиси ноҳия-сарпарсти соҳа ва дигар мудирону шуъбаю бахшҳои дахлдор ташкил карда шудааст, ки кори худро дар самти риояи меъёрҳои забони адабӣ ва дурусту беҳато навиштани калимаву ибораҳои тоҷикӣ равона намуда, корҳои фаҳмондадиҳиро аз муассисаҳои таълимӣ оғоз намудаанд. Комиссияи мазкур пеш аз ҳама ба шиору овезаҳои мағозаву дӯконҳои соҳибкорон диққати зарурӣ дода, корҳои фаҳмондадиҳиро байни соҳибкорон ҷоннок намудааст.

Инчунин, дар мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ҷамоатҳои шаҳрак ва деҳот ва идораю муассисаҳо бо китобҳои тозанаشرнумудаи Кумитаи забон ва истилоҳот “Феҳристи номҳои миллии тоҷикӣ” ва “Феҳристи имлои забони тоҷикӣ ” таъмин гардидаанд, ки китоби рӯймизии идораю муассисаҳо мебошад.

Мутобиқи маълумоти Кумитаи забон ва истилоҳоти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25 июни соли 2020, №1-5/662 аз ҷониби мутахассисони Кумита ба 644 (аз ҷумла ВМКБ 102 адад) номи мавзӯҳои

ҷуғрофии ғайримаъёрии худуди шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ, аз ҷумла, номи чарогоҳҳо, дараҳо, кулҳо, дарёҳо, обанборҳо, чашмаҳо ва ағбаҳо тавзеҳнома навишта шуда, ба Кумитаи идораи замин ва геодезии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шуданд.

2.3. (2.3.1) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон

“Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд”

2.3.1. Натиҷаи фаъолияти комиссияҳо ва чорабиниҳои амалишуда, таъмоюли ҷинояткорӣ байни ноболиғон (банди 81 паём).

Дар муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳои вилоят 105 кумитаи волидон ва ассотсиатсияи волидон ташкил карда шудааст.

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 Комиссия оид ба ҳуқуқи кӯдаки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар шаҳру ноҳияҳои вилоят дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ байни хонандагон оид ба Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид дар бораи «Ҳуқуқи кӯдак», Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», «Дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои кӯдак» зарари нашъамандӣ, сӯиқасд ба ҷони худ ва дар доираи дигар мавзӯҳо 133 адад воҳӯриҳою сӯҳбатҳо, аз ҷумла 99 адад дар мавзӯи «Баланд бардоштани масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд», баргузор намуд.

Дар худуди вилоят ҷиноятсодиркунӣ аз тарафи ноболиғон дар шаш моҳи соли 2020, 9 ҷиноят бо иштироки 10 нафар ноболиғ ба қайд гирифта шуда, ҷаримабандӣ бо моддаи 90-и Кодекси ҳуқуқвайронкунии маъмурӣ 246 нафар волидон ба маблағи 12956 сомонӣ ва 46 нафар волидон бо дигар намуди ҳуқуқвайронкунӣ, ба маблағи 1735 сомонӣ ҷарима гардиданд.

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 дар ноҳияи Ишкошим як адад ҳолати ҷинояти дуздӣ аз ҷониби 3 нафар ноболиғон ва дар ноҳияи Мурғоб 1 адад ҷинояткорӣ аз тарафи хонандагони синфи 8 ба қайд гирифта шудааст.

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Шуғнон, Роштқалъа ва Мурғоб ҳолати ҷинояткорӣ аз тарафи ноболиғон ба қайд гирифта нашудааст.

Вобаста ба масъалаи мазкур аз ҷониби ноҳияҳои Рӯшон ва маълумот пешниҳод нагардидааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳру ноҳияҳои он фаъолияти кумитаи волидон ва ассотсиатсияи волидони вилоятӣ ва шаҳру ноҳияҳо, ҷиҳати таъмини риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулияти падару модар дар таълиму тарбияи фарзанд» корҳои ташкилию тағриботиро пурзӯр намоянд.

2.4. (2.4.1) Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон

“Дар бораи танзими анъана ва чашну маросим”

2.4.1. Шумораи маъракаҳои гузаронидашуда, ҳолатҳои қонуншиканиҳо, натиҷаи фаъолияти комиссияҳо ва чорабиниҳои амалишуда

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 дар худуди вилоят 236 маъракаҳо

гузаронида шудааст, ки нисбати соли гузашта 57 адад кам гардидааст. Харочотҳои умумии маъракаҳо дар ин давра 966,7 ҳаз. сомониро ташкил додааст, ки нисбати соли гузашта 180,8 ҳаз. сомони зиёд гардида, хароҷоти миёна ба ҳар як маърака маблағи 4096 сомони рост меояд.

Хароҷоти миёнаи аз ҳама баланд дар шаҳру ноҳияҳои Хоруғ 5000 сомони, Ишкошим 4911 сомони, Дарвоз 4414 сомони, Ванҷ 3904 сомони, Шугнон 3545 сомони, Рӯшон 3485 сомони, Рошқалъа 3327 сомони ва Мурғоб 3116 сомони ташкил дода, ки омӯзиши сабабҳои фарқияти каму зиёди хароҷотҳои маъракаро талаб менамояд.

Зиёдшавии ҳолати қонуншиканӣ нисбати соли гузашта дар ноҳияҳои Рӯшон +1 ҳолат ва Мурғоб +1 ҳолат ба қайд гирифта шудааст, ки пурзӯр намудани ташвиқу тарғиботро ҷиҳати риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи танзими анъана ва ҷашну маросим” ба миён омадааст.

2.5. (2.5.1, 2.5.2) Рафти иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 июли соли 2017, №344 “Дар бораи Қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот дар шабакаи Интернет”

2.5.1. Истифодаи технологияи иттилоотии коммуникатсионӣ дар фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо (сомона, почтаи электронӣ ва татбиқи унсурҳои «ҳукумати электронӣ»).

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ баҳри иҷрои ин банд ва қарори мазкур, чораҳои мушаххас рӯи қор овардааст. Тамоми шӯъба ва бахшҳои дастгоҳи раиси вилоят, сохторҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят айни ҳол пурра аз технологияи иттилоотии коммуникатсионӣ таъминанд. Ҳар як қораманди мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят дар шабакаи Интернет суроғи электронӣ доранд.

Сомонаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят www.badakhson.tj аз соли 2012 боз фаъолият мекунад. Бо сабаби рӯи қор оварда шудани Барномаи нави HTML сомона аз моҳи январи соли 2019 фаъолиятро тибқи талаботи он роҳандозӣ намудааст. Суроғи электронии он badakhshon@mail.ru буда, он тибқи мактуби расмӣ роҳбари дастгоҳи раиси вилоят ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо, раёсату идораҳо дастрас гардидааст. Ҳамчунин ҷиҳати дастрасии мардуми вилоят ба сомона, расидани дархост, арзу шикоятӣ шаҳрвандон эълоне ба ин мазмун дар сомона ҷой дода шудааст.

Ҷиҳати ташкили назорат дар шабакаҳои иҷтимоӣ, матбуоти даврӣ, телевизион ва дигар васоити ахбори омма сари вақт чораҳои зарурӣ андешида шуданд. Ҷиҳати амалӣ намудани Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи воқуниши шахсони мансабдор аз ҷониби бахши иттилоотӣ таҳлилӣ ба мақолаҳои танқидӣ дар матбуоти даврӣ, аз ҷумла дар Рузномаи Бадахшон 35 маротиба ва 20 маротиба дар шабакаҳои иҷтимоӣ ҷавобҳои мушаххас гардонидани шуданд.

Сомонаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кухистони Бадахшон (badakhshon.tj), наздики 110 ҳазор хонанда дорад. Дар сомона ҳамаруза мақолаҳо оид ба чаласаҳо назди раиси ВМКБ, муовинон, роҳбари дастгоҳ ва дигар идораву муассисаҳои вилоятӣ инъикос гардидаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ нишондиҳандаи баланди дараҷаи корношоямии воситаҳои технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ, компютерҳо дар дастгоҳи Раиси ВМКБ 10,4% (ҳамагӣ 67 адад) ва дар дастгоҳи раиси шаҳру ноҳияҳо, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот (ҷамоатҳо) - и онҳо дар ноҳияҳои Мурғоб 26,5% (64 адад), Дарвоз 20,6% (ҳамагӣ 63 адад), Роштқалъа 19,3% (31 ҳамагӣ адад), Ишкошим 15% (ҳамагӣ 113 адад), Ванҷ 15,1% (ҳамагӣ 86 адад) ва Шугнон 10,5% (57 адад) ташкил медиҳад, ки таъсири манфии худро ба самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллӣ мерасонад.

Инчунин, нишондиҳандаи мазкур дар шаҳри Хоруғ 0% (ҳамагӣ 30 адад) ва ноҳияи Рӯшон 0% (ҳамагӣ 483 адад)-ро ташкил додааст, ки ба самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллӣ мусоидати мусбӣ мерасонад.

Дар шаҳри Хоруғ 11 нуқтаи дастрасӣ ба интернет дошта, 1 нуқтаи сомонаи расмӣ худро дорад, ки ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Рӯшон 30/1, Ишкошим 8/1, Дарвоз 5/1, Шугнон 4/1, Роштқалъа 1/1 ва Ванҷ -/1 нуқтаро ташкил додааст.

Дар масъалаи мазкур мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ванҷ сомонаи расмӣ худро бо домени vanj.tj ташкил намуда, фаъолият пеш бурда истодааст. Дар ҳамин замина роҳбарияти ноҳия Раёсати молияи ноҳияи вазифадор намудааст, ки дар доираи имкониятҳои мавҷуда маблағгузорӣ намудани сомонаҳои расмӣ ҷамоатҳои дехоти ноҳияро дар оянда таъмин намояд.

Мутобиқи маълумоти пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Мурғоб бошад сомонаи расмӣ мақомот (Murgab.tj) то имрӯз вучуд надошта, мавриди корбарӣ ва оmodасозӣ қарор дорад.

Натиҷаи таҳлил муайян намуд, ки рафти иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 июли соли 2017, №344 «Дар бораи Қоидаҳои ягона барои сомонаҳои расмӣ вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехот дар шабакаи Интернет» дар шаҳру ноҳияҳои ВМКБ хусусан дар мақомоти худидоракунии шаҳрак ва дехоти он дар сатҳи нокифоя буда, пурзӯр намудани корҳо дар ин самт дар якҷоягӣ бо Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур мебошад. Ҳамзамон, чиҳати иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2019, №642 “Дар бораи Консепсияи иқтисоди рақамӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” дар солҳои минбаъда чораҳои зарурӣ роҳандозӣ намоянд.

2.5.2. Ташкили давраи омӯзишӣ ҷиҳати истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои кормандони мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот АПҶТ аз 06.03.2019 с., №АП-1176 оид ба Нақша ҷорабиниҳо бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ» (банди 21);

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Мурғоб оид ба технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар мақомоти ноҳия ва мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳоти он аз моҳи январи соли 2020 то моҳи июни соли ҷорӣ 13 маротиба бо кормандон омӯзиш гузаронидааст.

Ёдовар мешавем, ки дар ноҳияи Дарвоз ҳармоҳа бозомӯзии хизматчиёни давлатиро ба роҳ монда, дар як моҳ ду маротиба иловатан омӯзиши истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ ба роҳ монда шуда, баҳри аз худ намудани технологияи иттилоотӣ барои кормандони мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот ҷорачӯӣ карда мешавад. Инчунин, ҳангоми ба қор қабул намудани кормандони мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳия дараҷаи донишҷӯи истифодабарии технологияи муосир санҷиш гузаронида, барои ишғолкунандагони мансабҳои маъмурии хизмати давлатӣ бартарӣ дода мешавад.

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар ноҳияи Ишкошим омӯзишҳо ҷиҳати истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ барои кормандони мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот ташкилу баргузор карда нашудаанд. Чунин омӯзишҳо тибқи нақша дар нимсолаи дуюми соли ҷорӣ ду маротиба ба нақша гирифта шудааст.

Омӯзиши истифодаи технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ дар ноҳияи Рӯшон барои кормандони мақомоти худидоракунии шахрак ва деҳот оид ба рафти иҷрои амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 06.03.2019 с., №АП-1176 оид ба Нақша ҷорабиниҳо бахшида ба «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ» (банди 21) то кунун ташкил карда нашудааст.

Ҳамзамон, вобаста ба банди мазкур аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ, шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷ, Мурғоб, Роштқалъа ва Шуғнон маълумот пешниҳод нагардидааст.

2.6.(2.6.1, 2.6.2) Риояи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизмати давлатӣ»

2.6.1. Гузаронидани озмуни мансабҳои маъмурии хизмати давлатӣ (моддаи 18), аттестатсияи хизматчиёни давлатӣ (моддаи 20), бозомӯзӣ ва омода намудани хизматчиёни давлатӣ барои баланд бардоштани масъулияти онҳо.

Дар нимсолаи аввали соли ҷорӣ ҷиҳати иҷрои талаботи моддаи 18-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи хизмати давлатӣ» ва тибқи муқаррароти банди 11-и Низомнома дар бораи тартиби гузаронидани озмун барои ишғоли мансабҳои холии маъмурии хизмати давлатӣ дар мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ 1 маротиба озмуни мансабҳои холии маъмурии хизмати давлатӣ гузаронида шуда, барои баланд бардоштани самаранокии фаъолияти мақомоти идоракунии маҳаллӣ

мусоидат намуда, амалигардони Қонуни мазкур таъмин карда шудааст, ки 17 нафар мутахассисони болаёқат ва соҳибхитос тариқи шаффофият мансабҳои холии маъмурии хизмати давлатиро ишғол намуда, 2 ҷои холи мавҷуд мебошад.

Дар шаҳру ноҳияҳои ВМКБ бошад, 15 маротиба озмун гузаронида шуда, 51 нафар ба мансабҳои маъмурии хизмати давлатӣ таъин гардидаанд, ки аз ин шумора 3 нафарашонро занон ташкил медиҳанд. Доир ба ҷойҳои холи маълумот пешниҳод нашудааст.

Тибқи маълумотҳои пешниҳодгардида дар нимсолаи аввали соли ҷорӣ дар ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он аттестатсияи хизматчиёни давлатӣ (моддаи 20) гузаронида нашудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ аз ҷониби мақомотҳои иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои ВМКБ 7 нафар ба курси такмили ихтисос фаро гирифта шуда, 3 нафар дар магистратура ва 1 нафар дар Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳсил намуда истодаанд.

Ҳамзамон, доир ба бозомӯзӣ ва омода намудани хизматчиёни давлатӣ барои баланд бардоштани масъулияти онҳо, тибқи қарори раиси вилоят аз 31 декабри соли 2018, №493 «Дар бораи Нақшаи машғулиятҳои идоравӣ барои хизматчиёни давлатии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистон Бадахшон дар соли 2020» дар шаҳру ноҳияҳои ВМКБ санадҳои дахлдор ба тасвиб расонида шуда, машғулиятҳо гузаронида мешаванд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки бо назардошти аз моҳи апрели соли ҷорӣ дар қаламрави ҷумҳурӣ эълон намудани бемории сироятии паҳншавии каронавирус, яъне COVID -19 дар бештари мақомотҳо машғулиятҳои идоравӣ барои хизматчиёни давлатӣ то инҷониб гузаронида нашудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ дар ноҳияи Рӯшон 19 нафар кадрҳои дар захира буда, ба мансаб таъин гардиданд, ки 8 нафари онҳоро занон ташкил медиҳанд.

Тибқи маълумотҳои пешниҳодгардида дар мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Мурғоб 18 нафар (5 нафар зан) ва ноҳияи Роштқалъа 12 нафар (4 нафар зан) дар рӯйхати захираи кадрҳои роҳбарикунанда мебошанд. Доир ба масъалаи мазкур дар ҳисоботҳои дигар шаҳру ноҳияҳо маълумот дода нашудааст.

3. Таъмини пешрафти устувори иқтисодӣ

Нишондоди пешакии таъмини пешрафти устувори иқтисодӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ 3.1. Таҳлили иҷрои қисми даромад ва хароҷоти бучет, афзоиш/коҳиш нисбат ба нақшаи даромад, 3.2. Ҷорачӯӣ ҷиҳати сифатнок таъмин намудани қисми даромади бучети давлатӣ, 3.3. Мавҷудияти бақия аз рӯи намуди андозҳои пардохтнамуда ва қорҳои анҷомдодашуда дар самти коҳиш додани бақияҳо, 3.4. Мавҷудияти қарзи музди меҳнат, 3.5. Тамоюли афзоиш ё камшавии музди миёнаи меҳнат, 3.6. Ҷораҳои андешидашуда ҷиҳати дарёфти манбаҳои нави андозбандӣ, арзёбӣ гардиданд.

3.1. Таҳлили иҷрои қисми даромад ва харочоти буҷет, афзоиш/коҳиш нисбат ба нақшаи даромад

Иҷрои нақшаи даромади буҷети вилоят дар шашмоҳаи якуми соли 2020 аз рӯи даромадҳои худии буҷети вилоят ба андозаи 110,9% таъмин гардида, дар маҷмӯъ дар вилоят тибқи нақшаи маблағӣ 94,1 млн. сомони ро ташкил дода, иҷрои он 94,9 млн. сомони ро ташкил додааст.

Саҳми шахру ноҳияҳои Дарвоз +3,4 млн. сомонӣ (131,5%), Ишкошим +210,8 ҳазор сомонӣ (103%), Хоруғ +233,9 ҳазор. сомонӣ (101%) ва Ванҷ +25,4 ҳазор сомонӣ (100,6) нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта зиёд гардидани воридоти маблағ назаррас буда, барои рушди иҷтимоию иқтисодии онҳо шароит фароҳам оварда мешавад.

Нақшаи қисми даромади буҷети маҳаллии ноҳияҳои Шуғнон -825,4 ҳаз. сомонӣ (91,9%), Роштқалъа -238,8 ҳаз. сомонӣ (91%), Мурғоб -218 ҳаз. сомонӣ (96,1%) ва Рӯшон -113,4 ҳаз. сомонӣ (98,3%) иҷро нагардидааст, ки барои рушди иҷтимоию иқтисодии онҳо таъсири манфӣ мерасонад.

Қисми харочоти буҷети вилоят дар шашмоҳаи аввали соли 2020 ба андозаи 87,9 фоиз таъмин гардида, маблағи 136,2 млн сомонӣ барои сохторҳои иқтисодию иҷтимоии вилоят равона гардид.

Харочоти буҷет дар алоҳидагӣ дар шахру ноҳияҳои вилоят бошад, дар ноҳияи Дарвоз 96,3 фоиз, Ишкошим 92,7 фоиз, Шуғнон 90,7 фоиз, Рӯшон 89,7 фоиз, Хоруғ 89 фоиз, Мурғоб 89 фоиз, Ванҷ 87,3 фоиз, Роштқалъа 87 фоиз, ва буҷети вилоят 87,9 фоизро ташкил дод.

3.1. Таҳлили иҷрои қисми даромад ва харочоти буҷет, афзоиш/коҳиш нисбат ба нақшаи даромад

Сифатнокии иҷроиши нақшаи қисми даромади буҷет бошад ба ғайр аз ноҳияи Дарвоз дар дигар ноҳияҳо ва шаҳри Хоруғ таъмин карда нашуд. Дар вилоят иҷрои нақшаи қисми даромади буҷет аз рӯи се намуди андоз- андоз аз арзиши иловашуда ба андозаи 87,2%, бочи давлатӣ 80,4% ва андоз аз истифодабарии қитъаи замин 76,5% таъмин нагардид.

Ҳолати таъминнагардидани иҷрои буҷет дар шахру ноҳияҳо:

- ноҳияи Ванҷ (аз рӯи ду намуди андоз - андоз аз захираҳои табиӣ ягон маблағ ворид нагардида, андоз аз воситаҳои нақлиёт бошад (74,4%));
- ноҳияи Рӯшон (аз рӯи чор намуди андоз - андози даромад аз шахсони воқеӣ (90,8%), андоз аз арзиши иловашуда (84,3%), андоз аз бочи давлатӣ (91,7%) ва дигар даромадҳои ғайриандозӣ (19,2%));
- ноҳияи Шуғнон (аз рӯи ду намуди андоз – андози бочи давлатӣ (63,5%) ва андоз аз дигар даромадҳои ғайриандозӣ (21,6%));
- ноҳияи Роштқалъа аз рӯи се намуд -андози даромад аз шахсони воқеӣ (92,1%), андоз аз воситаҳои нақлиёт (98,6%) ва дигар даромадҳои ғайриандозӣ (90,6%));
- ноҳияи Ишкошим (аз рӯи чор намуди андоз- андози низоми соддакардашуда (77,7%), андози воситаҳои нақлиёт (54,0%), андоз аз бочи давлатӣ (74,0%) ва андоз аз дигар даромадҳои ғайриандозӣ (75,1%));

- ноҳияи Мурғоб (аз рӯи ду намуд андоз – андоз аз бочи давлатӣ (65,0%), ва андоз аз захираҳои табиӣ(23,0%));
- шаҳри Хоруғ (аз рӯи ду намуди андоз - андоз аз арзиши иловашуда (69,7%) ва андоз аз бочи давлатӣ (72,8%));
- бучети худии вилоят (аз руи ҳафт намуди андоз – андоз аз арзиши иловашуда (25,1%), андоз истифодабарии роҳҳои автомобилгард 48,9%), андоз аз воситаҳои нақлиёт (94,4%), андоз аз моликияти ғайриманқул, аксизҳо, андоз андоз аз захираҳои табиӣ ягона маблағ ворид нагардид ва андоз аз дигар даромадҳои ғайриандозӣ (93,9%). Таъмин нагардидааст.

Вобаста ба ҳолати бамиёномада мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои болозикрро зарур аст, ки ҳамкориро бо мақомоти нозироти андоз ва андозсупорандагон дуруст ба роҳ монанда, қорҳои фаҳмонда диҳиро дар назди мардум ҷоннок намоянд.

3.3. Мавҷудияти бақия аз рӯи намуди андозҳои пардохтнашуда ва қорҳои анҷомдодашуда дар самти қоҳиш додани бақияҳо

Ба ҳолати 1 июли соли 2020 дар ВМКБ 2,2 млн. сомонӣ бақияпулиҳои андоз мавҷуд буда, нисбат ба 01 январи соли 2020 -201,3 ҳазор сомонӣ кам гардидааст.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияи Мурғоб +23,1 ҳазор сомонӣ (108,2 ҳазор сомонӣ), Рӯшон +4,1 сомонӣ (59,5 ҳазор сомонӣ) ташкил дода, ташвишовар боқӣ мондааст. Аз ин лиҳоз, барои кам намудани он андешидани чораҳои иловагӣ ва пурзӯр намудани фаъолиятро дар якҷоягӣ бо нозироти андоз тақозо менамояд.

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 дар шаҳри Хоруғ -335,5 ҳазор сомонӣ (1230,8 ҳазор сомонӣ) ва ноҳияҳои Роштқалъа -160,1 ҳазор сомонӣ (25 ҳазор 250 сомонӣ), Ванҷ -31,7 ҳазор сомонӣ (87,3 ҳазор сомонӣ), Дарвоз -159,5 ҳазор сомонӣ (12 ҳазор сомонӣ), Ишкошим -26 ҳазор сомонӣ (65,5 ҳаз. сомонӣ) ва Шуғнон -1 ҳазор сомонӣ (260,1 ҳазор. сомонӣ) бақияи андоз кам гардидааст, ки натиҷаи чораҳои саривақтии андешидаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо ва нозироти андоз мебошад.

3.4. Мавҷудияти қарзи музди меҳнат

Дар вилоят қарздорӣ ба ҳолати 1 июли соли 2020 180 ҳазор сомониро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта -268,4 ҳазор сомонӣ кам гардидааст.

Дар давраи ҳисоботӣ қарздории музди меҳнат аз ҳисоби идораю муассисаҳои бучетӣ дар қаламрави мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои ВМКБ танҳо дар ноҳия Рӯшон (7 ҳазору 700 сомонӣ) мавҷуд буда, он ба идораи Бойгонии байниидоравии ноҳия рабт дорад.

Дар ҳисоботҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои ВМКБ вобаста ба банди мазкур маълумот пешниҳод нагардидааст.

3.5. Тамоюли афзоиш ё камшавии музди миёнаи меҳнат

Музди миёнаи меҳнат дар давраи ҳисоботӣ ба андозаи 1239,4 сомонӣ муайян гардида, нисбати ҳамин давраи соли 2019 ба андозаи 1125,6 сомонӣ ё 110,1 фоиз афзоиш ёфтааст.

Зиёдшавии музди миёнаи меҳнат дар ноҳияҳои Шуғнон +184 сомонӣ (953,0 сомонӣ), Рӯшон +88 сомонӣ (869,0 сомонӣ), Мурғоб +52,28 сомонӣ (1126,13 сомонӣ) ва Ишкошим +40 сомонӣ (830 сомонӣ) -ро ташкил дода, дар Роштқалъа -+0 (740 сомонӣ) бетағйир боқӣ мондааст.

Ин нишондиҳанда дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷу Дарвоз нишон дода нашудааст.

Зиёдшавии музди миёнаи меҳнат дар ноҳияҳои Шуғнон, Рӯшон, Мурғоб ва Ишкошим ба назар расида, барои беҳтар намудани ҳолати иҷтимоии аҳоли мусоидат намудааст.

3.6. Чораҳои андешидашуда ҷиҳати дарёфти манбаҳои нави андозбандӣ

Дар шаш моҳи аввали соли 2020 мувофиқи нақшаи кории шубҳаи аудити дохилӣ ва назорати Сарраёсати молияи ВМКБ, баҳри хароҷоти мақсадноку шаффофи маблағҳои бучетӣ ва риояи катъии интизоми молиявӣ дар ташкилоту муассисаҳои бучетии ВМКБ аз тарафи мутахассисони шубҳа дар 38 идораву муассисаҳои давлатии вилоят санҷишу таҳлилҳо гузаронида шуданд, ки ин ҳамагӣ 95,0%-и нақшаи пешбинишударо ташкил дод.

Натиҷаи супоришҳои аудитӣ дар ин идораву муассисаҳо зарари умумиро ба маблағи 129721 сомонӣ ошкор намуд, ки аз он маблағи 65562 сомонӣ аз ҳисоби пардохти музди меҳнат ва мукофотпулӣ, 270 сомонӣ аз ҳисоби пардохти беасоси нафақаи кӯмакпулӣ, 4798 сомонӣ аз ҳисоби сафархарҷӣ, 1660 сомонӣ аз ҳисоби аз меъёр зиёд истифода бурдани хароҷоти сӯзишворӣ, 936 сомонӣ оид ба дигар хароҷотҳои ғайриқонунӣ ва аз меъёр зиёд, дигар хароҷотҳои ғайриқонунӣ, 864 сомонӣ аз ҳисоби каммади маводҳои арзишнок, 432 сомонӣ аз ҳисоби изофанависӣ дар қорҳои таъмиру сохтмонӣ, 7634 талафи воситаҳои пулию молӣ ва 30115 ҳазор сомонӣ аз ҳисоби андозҳо ташкил медиҳад.

Аз маблағҳои ошкоршудаи зарари молиявӣ ба ҳолати 25 июни соли 2020 ба андозаи 61,0 %, ё ки маблағи 79218 сомонӣ ҷо ба ҷо намуда шуда, ҳоло ҷобачогузори маблағҳои ғайриқонунӣ хароҷотгардида идома дорад.

Дар самти ташаккул додани маблағҳои бучетӣ дар ноҳияи Шуғнон мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дар нимсолаи аввали соли 2020» таъмин гардида, дар навбати аввал маблағгузори музди меҳнат, пардохтҳои суғуртаи иҷтимоӣ, нафақа ва ҷубронпулиҳо таъмин карда шуда, дар асоси нақша-чорабиниҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳия хариди мол ва хизматрасониҳоро, ки аз ҳисоби маблағҳои давлатӣ анҷом дода мешаванд, бо пешниҳоди протоколи комиссияи тендерӣ амалӣ мегарданд.

Манбаҳои иловагии даромади бучети ноҳия аз ҳисоби таъси додани қоргоҳҳои хурди саноатӣ ва ба андозбандӣ ҷалб намудани онҳо амалӣ

гардида истодааст. Соли равон тибқи нақшаи амали таъсис коргоҳҳои саноати 2 адад дар назар дошта ба ҷаъолият шуруъ карданд.

Дар ноҳияи Ишкошим бошад, кормандони идораи Нозироти андози ноҳия нисбати 2 шахсони ҳуқуқӣ санҷишҳои камериали гузаронида ба маблағи 21000 сомонӣ маблағҳои иловагӣ дарёфт намуда ба бучет ворид намуд. Аз 11 адад андозсупорандагон барои вайрон намудани қонунгузори андоз ба маблағи 7355 сомонӣ ҷарима стонда шуд.

Дар ноҳияи Мурғоб бошад барои раванқ додани сарҷаҳмаҳои бучетӣ ҷорводоронро ба андозбандӣ ба бучет ҷалб намуда, онҳо дар маври маблағи 13064 сомонӣ ворид намуданд, ки аз он андози иҷтимоӣ 7 810 сомонӣ ва дигар намуди андозҳо 5 254 сомонӣ.

Пешниҳод: Барои таъмини нақшаи даромади бучети ноҳияҳои Мурғоб, Шугнон, Роштқалъа ва Рӯшон дарёфти сарҷашмаҳои иловагии андоз, кам намудани бақияпулиҳои андоз дар ноҳияҳои Мурғоб ва Рӯшон баланд бардоштани ҷамъовари андозҳо бо нозироти андоз ҷаъолияти кориашонро пурзӯр намоянд.

Вобаста ба иҷроиши бучет ва пардохти андозҳо дар шаҳру ноҳияҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, гарҷанде, ки аз тарафи мақомоти молия ва андоз корҳои назаррас ба иҷро расонида шуда бошад ҳам, бояд барои пурра ба даромади бучетҳои маҳаллии шаҳру ноҳияҳо ворид шудани даромадҳои андозию ғайриандозӣ бештар кӯшиш ба харҷ диҳанд ва дарёфти сарҷашмаҳои иловагии даромадро таъмин намоянд.

4. Таъмини беҳбудии фазои сармоягузорӣ, рушди баҳши хусусӣ ва мусоидат ба рушди соҳибкорӣ (бандҳои 2 ва 21-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳибкорӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ **4.1. (4.1) Тамоюли каму зиёдшавии шумораи соҳибкорон ва ҳиссаи соҳибкорон дар ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти шаҳру ноҳияҳо, 4.2. (4.2) Ҷалби сармоягузори хориҷӣ ва мустақим, 4.3. (4.3) Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ, 4.4. (4.4, 4.5) {амкори бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастрасии соҳибкорон бо қарзҳои бонкӣ ва сармоягузорӣ, 4.5. (4.6) Рафти ҷалби сармоя ва ташкили инфрасохтор барои ҷаъолияти минтақаҳои озоди иқтисодӣ, арзёбӣ гардиданд.**

4.1. (4.1) Тамоюли каму зиёдшавии шумораи соҳибкорон ва ҳиссаи соҳибкорон дар ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти шаҳру ноҳияҳо

Дар нимсолаи аввали соли 2020 шумораи умумии соҳибкорон дар вилоят 4387 нафарро ташкил додааст, ки нисбат ба ҳаҷми давраи соли гузашта (3976) +411 нафар ё ин ки 110,3% зиёд шудааст.

Ҳамзамон, ин нишондиҳанда нисбат ба ҷамъбасти соли 2019 -221 нафар ё ин ки 5,3% кам гаштааст, ки дуруст ба роҳ мондани фазои мусоид ҷихати пешбурди самти мазкур ба миён омадааст.

Дар ин давра 301 соҳибкор тариқи патент ва 32 соҳибкор тариқи шаҳодатнома ҷаъолиятдошта, ҷаъолияташонро қатъ намуданд.

Ҳамзамон, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Ишкошим -14 (336)

нафар ва Мурғоб -6 (403) нафар кам гаштааст, ки омӯзиши сабабҳо ва андешидани чораҳои иловагиро тақозо менамояд.

Аз шумораи умумии соҳибкорон 2050 нафар соҳибкорзан мебошанд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта (2010 нафар) +40 нафар ё 1,9% зиёд буда, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Дарвоз +77 (293 нафар), Хоруғ +60 (610) нафар, Рӯшон +17 (130 нафар), Ишкошим +9 (113 нафар), Ванҷ +7 (48 нафар), Мурғоб +2 (65 нафар) ва Роштқалъа +1 (27 нафар) ташкил дода, дар ноҳияи Шугнон -4 (36 нафар) кам гардидааст, ки қорҳо дар самти дастгирии соҳибкорзанон аз ҷониби мақомоти дахлдор ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ин шаҳру ноҳияҳо беҳбудиро талаб менамояд.

4.2. (4.2) Ҷалби сармоягузори хориҷӣ ва мустақим

Дар давраи ҳисоботӣ ҷиҳати 10 лоиҳаҳои амалишаванда ҳаҷми маблағгузори ҷалбшуда маблағи 158,4 млн сомони ро ташкил медиҳад, ки аз он сармояи хориҷӣ 116,6 млн сомонӣ (73,6%) сармояи дохилӣ маблағи 13,3 млн сомонӣ (8,3%) ва сармояи мустақил маблағи 28,4 млн сомонӣ (17,9%) мебошад.

Шумораи лоиҳаҳо ва ҳаҷми маблағгузори ҷалбшуда дар шаҳру ноҳияҳои Рӯшон 62 адад (14284,9 ҳазор сомонӣ), Ванҷ 22 адад (4549,6 ҳазор сомонӣ), Хоруғ 3 адад (2500 ҳазор сомонӣ), Шугнон 1 адад (330 ҳазор сомонӣ) ва Ишкошим (2702 ҳазор сомонӣ) амалӣ гардида истодааст.

Аз ҷониби масъулини мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Дарвоз, Мурғоб ва Роштқалъа доир ба зербанди мазкур маълумоти муфассал омода карда нашудааст, ки барои гузаронидани таҳлил мушқилӣ эҷод намуд.

4.3. (4.3) Беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ

4.3. Ташкил ва гузаронидани курсҳои омӯзишӣ бо мақсади баланд бардоштани сатҳи касбият, малакаи соҳибкорон ва сифати омода гардидани лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва нақшаҳои тижоратӣ, аз ҷумла ҷалби ҷавонон ба фаъолияти соҳибкорӣ (бандҳои 2 ва 21-и паём)

Раёсати сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии вилоят дар якҷоягӣ бо Раёсати қор бо ҷавонон ва варзиши вилоят моҳи март соли 2020 Форуми соҳибкорони ҷавон дар мавзӯи “Дастгирии давлатии ҷавонон дар самти рушди фаъолияти соҳибкорӣ” гузаронида шуд. Дар Форуми мазкур зиёда аз 40 нафар соҳибқори ҷавон ширкат варзидаанд.

Тибқи маълумоти пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ванҷ дар доираи Нақша чорабиниҳо оид ба амалӣ намудани 300 рӯзи ислоҳот ҷиҳати дастгирии соҳибкорӣ ва беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, қарори раиси ноҳия ба тасвиб расонида шуда, қорҳо дар ин самт идома доранд.

Дар ноҳияи Роштқалъа бо мақсади баланд бардоштани сатҳи касбияти соҳибкорон ва омода намудани лоиҳаҳо дар ҳамқорӣ бо Маркази рушди соҳибқорӣ Фонди Ҳазинаи Оғохон дар ВМКБ курсҳои омӯзишӣ бо ҷалби бештари ҷавонон дар маркази ҷамоатҳои дехот гузаронида шуданд. Дар

баробари ин чунин курсҳо аз тарафи Фонди ҷамъиятии “Соҳибкорӣ ва рушд” дар шаҳри Хоруғ низ гузаронида шуда, соҳибкорони муваффақ баъди хатми чунин курсҳо сазовори қарзҳои имтиёзнок бо фоизҳои паст мешаванд.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ишкошим ба мақсади баланд бардоштани сатҳи касбият, малакаи соҳибкорон, омода гардидани лоиҳаҳои сармоягузорӣ ва нақшаҳои тиҷоратӣ ҳамкориро бо ташкилотҳои ғайридавлатӣ ба роҳ монда, дар ин давраи ҳисоботӣ бо дастгирии Ташкилоти Ҷамъиятии Байналмилалии Хайриявии “Ҷовид” бо ҷалби соҳибкорон ду маротиба курсҳои омӯзишӣ доир намуда, дар ин курсҳо дар маҷмӯъ 130 нафар соҳибкорон ба омӯзиш фаро гирифта шуданд ва дар оянда низ ин иқдом идома дода мешавад.

Инчунин, дар ноҳияи Мурғоб дар ҳамкорӣ бо Ташкилоти Ҷамъиятии Байналмилалии Хайриявии “Ҷовид” курси омӯзишӣ ба нақша гирифта шудааст.

Мутобиқи маълумоти пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Рӯшон, дар давраи ҳисоботӣ 65 нафар ба касбомӯзӣ, аз ҷумла аз рӯйи ихтисосҳои бофандагӣ 15 нафар, омӯзиши забони русӣ 20 нафар, кафшергари газу барқ 15 нафар ва муҳосибӣ 15 нафар ҷалб карда шуданд.

Дар ноҳияи Дарвоз дар ҳамкорӣ бо ташкилотҳои ғайридавлатӣ дар шашоҳаи якуми соли ҷорӣ ду маротиба барои соҳибкорон семинар-машаварат дар ноҳия доир намуда, вобаста ба таҳияи нақшаҳои тиҷоратӣ ва баланд бардоштани сатҳи касбияти онҳо омӯзишҳо гузаронида шудааст. Инчунин, ҳармоҳа дар толори нозироти андози ноҳия барои соҳибкорон омӯзиши Кодекси андози Ҷумҳурии Тоҷикистон ва кафолатҳо барои соҳибкорони ба истехсолот гузаронида мешавад.

Вобаста ба банди мазкур мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ, ноҳияи Шуғнон маълумот пешниҳод нагардидааст.

Бояд қайд намуд, ки маълумоти пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ванҷ, Роштқалъа, Мурғоб ва Дарвоз нисбати семоҳаи аввали соли ҷорӣ бетағйир боқӣ мондааст.

4.4. (4.4, 4.5) {амкори бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва дастрасии соҳибкорон бо қарзҳои бонкӣ ва сармоягузорӣ

4.4 Ҳамкорӣ бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти лоиҳаҳои пешниҳодгардида ва мавриди амал қарор додашуда

Баҳри инкишофи шарикии давлат ва дастгирии баҳши хусусӣ, инчунин барои ривочу раванқ додани соҳаи соҳибкорӣ бо дастури Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон филиали Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ» - и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Хоруғ таъсис дода шуда, барои таҳия ва пешниҳоди лоиҳаҳои бизнесӣ барои соҳибкорон кумак ва дастгирӣ менамояд. Аз ҷониби соҳибкорон ба муассисаи давлатии «Фонди дастгирии

соҳибкорӣ» - и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шаҳри Хоруғ дар давоми нимсолаи якуми соли 2020, 8 адад лоиҳа барои сармоягузорӣ бо маблағи 6100,0 ҳазор сомонӣ пешниҳод карда шудааст.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Роштқалъа чихати ҳамкорӣ намудан бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон 1 адад лоиҳа дар самти кишоварзӣ ва чорводориро омода намуда, дар арафаи пешниҳод ба Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор дорад.

Дар шаҳри Хоруғ барои дастгирии молиявӣ ба «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давоми шаш моҳи якуми соли 2020 3 адад лоиҳа пешниҳод гардидааст, ки ин нисбати соли гузашта 2 адад зиёд мебошад. Лоиҳаҳои амалишуда бошанд, 13 ададро ташкил дода, нисбати ҳамин давраи соли гузашта 3 адад кам гардидааст.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти маҳаллии давлатии ноҳияи Ванҷ чихати ҳамкорӣ намудан бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳо андешида, таҳияи лоиҳаҳо дар самтҳои истеҳсоли аз тарафи масъулин идома доранд.

Дар ин давра баъри дарёфти маблағ барои татбиқи барномаҳо ва дастрас намудани шарзҳои имтиёзнок барои соҳибкорони ноҳия мунтазам кор бурда мешавад. Дар ин давра 4 лоиҳаро тарырезӣ намуд, ки аз ин 1 лоиҳа оид ба ташкили гармхона барои парвариши гул, 1 лоиҳа оид ба ташкили қошонаи ӯсн, 1 лоиҳа оиди ташкили занбурпарварӣ, барои дастгири ёфтани ба Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод гардиданд.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз чихати ҳамкорӣ намудан бо Муассисаи давлатии «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пайваста чораҳои зарурро амалӣ намуда истодааст. Дар ин давра бо соҳибкорон вобаста ба ташкил намудани нақшаи тичоратӣ кӯмакҳои амалию методӣ расонида, мутаассифона аз тарафи соҳибкорон лоиҳаҳо пешниҳод нагардиданд.

Ҳамзамон, ба «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз тарафи соҳибкорони ноҳияи Мурғоб 15 адад лоиҳа дар соҳаи сайёҳӣ пешниҳод карда шудааст, ки мавриди баррасӣ қарор дорад.

Мавриди зикр аст, ки тибқи маълумотҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ишкошим ва Рӯшон аз ҷониби «Фонди дастгирии соҳибкорӣ»-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон лоиҳаҳои пешниҳодшуда, дастгирӣ нагардидааст.

4.5 Дастрасии соҳибкорон ба қарзҳои бонкӣ ва сармоягузорӣ

Дар нимсолаи аввали соли 2020 барои 202 соҳибкорон аз тарафи бонкҳои дар вилоят амалкунанда ба маблағи 8428 ҳазор сомонӣ қарз дода шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта ба маблағи 1722 ҳазор сомонӣ ё 17 фоиз коҳиш ёфтааст, ки барои рушди сати мазкур монеаҳо ба миён овардааст.

Дастрасии соҳибкорон ба маблағи қарзи бонкӣ нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта дар шаҳри Хоруғ +389 ҳаз. сомонӣ (ҳамагӣ 2593 ҳаз. сомонӣ) ва дар ноҳияҳои Рӯшон +1715 ҳаз. сомонӣ (3464 ҳаз. сомонӣ), Шугнон +1951 ҳаз. сомонӣ (2587 ҳаз. сомонӣ), Мурғоб +767 ҳаз. сомонӣ (ҳамагӣ 2672 ҳаз. сомонӣ), Роштқалъа +394,5 ҳаз. сомонӣ (665 ҳаз. сомонӣ) ва Ванҷ +61,0 ҳаз. сомонӣ (128,0 ҳаз. сомонӣ) зиёд гардидааст, ки аз пешрафти фаъолияти соҳаҳои мазкур дарак дода, дуруст ба роҳ мондани ҳамкории соҳибкорон ва марказҳои хизматрасонии бонкиро нишон медиҳанд.

Ҳамзамон, ин нишондиҳанда дар ноҳияи Ишкошим -228,8 ҳаз. сомонӣ (439 ҳаз. сомонӣ) нисбати соли гузашта кам гашта, дар ноҳияи Дарвоз дар нимсолаи аввали соли 2020 308 ҳазор сомонӣ қарзҳои бонкӣ ҷудо шудааст, новобаста ба ин ба масъалаи мазкур дигар маълумоти муфассал дарҷ нагардидааст.

4.5. (4.6) Рафти ҷалби сармоя ва ташкили инфрасохтор барои фаъолияти минтақаҳои озоди иқтисодӣ

Ҷиҳати ҷалби сармоягузориҳо ба Минтақаи озоди иқтисодии “Ишкошим” аз тарафи маъмурияти минтақа 5 субъект ба қайд гирифта шудаанд, ки аз онҳо як субъекти ҶДММ “Ғаюрҷон” фаъолияти истеҳсолиро ба роҳ мондааст. Се субъекти дигар ҶДММ “Суман”, ҶДММ “Насим” ва Кооперативи “Зиндагӣ” соли гузашта ба қайд гирифта шуда, аллакай ба маблағи 3717,4 ҳазор сомонӣ таҷҳизоти истеҳсолиро харидорӣ намуданд ва тибқи нақша бояд дар давоми ду соли оянда фаъолиятро ба роҳ монанд. ҶДММ “Ғаюрҷон” ба истеҳсоли сементблок машғул буда, бо сабаби паҳншави бемориҳои сирояткунандаи коронавирус “COVID 19” фаъолияти истеҳсолиро муваққатан қатъ намудааст.

Вобаста ба бунёди инфрасохтор бояд қайд намуд, ки бо дастгириҳои молиявии Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 2020 корҳои сохтмонӣ идома дода мешаванд ва ба ҳамин мақсад аз буҷети давлат маблағи 1150,0 ҳазор сомонӣ равона мегардиданд, мутаассифона бо назардошти буҳрони иқтисодӣ, ки дар натиҷаи касалиҳои сироятӣ тамоми ҷаҳонро фаро гирифтааст ва ба иқтисоди миллӣ низ таъсираш расид, 73 дар сади маблағгузорӣ кам карда шуд. Вале маблағҳои боқимонда барои анҷом додани корҳои сохтмонӣ ба нақша гирифташуда басанда нестанд ва айни замон корҳои сохтмонӣ боздошт шудаанд.

Қайд кардан лозим аст, ки гарчанд дар ноҳияи Ишкошим минтақаи озоди иқтисодии “Ишкошим” ташкил шуда бошад ҳам, мутаассифона рафти ҷалби сармоя, ташкили инфрасохтор ва истеҳсоли маҳсулоти саноатии рақобатпазир дар ин минтақа дар сатҳи лозимӣ ба роҳ монда нашудааст.

Дар ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Мурғоб, Роштқалъа ва Шугнон минтақаи озоди иқтисодӣ ва истеҳсоли маҳсулоти саноатии рақобатпазир ва ба содирот нигаронидашуда мавҷуд набуда, вобаста ба истеҳсоли маҳсулоти саноатии ноҳияҳо кор бурда истодаанд.

Роҷеъ ба банди мазкур дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияи Рӯшон маълумот пешниҳод нагардидааст.

Пешниҳод: Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои онро зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Хадамоти гумруки назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои амалишавии ваколатҳои онҳо дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи дастгирии давлатии соҳибкорӣ”, таъмини ҷудо намудани қарзҳо ба лоиҳаҳои пешниҳодгардидаи соҳибкорон аз тарафи Муассисаи давлатии “Фонди дастгирии соҳибкорӣ” баланд бардоштани сатҳи касбият ва малакаи соҳибкорӣ мусоидат намуда, омӯзиши мушкilotи онҳо, ҳавасмандгардонии фаъолияти соҳибкорӣ ва ҷоннок намудани фаъолияти кори минтақаи озоди иқтисодии “Ишқошим” тақвият дода шавад.

Бонки миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати фароҳам овардани дастрасии соҳибкорон ба қарзҳои бонкӣ, паст намудани фоизи маблағи қарзҳои бонкии ҷудогардида ва дароз намудани муҳлати онҳо мавриди омӯзиш қарор дода, дастгирии мушаххас ба роҳ монда шавад.

Ҷиҳати баланд бардоштани имкониятҳои молиявии бучети маҳаллии вилоят ва нигоҳдории сохтор ва воҳидҳои кории бахши муассисаи давлатии “Ташаккул ва рушди соҳибкории Тоҷикистон” дар ВМКБ диққати Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ ҷалб карда шаванд.

5. Рушди соҳаи саноат (банди 2, 4, 10 ва 20-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳаи саноат бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ 5.1. Суръати афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ, 5.2. Амалигардонии занҷири “ашёи хом- истеҳсоли маҳсулоти ниҳоӣ” бозори фуруш бо мақсади рушди соҳаи саноат, 5.3. Ҷалби сармояи мустақим, бунёди корхонаҳои нав, ба кор андохтани корхонаҳои аз фаъолият бозмонда ва ташкили ҷойҳои нави корӣ, 5.4. Баланд бардоштани диверсификатсии саноати коркарди концентрати маъдан, 5.5 Дараҷаи коркарди маҳсулоти кишоварзӣ меваю сабзавот, 5.6. Фаъолияти корхонаҳои дастии атласу адрасбофӣ, қолинбофӣ ва сеҳҳои духти либосҳои мактабӣ, арзёбӣ гардиданд.

5.1. Суръати афзоиши ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ

Дар ВМКБ то давраи ҳисоботӣ 210 адад корхона ва коргоҳҳои истеҳсолӣ мавҷуд буда, аз онҳо 43 адад ба таври расмӣ ва 167 тариқи тадқиқот ба қайд гирифта шудаанд. Дар 6 моҳи соли 2020 корхона ва коргоҳҳои саноатии вилоят тибқи ҳисоботҳои оморӣ ба маблағи 70,3 млн. сомонӣ маҳсулот ва хизматрасониро ба иҷро расонидаанд, ки ин нисбати ҳамин давраи соли гузашта ба миқдори 7,6 млн сомонӣ ё худ 9,8 фоиз камтар мебошад. Ба ғайр аз ноҳияи Дарвоз (198 фоиз) дигар ноҳияҳо ва шаҳри Хоруғ нисбати ҳамин давраи соли гузашта камтар маҳсулоти саноатӣ истеҳсол намуданд.

Бо мақсади таъсис додани ҷойҳои нави корӣ қарори Раиси вилоят аз 31 декабри соли 2018, № 486 дар бораи “Нақшаи амал оид ба таъсиси корхона

ва коргоҳҳои нави саноатӣ дар ВМКБ барои соли 2019” ба тавсиб расида, дар асоси он дар соли 2019 бояд дар вилоят 16 адад корхона ва коргоҳ бо ҷалби 173 ҷойи корӣ ба истифода дода мешуданд. Дар асл бошад, дар вилоят 10 коргоҳи истеҳсоли бо ҷалби 34 ҷойи корӣ ба истифода дода шуданд.

Соли 2020 тибқи пешниҳоди раисони шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят 10 адад корхона ва коргоҳҳои истеҳсоли бо ҷалби 132 ҷойи нави корӣ ба нақша гирифта шудаанд. Инчунин, аз тарафи шарикони рушд соли ҷорӣ дар вилоят сохта, ба истифода додани 5 адад коргоҳи нави истеҳсоли дар назар дошта шудааст.

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 корхона ва коргоҳҳои саноатии вилоят ба маблағи 70,3 млн. сомонӣ маҳсулот ва хизматрасониро ба иҷро расониданд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2019 -7,6 млн. сомонӣ кам гашта, ба 85,9% баробар мебошад.

Ҳиссаи маблағи истеҳсоли маҳсулоти саноатии шаҳру ноҳияҳо дар ҳаҷми маҷмӯи маҳсулоти саноатии вилоят дар шаҳру ноҳияҳои Шугнон 38,8%, Хоруғ 17,5%, Рӯшон 4,7%, Дарвоз 13,8%, Ванҷ 5%, Ишкошим 3,7%, Мурғоб 1,5% ва Роштқалъа 1,5% ташкил медиҳад.

Нишондиҳандаҳои баланди суръати афзоиш нисбат ба соли гузашта дар ноҳияҳои Дарвоз 197,8% (ҳамагӣ 9,7 млн. сомонӣ) ва Ишкошим 117,0% (2,6 млн. сомонӣ) таъмин намудаанд, ки ба рушди устувори саноат замина гузошта шуда истодааст.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Шугнон 83,2% (27,2 млн. сомонӣ), Ванҷ 76,8% (3,5 млн. сомонӣ), Рӯшон 76,5% (3,3 ҳазор сомонӣ), Мурғоб 70,6% (1,1 ҳазор сомонӣ) ва Роштқалъа 40% (1,07 млн. сомонӣ) кам мебошад, ки барои баргараф намудани ҳолати бамиёномада бояд ҷораҳои зарурӣ андешида шавад.

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 таносуби маблағи соҳаи саноат нисбат ба соҳаи кишоварзӣ дар ноҳияҳои Дарвоз 76,1%, Рӯшон 28,7%, Ишкошим 15,9%, Ванҷ 11,4%, Роштқалъа 10,8% ва Мурғоб 7,3%-ро ташкил дода, барои таъмини рушди индустриалӣ ва аграрӣ замина гузошта шуда истодааст.

Ноҳияи Ишкошим барои расидан ба ин ҳадаф кӯшиш ба харҷ дода, танҳо 0,7% таносуби маблағи барои баробар намудани соҳаи саноат бо соҳаи кишоварзиро надорад.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Роштқалъа -78%, Ванҷ -29,8%, Мурғоб -36,4%, Рӯшон -30,6%, ва Шугнон -17,6%, рост омадааст ва ҷиҳати таъмини рушди индустриалӣ ва аграрӣ аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳо ва Вазорати саноат ва технологияҳои нав тадбирҳо андешида шаванд.

Мутобиқи маълумоти Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18 июни соли 2020, №12-1387 дар панҷ моҳи соли ҷорӣ ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар ВМКБ 87,9%-ро ташкил додааст.

5.2. Амалигардонии занҷири “ашёи хом- истеҳсоли маҳсулоти ниҳонӣ” бозори фуруш бо мақсади рушди соҳаи саноат

Яке аз содироткунандаи беҳтарини вилоят ин ҚСҚ “Помирэнерҷӣ” ба ҳисоб меравад, ки барқро ба Ҷумҳурии Исломии Афғонистон содирот менамояд. Дар нимсолаи аввали соли 2020 ба миқдори 2 млн 812,7 ҳазор кВт қувваи барқ ба маблағи 1027,1 ҳазор сомонӣ ба Ҷумҳурии Исломии Афғонистон содирот карда шудааст.

Вобаста ба талаботи бозори ҷаҳонӣ дар шароити имрӯза дар вилоят маҳсулоти афзалиятноки кишоварзии ба содирот нигаронидашуда, ин маҳсулоти боғпарварӣ (меваи хушк) ва истеҳсоли консерваҳои меваю сабзавот ба ҳисоб меравад. Дар вилоят корхонаи хурди коркарди меваи хушк фаъолият дошта, маҳсулотро банду баст карда ба фурӯш ва ба хориҷи кишвар содирот намуда истодааст. Корхонаи хурди коркарди меваи хушк ҚДММ “Тути Помир” ба маблағи 20,0 ҳазор сомонӣ меваи хушкро банду баст карда, ба фурӯш баровардаанд. Дар ноҳияи Дарвоз маҳсулоти боғдорӣ аз қабилӣ анор ва анҷир ва дар ноҳияи Ванҷ бошад чормағз берун аз вилоят ба минтақаҳои дигари ҷумҳурӣ ба фурӯш бароварда шуда истодааст.

Дар давоми шаш моҳи соли равон бо мактуби Кумитаи бехатарии озуқаворӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 12.10.2019 1ӯ2.1-227, сертификати №0000540 ба ҚДММ «Тоҷик Интиқол» барои содирот намудани 2400 дона пӯсти коркардашудаи ҳайвони шохдори калон тариқи нақлиёти автомобилӣ ба Ҷумҳурии Хитой, бо риояи талаботҳои байторию-санитарӣ, тавассути гузаргоҳи сарҳадии «Кулма»-и ноҳияи Мурғоб иҷозат дода шудааст.

Дар ноҳияи Ротқалъа оид ба ташкили инфирасохтори дахлдори истеҳсоли дар деҳот, ки ба афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ мусоидат менамояд, дар солҳои охир сардхонаҳо барои нигоҳдории зиёда аз 10 тонна картошка дар деҳаи Нимоси Ҷамоати деҳоти Сежд ва барои нигоҳдорӣ то 100 тонна картошка деҳаи Сежди Ҷамоати деҳоти Сежд дар ҳамбастагӣ бо БҶИИМК сохта, ба истифода дода шуданд.

Инчунин, дар деҳаҳои Шохиризм, Бидизи болои Ҷамоати деҳоти Барвоз сардхонаҳо то 40 тонна картошка аз таъмири капеталӣ бароварда шуда, дар деҳаҳои Шошбувад ва Ҷавшанғоз сардхонаҳо бо нигоҳдории 30 тонна маҳсулоти кишоварзӣ бо дастгирии БҶИИМК бунёд гардида, мавриди истифодабарӣ қарор гирифтанд.

Ҳамзамон ноҳия дар асоси Нақшаи чорабиниҳо оид ба иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки чараёни сафари корӣ ба шаҳру ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Роштқалъа, Мурғоб ва шаҳри Хоруғи Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон аз 11 то 15 сентябри соли 2018 баён доштанд, хариддорӣ намудани 400 сар қутос аз ноҳияи Мурғоб дар назар аст.

Дар шаҳри Хоруғ ҚДММ «Шири Кӯҳистон» ягона корхонаи истеҳсоли маҳсулоти ширӣ ба ҳисоб рафта, айни замон зиёда аз 9 намуди маҳсулоти шириро истеҳсол ва пешкаши харидорон менамояд. Иқтидори истеҳсоли корхона дар як шабонарӯз коркарди аз 5 то 7 тонна маҳсулоти ширӣ буда, вале айни ҳол корхона дар як шабонарӯз зиёда аз 300 литр маҳсулоти ширӣ истеҳсол менамояд.

Доир ба банди мазкур аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Мурғоб, Ишкошим ва Шугнон маълумоти умумӣ дода шуда бошад, ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ ва Рӯшон маълумот тамоман пешниҳод нагардидаанд.

5.3. Чалби сармояи мустақим, бунёди корхонаҳои нав, ба қор андохтани корхонаҳои аз фаъолият бозмонда ва ташкили ҷойҳои нави қорӣ (банди 10 паём)

Дар вилоят ба ҳолати ҳозира 210 адад корхона ва коргоҳи истеҳсоли мавҷуд буда, аз онҳо 43 адад ба таври расмӣ ва 167 ба тариқи тадқиқот ба қайд гирифта шудаанд. Дар 6 моҳи соли 2020 корхона ва коргоҳҳои саноатии вилоят тибқи ҳисоботи пешакӣ ба маблағи 70,3 млн. сомонӣ маҳсулот ва хизматрасониро ба иҷро расонидаанд, ки ин нисбати ҳамин давраи соли гузашта 9,8% камтар мебошад.

Аз 43 адад корхонаи ба таври расмӣ ба қайд гирифташуда, дар вилоят 8 корхона ва коргоҳи саноатӣ нисбатан калон дар ду соли охир фаъолият накарданд, ки аз инҳо дар шаҳри Хоруғ- сеҳи қорқарди сангҳои ороишии ҚДММ “Зари Помир”, ҚДММ “Ширкати маҳсулоти хуроки кӯҳӣ”, ноҳияи Дарвоз -қорхонаи қорқарди ангишти “ВТИ -Помир”, қорхонаи дӯзандагии “Ахтари меҳр”, ноҳияи Ванҷ--ҚДММ “Мрамор Стоун” (сеҳи қорқарди санги мрамор), ҚДММ “Истиклол” ва дар ноҳияи Рӯшон --қоргоҳи қорқарди обҳои минералии ҚДММ “Помир асри 21” ва дар ноҳияи Мурғоб ҚДММ “С.А. Минералз” мебошанд.

Сабаби асосии аз фаъолият бозмондани қорхонаҳо ва қоргоҳҳои мазкур ин надоштани иҷозатнома, мутахассисони соҳа, фарсуда гардидани таҷҳизот, надоштани маблағи қардон, дастрас нагардидани ашёи хом, муфлис гардидани соҳибқор ва набудани бозори қорӯши маҳсулот арзёбӣ мегардад.

Ҷиҳати ба роҳ мондани истифодаи қони ангишти “Равноб”-и ноҳияи Дарвоз маълум менамоем, ки бо супориши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ширкати “Талко” дар ноҳия як қорхонаи навро таъсис дода аллақай техника ва мутахассисон ба қор шуруъ намуданд. Дар нақша ҳаст, ки барои зимистони имсола ангишт қурра аз ин қон қаридорӣ қарда мешавад.

Дар ноҳияи Дарвоз 10 қорхонаҳои саноатӣ фаъолият намуда, бунёди қорхонаҳои истеҳсолии нав бо қалби сармояи қоричӣ қораҳои қарурӣ андешида шуда, аз тарафи соҳибқорон 3 адад қорхонаҳои нави саноатӣ аз қумла ҚДММ “Талко ресурс Равноб” оид ба истихроҷӣ ангишт, ҚДММ “Қарон қалсит” оид ба қорқарди санги мрамор ва ҚДММ “Парки инноватсонии саноатӣю технологии ноҳияи Дарвоз” барои истеҳсоли асал ва маҳсулоти антисептикӣ бо қалби сармояи мустққим сохтмонашон оғоз қардида, то қашни Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба истифода дода мешаванд.

Дар ноҳияи Рӯшон ба ташкили қорхонаҳои саноатӣ диққати қарурӣ равона намуда, дар қобати ба қор андохтани қоргоҳи қурди саноатӣ дар деҳаи Дарқомҷӣ Қамоати деҳоти Бартанг бо таъсиси 7 қои қорӣ ва сеҳи

коркарди тут ва меваи хушки деҳаи Барӯшони Ҷамоати деҳоти Н.Додхудоев бо таъсиси 3 ҷои корӣ дар назар аст. Айни ҳол иҷрои корҳои сохтмонӣ дар коргоҳи коркарди тут ва меваи хушк дар деҳаи Барӯшон алақай 93% корҳо ба анҷом расонида шуда, маблағи 85,0 ҳазор сомонӣ аз худ карда шудааст. Сохтмони сеҳи тиббит дар деҳаи Даржомч то ҳоло оғоз нагардидааст, вале масъули ин кор ё худ соҳибкор Чоршанбиева Ҳ. дар шароити хона ба истехсол намудҳои хурд, аз қабилӣ коркарди пашм, чорубро ба роҳ монда, вобаст ба мавҷудияти мавод аз 5 то 10 нафар занони хонаширо ба кор ҷалб намудааст.

Дар соли равон дар ноҳияи Ишкошим низ сохта ва ба истифода додани як адад коргоҳи саноатӣ, аз қабилӣ коргоҳи коркарди маҳсулоти хунарҳои мардумӣ бо таъсис додани 8 адад ҷойҳои корӣ ба нақша гирифта шуда, алҳол ин коргоҳ дар арафаи анҷомёбӣ мебошад.

Ба ҳолати 1 июли соли 2020 дар ҳудуди ноҳия корхонаҳои ба фаъолият оғознамуда ва аз фаъолият бозмонда ба қайд гирифта нашудаанд.

Қайд кардан лозим аст, ки тибқи Нақшаи ҷорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба дастури супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11- 15 сентябри соли 2018, ки дар ҷараёни сафари корӣ ба ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Роштқалъа, Мурғоб ва шаҳри Хоруғи ВМКБ баён дошанд, дар ноҳия Роштқалъа корҳои сохтмонӣ дар коргоҳи дӯзандагӣ барои 100 ҷойи корӣ оғоз гардида, алақай ба маблағи 3059,8 ҳазор сомонӣ корҳои сохтмонӣ ба иҷро расонда шуданд. Ба кор даровардану бо технологияи муосир таҷҳизонидани коргоҳи дӯзандагӣ, ки соли 2010 аз тарафи Иттиҳодияи истехсолии «Насоҷии тоҷик» ташкил шуда буд, дар назар дошта шудааст.

Шаҳри Хоруғ бошад дорои 41 корхона ва коргоҳҳои саноатӣ буда, аз онҳо 16 адад дар ҳисоботи расмӣ оморӣ ва 25 адад ба тариқи тадқиқот ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Мувофиқи нақшаи амал дар нимсолаи аввали соли 2020 дар ноҳияи Шуғнон 2 коргоҳи хурди истехсолӣ бо 6 ҷойи нави корӣ таъсис дода шуданд. Корхонаи коркарди оби нушокии Чашмаи Носири Хусрав аз тарафи соҳибкор Оқимбеков Қоим бо теъдоди 3 ҷойи корӣ дар маркази Ҷамоати деҳоти Поршинев, ва сеҳи мебилбарори аз тарафи соҳибкор Қурбонбеков А бо теъдоди 3 ҷойи корӣ дар деҳаи Барсеми Ҷамоати деҳоти Сучон ба фаъолият шурӯъ карданд.

5.4. Рафти сохтмони корхонаҳои коркарди концентрати маъдан ва таъмини коркарди концентрати маъдан дар шаҳру ноҳияҳои дахлдор

Мусаллам аст, ки ягона ҷанбаи стратегӣ, ки ба рушди иқтисодию иҷтимоии вилоят такони ҷиддӣ мебахшад, ин рушди соҳаи саноати кӯҳӣ мебошад. Роҷеъ ба ин, дар ҳудуди вилоят 12 адад - конҳо, 54 адад – зухуроти маъдан бо 24 намуди канданиҳои фойданок аз ҷумла, конҳои ангишт, зухуроти ояндадори оҳан, манган, мис, тилло, қалъагӣ, волфрам, ашёи гилҳои алюминийдор, хок барои истехсоли хишт, семент, зухуроти ояндадори нуқра ва кони калонтарини ашёи боросиликат, намак, молибден,

висмут, асбест, ашё барои истеҳсоли оҳаксанг ва хоки омехтаи регу кум барои истеҳсоли шиша муайян шудаанд.

Инчунин, аз рӯи маълумоти мутахассисони соҳа ба ҳолати кунунӣ дар ҳудуди вилоят зиёда аз 200 зухуроти канданиҳои фойданок ба қайд гирифта шудааст.

Дар соли 2018 як корхонаи истеҳсоли нуқра “С.А Минералз” дар ноҳияи Мурғоб ифтитоҳ гардида, дар он зиёда аз 100 нафар шахрвандони Тоҷикистон ба кор ҷалб шудаанд. Ҷиҳати мавсимӣ будани кор дар кони нуқра (аз май то ноябр), талабот ба технологияи муосири коркарди концентрат (дар таркиби он ба ғайр аз нуқра боз чор элементи дигар ҳастанд), об, инфрасохтори зарурӣ ва амсоли инҳо имкон намедиҳанд, ки коркарди ниҳии маҳсулот ба роҳ монда шавад.

Дар айни ҳол тибқи ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон корхонаи коркарди концентрати маъдан вучуд надорад.

5.5. Ба коркард фаро гирифтани ашёи хоми маҳаллӣ ҷиҳати нигоҳдории маҳсулоти кишоварзӣ ва ташкили коргоҳҳои хурди коркарди меваю сабзавот дар ноҳияҳои дурдаст

Дар вилоят ҚДММ “Памир Тревел”-и шаҳри Хоруғ, ҚДММ “Тути Помир”- ноҳияи Шугнон, ҚДММ “Зиёратшо”-и ноҳияи Ванҷ ва ҚДММ “Нури Умед”-и ноҳияи Рӯшон меваи хушкро банду баст намуда, бозори маҳаллиро бо маҳсулоти хушсифат ва нисбатан арзон таъмин намуда истодаанд. Инчунин, корхонаҳои коркарди меваи хушки ҚДММ “Памир Тревел”-и шаҳри Хоруғ ва ҚДММ “Тути Помир”- ноҳияи Шугнон маҳсулоти истеҳсолгардидаро ба хориҷи кишвар низ содирот менамоянд. Корхонаҳои коркарди мева ва сабзавоти вилоят дар маҷмӯъ дар 6 моҳи соли 2020 ба маблағи 222,2 ҳазор сомонӣ маҳсулотро истеҳсол намуданд.

Ёдовар бояд шуд, ки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз дар давоми соли ҷорӣ дар ҳамкорӣ бо намояндагони Бонки умумиҷаҳонӣ оид ба беҳтар намудани самти соҳаи кишоварзӣ корхоро вусъат бахшида, тибқи маълумотҳо ду адад бозорчаҳои хурд, 8 адад гармхонаҳо ва 4 адад сардхонаҳо ба нақша гирифташудааст, ки давоми соли ҷорӣ нақшаҳо бояд амалӣ гарданд.

Дар ноҳияи Мурғоб соҳибкор Т.Оматов коргоҳи коркарди маҳсулотҳои ширӣ дар Ҷамоати деҳоти Қизилрабат ташкил намуда, фаъолиятро бо имкониятҳои худӣ пеш бурда истодааст.

Иҷроиши ин банд дар ноҳияи Ишкоши бошад хуб амалӣ нагардида, коркарди маҳсулоти кишоварзӣ дар ноҳия ба тариқи инфиродӣ дар хонаҳои хусусӣ роҳандозӣ гардида, бахусус коркарди меваю сабзавот бо чунин роҳ амалӣ гардида истодааст. То ҳол расман дар ноҳия коргоҳҳо ё корхонаҳои коркарди меваю сабзавот таъсис дода нашудааст.

Дар деҳаи Даржомчи Ҷамоати деҳоти Бартанги ноҳияи Рӯшон соҳибкор Чоршанбиева Ҳалима барномаи бузпарвариро ташкил намуда, дар айни ҳол аз вилояти Суғд 21 сар бузи маҳинпаширо дастрас намуда, пашми онҳоро ҳамчун ашёи хом барои рушд намудани фаъолияти минбаъда

истифода мебарад. Инчунин дар деҳаи Сипончи Ҷамоати мазкур бо маблағгузори ташкилоти ҷамъиятии “Умедвор” ташкил намудани кооперативи истехсоли меваю сабзавот ба роҳ монда шудааст. Кооператив дар асоси шартномаи тарафайн маҳсулоти истехсолшударо дар бозори шаҳри Хоруғ ба фурӯш мебарорад.

Дар ҳудуди ноҳияи Шугнон корхонаҳои коркарди меваю сабзавот дар деҳаи Нишуспи Ҷамоати деҳоти Ғарибшо Шаҳбозов ва ҷамоати деҳоти Мирзочон Ширинҷонов ба роҳ монда шуда, фаъолият карда истодаанд.

Аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ роҷеъ ба банди мазкур маълумот пешниҳод нагардидааст.

5.6. Фаъолияти корхонаҳои дастии атласу адрасбофӣ, қолинбофӣ ва сеҳҳои духти либосҳои мактабӣ

Лозим ба ёдоварист, ки зимни сафари кории Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Ҷамоати деҳоти Сағирдашти ноҳияи Дарвоз корхонаи дӯзандагии “Ахтари меҳр” бо 50 ҷойи корӣ мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шуд. Мутаасифона бо сабабҳои нарасидани мутахассисон, надоштани маблағи гардон ва ашёи хом, корхона аз фаъолият бозмонд.

Қайд кардан бамаврид аст, ки дар вилоят 314 муассисаи таҳсилоти умумӣ мавҷуд буда, шумораи толибилмон 38123 нафар мебошад. Шӯъбаи маорифи шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят барои бастанӣ шартнома ҷиҳати дӯхти либоси мактабӣ барои соли хониши 2019-2020 бо корхонаи дӯзандагии “Кохи бонувон” шартномаи тарафайн ба имзо расониданд.

Корхонаи дӯзандагии “Кохи бонувон”-и ноҳияи Дарвоз дар соли 2019, 3307 ҷуфт либоси мактабӣ дастраси шӯъбаи маорифи шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят намуд, ки барои ноҳияҳои Дарвоз 708, Ванҷ 650, Рӯшон 570, Шугнон 546 ва Мурғоб 326 ҷуфт таъмин намуд, ки ин 8,7 фоизи талаботи вилоятро дар бар мегирад.

Барои бунёди корхона ва коргоҳҳои дӯзандагӣ дар соли 2018 аз ҳисоби Гранти Президентӣ тавассути Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон сеҳи дӯзандагии “Ҳангома”-и ноҳияи Ванҷ ба маблағи 40 ҳазор сомонӣ ва сеҳи дӯзандагии ноҳияи Мурғоб (соҳибкор Носиршоева Г.) ба маблағи 10 ҳазор сомонӣ ба фаъолият шурӯъ намуда, асосан ба дӯхти либосҳои миллӣ машғул мебошанд. Сабаби асосии дар сатҳи паст қарор доштани фаъолияти коргоҳҳои дӯхти либосҳои мактабӣ ин нарасидани мутахассисони касбӣ дар вилоят мебошад. Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки баъд аз кушода шудани коргоҳҳои дӯзандагӣ дар вилоят маҳсулоти истехсолшаванда рақобатпазир набуда, бозори худро дар байни аҳоли пайдо намекунад. Коргоҳҳои амалкунанда бо таҷхизотҳои кӯҳнаю фарсуда таҷхизонида шуда, асосан ба дӯхти курпача, болишт ва либоси миллӣ машғул мебошанд.

Ҳамзамон, вобаста ба рушди соҳаи қолинбофии дастӣ қайд кардан зарур аст, ки дар корхонаи дӯзандагии “Кохи Бонувон”-и ноҳияи Дарвоз 4 дастгоҳи қолинбофӣ фаъолият намуда истодаанд. Инчунин, дар ноҳияи Мурғоб аз тарафи соҳибкор Абдурахмонова Б. дар Ҷамоати деҳоти Қаракул ва Турғунбаева Ф. дар Ҷамоати деҳоти Ғ.Бердибаев фаъолиятро дар ин самт

ба роҳ монда истодаанд.

Дар ноҳияи Дарвоз имрӯз ду адад корхонаи атласу адрасбофӣ, қолинбофӣ ва сеҳи духти либосҳои мактабӣ мавҷуд буда, дар давраи ҳисоботӣ танҳо ҚДММ “Коҳи бонувон” қору фаъолият намудаасту ҳалос. ҚДММ “Коҳи бонувон” дар ин давра ба маблағи 376,9 ҳазор сомонӣ маҳсулот истеҳсол намудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 161,6 ҳазор сомонӣ зиёдтар мебошад.

Ноҳияи Ванҷ оид ин масъала қайд намудааст, ки дар соли равон ҷиҳати таъмин намудани хонандагон бо либосҳои мактабӣ бо сеҳҳои дӯзандагии дар ноҳия мавҷудбуда ва сеҳи дӯзандагии “Меҳри Модар”-и ноҳияи Дарвоз шартномаи тарафайн баста мешавад.

Дар ноҳияи Ишкоши нуқтаи атласу адрасбофии дастӣ аз тарафи маркази таълими калонсолон таъсис дода шуда, алҳол фаъолият намуда истодааст, аммо корхонаи қолинбофӣ ва сеҳҳои духти либосҳои мактабӣ ҳанӯз бо сабабҳои дарёфт нагардидани сарчашмаи маблағгузорӣ таъсис дода нашудаанд. Дар самти ташкил намудани сеҳи духти либоси мактабӣ аз тарафи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия дар ҳамкорӣ бо соҳибкорзан Вафобекова Гулрӯ лоиҳаи сармоягузорӣ таҳия гардида, ҷиҳати гирифтани гранти Президентӣ ба Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шуд, ки бо дастгирӣ ёфтани лоиҳаи мазкур дар маркази ноҳия корхонаи духти либосҳои мактабӣ ташкил карда мешавад.

Мутаасифона дар ноҳияи Мурғоб корхонаҳои дастии атласу адрасбофи вуҷуд надорад. Сеҳҳои қолинбофӣ ва духти либосҳои мактабӣ дар давраи ҳисоботи қору фаъолият накарданд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он дар ҳамкорӣ бо Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, фаъолияти худро ҷиҳати ба кор андохтани 8 адад корхонаҳои аз фаъолият бозмонда, сохтмони 16 адад корхонаҳои банақшагирифташуда, амалигардонии барномаҳои соҳаи саноат, лоиҳаҳои ба Муассисаи давлатии “Фонди дастгирии соҳибкорӣ”-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳодгардида ва баланд бардоштани дараҷаи маҳсулоти кишоварзӣ пурзӯр намуда, ҷиҳати иҷрои супоришҳои Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба фаъолияти сеҳҳои дӯзандагӣ ва таъмини онҳо бо мутахассисони касбӣ чораҳои мушаххас андешида шавад.

Бо назардошти гуфтаҳои боло ҳамкориҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои ВМКБ бо Вазорати саноат ва технологияҳои нав, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ барои амалигардонии Барномаи давлатии мусоидат ба содирот ва воридотивазкунии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба фаъолият оғоз намудани корхонаҳои нави банақшагирифта ва ба кор андохтани корхонаҳои аз фаъолият бозмонда чораҳои зарурӣ андешанд.

6. Рушди соҳаи энергетика (банди 10-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳаи энергетика бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 6.1. Бунёди иқтидорҳо ва шабакаҳои нави барқӣ, таҷдиду барқарорсозии шабакаҳои мавҷуда, аз ҷумла ҳолати истифодаи нерӯгоҳҳои хурди барқӣ, 6.2. Рафти пардохти маблағи ҳаққи қувваи барқ ва мавҷудияти бақияи қарзи истифодаи қувваи барқ, 6.3. Ҷорӣ намудани низоми муосири назорату баҳисобгирӣ (ҳисобкунакҳои электронӣ) ва коҳиш додани талафоти нерӯи барқ ва истифодаи технологияи каммасраф, арзёби гардиданд

6.1. Бунёди иқтидорҳо ва шабакаҳои нави барқӣ, таҷдиду барқарорсозии шабакаҳои мавҷуда, аз ҷумла ҳолати истифодаи нерӯгоҳҳои хурди барқӣ (банди 24-и паём)

Ширкати “Помир Энерҷӣ” фаъолияти худро дар асоси нуктаҳо ва супоришое, ки аз Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеоянд, ба роҳ монда, дар давоми шаш моҳи аввали соли 2020, диққати асосиро ба таъмини аҳолии вилоят бо қувваи барқ равона намуда, дар ин самт корҳои назаррасро ба анҷом расонид.

Дар давоми нимсолаи якуми соли 2020 барои дар ҳолати хуби техникӣ нигоҳ доштан, баланд бардоштани эътимодияти кори шабакаҳои барқӣ ва паст кардани талафотҳои техникӣ дар ҳудуди вилоят дар зеристгоҳҳои 35-10кВ-и “Бизмиҷ”-и шаҳри Хоруғ, “Рӯшон” ва “Рованд”-и ноҳияи Рӯшон, “Бунӣ”, “Поршинев”, “Навобод” ва “Нишусп”-и ноҳияи Шуғнон ва “Язгулом” ва “Мотравн”-и ноҳияи Ванҷ, “Роштқалъа”-и ноҳияи Роштқалъа, “Ишкошим”-и ноҳияи Ишкошим ва трансформатори 35-10кВ “Сари Рег” корҳои зарурии таъмирӣ гузаронда шуд. Инчунин, барои баланд бардоштани эътимодияти фаъолияти шабакаҳои тақсимкунанда ва паст кардани талафоти техникӣ то моҳи майи соли 2020 ҳамагӣ 28 адад зеристгоҳи 10-0,4кВ ва 27,39км ХИБ 10-0,4кВ аз таъмири асосӣ, 122 адад зеристгоҳҳо ва 46,46км ХИБ-и 10-0,4кВ аз таъмири ҷорӣ бароварда шуда, қад - қади хатҳои интиқоли барқ ба масофаи 130,41км аз шохаҳои дарахтон тоза карда шуд.

Дар деҳаи Шошбувад-и ноҳияи Роштқалъа 1 адад зеристгоҳ бо тавоноии 50 кВ ва зеристгоҳи иловагӣ дар Учқалъа 100 кВ, дар деҳаи Баррӯшон, Дашт, Спонҷ ва Шпати ноҳияи Рӯшон 4 адад зеристгоҳ бо тавоноии 63,40 , 630кВА, дар деҳаи Роғ, Дашти Зонг, Пунишори н.Дарвоз 3 адад зеристгоҳ бо тавоноии 160, 63, 100 кВ бо сабаби бори кам доштан ва пайваст шудани муштариёни нав ба трансформаторҳои иқтидорашон мувофиқ иваз карда шуданд.

Дар ноҳияҳои Ванҷ, Шуғнон, Рӯшон, Дарвоз, Роштқалъа ва шаҳри Хоруғ симчӯбҳо ба миқдори 201 дона аз нав шинонда шуданд.

Дар моҳи июн амалисозии лоиҳаи гузаронидани ноқили нави СИП барои кам кардани талафоти қувваи барқ дар ноҳияҳои Шуғнон ва Роштқалъа идома дода шуд.

- Дар шаш моҳи аввали соли 2020 аз тарафи бригадаи таъмири ХИБ-35кВ хатҳои интиқоли барқи 35кВ “Поршинев-Бунӣ-Рӯшон”, “Танг-Навобод-Вер” “НБО-и “Помир-1”, НБО-и “Хоруг”, “Хоруг-Роштқалъа” ва “Андароб-Ишкошим” аз назар гузаронида шуда, изоляторҳо ва оикҳои корношоям иваз ва дар мавзӯҳои алоҳида ХИБ-ҳо аз шоҳаҳои дарахтон тоза карда шуданд. Дар ХИБ-35кВ “Курговад-Даштаки Ванҷ” барои баланд бардоштани эътимодият ва таъмини беҳатарӣ ХИБ бо шинондани 3 сутуни оҳанин дар масофаи 1060м бо габарити 110кВ аз нав сохта шуд. Бригадаи таъмири зеристгоҳҳои 35-10кВ дар моҳҳои январ-июни соли равон таъмири ивазкунии қисматҳои алоҳидаи зеристгоҳҳои 35-10кВ-и “Бизмиҷ”-и шаҳри Хоруг, “Намадгут”-и ноҳияи Ишкошим, “Роштқалъа”-и ноҳияи Роштқалъа “Дашти Шпад”, “Пастхуф”, “Пастбачув”-и ноҳияи Рӯшон, “Вранг” ва “Птуп”-и ноҳияи Ишкошим ва РП Язгуломро ба анҷом расонда, дар зеристгоҳи 35/10 кВ «Дарвоз» 2 адад ҷудокунаки РЛНД-35кВ шинонд. Ҳамзамон, ба зеристгоҳи Сари Рег масолеҳи зарурӣ, барои бо таври худкор пайваст кардани шабакаҳои Ширкати “Помир Энерҷӣ” ба шабакаҳои “Барқи Тоҷик” дастрас ва насбу васл карда шуд.

6.2. Рафти пардохти маблағи ҳаққи қувваи барқ ва мавҷудияти бақияи қарзи истифодаи қувваи барқ

Дар нимсолаи аввали соли 2020 қарзи умумии истифодаи қувваи барқ дар ВМКБ ба 8041 ҳаз. сомонӣ расидааст, ки нисбат ба соли гузашта -577 сомонӣ кам мебошад.

Қарзи мавҷудбудаи истифодаи қувваи барқ дар нимсолаи аввали соли 2020 дар шаҳри Хоруг 7385 ҳаз. сомонино ташкил додааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2019 +3155 ҳаз. сомонӣ зиёд гардида, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Рӯшон 271,8 ҳаз. сомонӣ (+102,5 ҳаз. сомонӣ), Шуғнон 715 ҳаз. сомонӣ (+55,5 ҳаз. сомонӣ), Роштқалъа 62,6 ҳаз. сомонӣ (45,1 ҳаз. сомонӣ), Ишкошим 204 ҳаз. сомонӣ (+49 ҳаз. сомонӣ), Ванҷ 559 ҳаз. сомонӣ (+39 ҳаз. сомонӣ) ва Дарвоз 184 ҳаз. сомонӣ (12,8 ҳаз. сомонӣ)-ро ташкил додааст, ки пурзур намудани фаъолиятро дар ин самт талаб менамояд.

Ҳамзамон, қарзи мавҷудбудаи истифодаи қувваи барқ дар ноҳияи Мурғоб 28,4 ҳаз. сомонино ташкил медиҳад, аммо нисбат ба ҳамин давраи соли 2019 -34,2 ҳаз. сомонӣ кам гаштааст, ки самаранокии фаъолиятро дар ин самт инъикос менамояд.

Дар нимсолаи аввали соли 2020 қарздории дебитории корхонаҳои бучавӣ дар маҷмӯъ маблағи 652,4 ҳазор сомонӣ (аз ҷумла Вазорати мудофияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – 205,3 ҳаз. сомонӣ, Қисмҳои ҳарбӣ дар ВМКБ – 447,1 ҳаз. сомонӣ), қарздории ташкилотҳои тиҷоратӣ 2,8 млн. сомонӣ (аз ҷумла Корхонаи фаръии об ва корези шаҳри Хоруг – 2,2 млн. сомонӣ) ва қарздории аҳолии ҳамагӣ 3,5 млн. сомонӣ буда, дар маҷмӯъ маблағи 6,95 млн. сомонино ташкил медиҳад.

Қайд кардан лозим аст, ки давоми солҳои гузашта вучуд доштан ва бартараф нашудани қарздорӣ аз ҳисоби истифодаи қувваи барқ дар Корхонаи фаръии обу корези шаҳри Хоруғ яке аз масъалаҳои мубрам дар назди Ширкати "Помир Энерҷӣ" ба ҳисоб рафта, мутаассифона ин қарздорӣ дар давраи ҳисоботӣ ба 2,2 млн. сомонӣ расидааст.

6.3. Ҷорӣ намудани низоми муосири назорату баҳисобгирӣ (ҳисобкунакҳои электронӣ) ва коҳиш додани талафоти нерӯи барқ ва истифодаи технологияи каммасраф

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар вилоят таъминоти муштарӣро бо таҷҳизоти замонавӣ ченкунии сарфиёти барқ зерин назорати қатъӣ қарор дода, дар миқёси вилоят 35621 адад ҳисобкунакҳои нави электронӣ васл шудаанд, ки нисбат ба соли гузашта +392 зиёд гардида, ин 100%-и шумораи умумии муштарӣро дар бар мегирад.

Боиси қайд аст, ки дар вилоят 100% муштарӣ, шаҳри Хоруғ 100%, ноҳияҳои Дарвоз 100%, Роштқалъа 100%, Шугнон 100%, Ишкошим 100%, Ванҷ 99% ва Рӯшон 95% бо ҳисобкунакҳои электронӣ таъмин мебошанд, ки дақиқ баҳисобгирии истифодаи қувваи барқ ба роҳ монда шудааст, ки заминаи таъмини нишондоди рушди энергетика гузошта шудааст.

Дар давраи ҳисоботи фоизи талафоти қувваи барқ дар миқёси вилоят ба 10,03% баробар шуд, ки ин назар ба ҳамин давраи соли 2019 (10,52%) ба андозаи -0,49% камтар мебошад.

Нишондиҳандаи талафоти барқ дар шаҳри Хоруғ 8,94% (-0,56% нисбат ба соли гузашта), дар ноҳияҳои Шугнон 9,94% (-0,58%), Ванҷ 9,5% (-2,39%), Рӯшон 8,4% (-0,1%), Роштқалъа 8,9% (-0,08%), Дарвоз 8% (-0,5%) ва Ишкошим 7,5% (-1,4%)-ро ташкил додааст, ки барои таъмини рушди энергетика шароит фароҳам оварда, самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо ба назар расида, нишондиҳандаи пешбиниамудаи Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 таъмин карда шудааст.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияи Мурғоб 7%-ро ташкил дода, нисбати соли 2019 ин нишондиҳанда бетағйир боқӣ мондааст.

Пешниҳод: Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он, Вазоратҳои энергетика ва захираҳои об ва молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҶСП "Помир энерҷӣ" чӣҳати кам намудани қарзҳои ҳаққи истифодаи нерӯи барқ, ҳалли масъалаҳои пардохти ҳаққи истифодаи қувваи барқ ва қарзи умумии он аз ҷониби сохторҳои қудратӣ, ташкилотҳои бучетӣ ва шахсонӣ воқеӣ чораҳои мушаххас андешанд.

7.Ҳифзи амнияти озуқаворӣ (банди 38, 39, 40 паём)

Нишондоди пешакии ҳифзи амнияти озуқаворӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоӣ иқтисодӣ, 7.1.(7.1, 7.11) Суръати афзоиши истеҳсоли маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ, 7.2. (7.2, 7.9) Истифодаи оқилонаи обу замин, 7.3. (7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8.) Таъмини заминаи содирот ва воридотивазкунии

маҳсулоти кишоварзӣ, 7.4 (7.10). Чараёни кишти зироатҳои кишоварзӣ, аз ҷумла кишти такрорӣ, арзёбӣ гардиданд.

7.1. (7.1, 7.11) Суръати афзоиши истеҳсоли маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ вилоят ҳаҷми умумии маҳсулоти кишоварзӣ ба маблағи 110050 ҳаз. сомонӣ расонида шудааст, ки ин нишондиҳанда нисбати соли гузашта (108914 ҳаз. сомонӣ) +1136 ҳаз. сомонӣ (101%) зиёд буда, суръати афзоиш таъмин карда шудааст.

Дар ин давра истеҳсоли гӯшт (бо вазни зинда) 3486 тонна, ки нисбат ба соли гузашта (25 тонна) зиёд гардида, тухм 2421 дона (120 ҳазор дона), зиёд истеҳсол карда шудааст, ки ба суръати афзоиши истеҳсоли маҳсулоти соҳаи кишоварзӣ таъсири мусбӣ расонидааст.

Дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ вилоят 111769 сар ҳайвони шохдори калон, ки аз он 40702 сарро модагов, 26950 сар қутос ташкил дода, 358328 сар бузу гӯсфанд, 102768 сар парранда, 327 сар асп, 7172 оилаи занбури асал мавҷуд мебошад. Дар хоҷагиҳои мазкур 25542 сар насли гӯсола ва 121922 сар насли барраю бузғола ба қайд гирифта шудааст.

Нишондиҳандаи баланди истеҳсоли маҳсулоти чорводорӣ дар ин давра дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ нисбат ба соли гузашта дар ноҳияҳои Ванҷ 119,6%, Ишкошим 117,7%, Мурғоб 107%, Роштқалъа 101,6%, Шугнон 100,8%, Рӯшон 100,3% ва Дарвоз 100,2% таъмин гардидааст, ки ҷиҳати афзоиш додани маҷмӯи маҳсулоти кишоварзӣ таъсири мусбӣ расонидааст.

Инчунин, тибқи маълумоти Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 июни соли 2020, №3/7-1763 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ Вилояти Мухтори Кухистон Бадахшон ба маблағи 64,9 млн сомонӣ маҳсулоти кишоварзӣ истеҳсол гардидааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 2,4 фоиз коҳиш ёфтааст.

7.2. (7.2, 7.9) Истифодаи оқилонаи обу замин

7.2. Ба гардиши кишоварзӣ ворид намудани заминҳои бекорхобида, азхудкунии заминҳои нав ва пешгирии шӯршавии он (банди 39 паём)

Мутобиқи маълумоти мақомоти иҷроияи маҳаллаи ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он дар нисолаи аввали соли 2020 оид ба азхудкунии заминҳои нав ва бекорхобида ягон қор ба анҷом расонида нашудааст.

7.9. Истифодаи самаранокӣ сарфакоронаи об барои обёрии заминҳо, ҷорӣ намудани технологияҳои каммасраф дар соҳаи кишоварзӣ ва ҳифзи захираи об (банди 38 паём).

Дар қаламрави вилоят дар маҷмӯъ 266 адади шабакаҳои обёрӣ дорои ғунҷоиши захираҳои муайяни об арзи вучуд дошта, чун анъана ҳар сол обёрии заминҳо тариқи ин шабакаҳо бо меъёри муайян ба роҳ монда мешавад. Зеро, таъмини хоҷагиҳои деконӣ ва инфиродӣ ҷиҳати шодоб

намудани номгуйи гуногуни зироатҳо ба самаранок ва сарфакорона истифода бурдани миқдори об алоқамандии зич дорад.

Вобаста ба масоҳати майдони обёришавӣ ва мавсими обёрии заминҳои киштшуда, меъёри муаяяни обро самаранок аз сарчуйбор ва шабакаҳои обёришаванда таъмин менамояд.

Нақшаи миқдори умумии об аз сарчуйбор дар тамоми қаламрави вилоят 137,8 млн м³ барои шодоб намудани замини корам пешбини карда шудааст.

Бояд қайд намуд, ки ҳамасола ин миқдор об аз сарчуйи шабакаҳои обёришаванда ҷори мегардад, аммо боз нақшаи истифодабарии об дар худӣ қитъаҳои беҳдошти замин мавҷуд аст, ки истифодабарандагон аз он баҳри шодоб намудани заминҳои хеш истифода мебаранд. Ин миқдори умумии об барои 8526 га замини корами дар вилоят буда низ равона гардидааст.

Аҳолии шаҳри Хоруғ барои обёрӣ кардани заминҳои наздиҳавлигӣ аз каналҳои ба номи “Темур”, «Додихудоев» ва «Шош Хоруғи Поён» - и шаҳри Хоруғ истифода мебаранд. Аз аввали моҳи март соли равон сар карда, кормандони мақомоти шаҳрӣ ва вилоятӣ ҳар рӯзи шанбе ҳашарҳо гузаронида истодаанд. Барои таъмири канали “Темур” 5 тонна семент ва арматур аз тарафи мақомоти вилоятӣ ва шаҳрӣ ҷудо карда шуд. Инчунин, 2 тонна семент ва 60 литр маводи сӯзишворӣ дар қисматҳои алоҳидаи канали ба номи «Додихудоев» ва «Шош Хоруғи Поён» дастраси раисони маҳалла шуда, барои мавзъҳои харобшуда истифода бурда шуданд.

Дар давраи ҳисоботӣ аз ҷониби ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Мурғоб оиб ба истифодаи самаранок сарфакоронаи об барои обёрии заминҳо, ҷорӣ намудани технологияҳои каммасраф дар соҳаи кишоварзӣ ва ҳифзи захираи об маълумоти муфассал дарҷ нагардидааст.

Маълумотҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Дарвоз, Шугнон, Ишкошим ва Роштқалъа нисбати 3 моҳи аввали соли ҷорӣ вобаста ба банди зикргардида бетағйир боқӣ мондааст.

7.3 (7.3, 7.4, 7.5, 7.6, 7.7, 7.8) Таъмини заминаи содирот ва воридагирӣ аз маҳсулоти кишоварзӣ

7.3 Баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳо ва рушди соҳаи тухмипарварӣ (банди 40 паём)

Бояд тазаккур дод, ки мувофиқи қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 июли соли 2009 №413 дар соли 2019 дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон се хоҷагии тухмипарварӣ ташкил карда шудааст. Дар ноҳияи Ванҷ хоҷагии деҳқонии «Ванҷ», ноҳияи Рӯшон хоҷагии деҳқонии «Рӯшон», ки самти истеҳсоли тухмии ғалладонагӣ ва дар ноҳияи Шугнон хоҷагии деҳқонии «Дзержинский» самти истеҳсоли тухмии картошка фаъолият намуда истодаанд.

Қайд кардан зарур аст, ки тайи се соли охир хоҷагиҳои номбурда бо тухмии хушсифати картошка аз тарафи Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон таъмин нагардидаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ дар вилоят чиҳати омодагӣ ба маъракаи кишту кори баҳории мавсими соли 2020 дар корхонаҳои кишоварзӣ ва хоҷагиҳои деҳқонӣ (фермерӣ) 814,6 тонна тухмии зироатҳои ғалладонагӣ аз он 524,4 тонна гандум, 69,2 тонна чав, 219,5 тонна лӯбиёгӣ, 1,5 тонна чуворимакка ва 2959,5 тонна картошка захира гардида мавриди кишт қарор дода шуд.

Ҳамзамон, бо мақсади иҷроиши нақшаи дурнамои кишт тавассути БҶИИМК-Ҳазинаи Оғохон дар таҳхонаҳои ноҳияҳои вилоят ба миқдори 174,5 тонна тухмии картошка, 8,7 тонна гадум ва 6 тонна дигар намуди ғалладона барои мавсими кишту кори баҳории соли 2020 мавриди кишт қарор дода шуд.

Соли равон ба ин васила тавассути БҶИИМК-Ҳазинаи Оғохон ба миқдори 24 тонна тухмии хушсифати картошкаи репродуксияи дуввум аз ноҳияи Ғонҷии вилояти Суғд барои хоҷагиҳои ноҳияҳои Рӯшон 9 тонна, Шӯғнон 8,7 тонна ва шаҳри Хоруғ 6,3 тонна, инчунин 20 тонна тухмии навъи суперэлитаи “Бигроза” дар заминҳои кораи такягоҳи Институти биологии Помири ноҳияи Ишкошим ба кишт фаро гирифта шудааст.

Дар ноҳияи Ишкошим бо мақсади сари вақт гузаронидани мавсими кишту кори баҳорӣ дар хоҷагиҳои ҳудуди ноҳия тибқи ҳисоботҳои оморӣ 926,0 тонна картошка, 409,5 тонна ғалладонагӣ мавҷуд буда, талаботи аҳолиро пурра таъмин намуд, дар шашмоҳи сипаришуда дар маҷмӯъ 2512 га заминҳои кораи обӣ кишти зироатҳои кишоварзӣ гузаронида шуданд.

Вобаста ба масъалаи мазкур дар давраи ҳисоботӣ аз ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Мурғоб маълумот пешниҳод нагардидааст.

Дар самти рушди соҳаи тухмипарварӣ ҳамкориҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои ВМКБ бо Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон беҳбудиро талаб менамояд.

7.4. Зиёд намудани масоҳати гармхонаҳои доимоамалкунанда (банди 40 паём)

Айни ҳол дар миқёси вилоят 45 адад гармхона дар масоҳати 0,34 гектар ташкил гардида, дар онҳо парвариши кабӯдӣ ва тайёр намудани кӯчати барвақтии сабзавот ба роҳ монда шуда, фаъолияти мавсимӣ доранд.

Дар шаҳру ноҳияҳои Ванҷ 7 адад дар майдони 350 м² (0,08 га), Хоруғ дар майдони 240 м², ноҳияи Рӯшон 9 адад гармхона дар майдони 1160 м², ноҳияи Ишкошим 600 м², ноҳияи Роштқалъа 3 адад дар майдони 32 м², Шӯғнон дар майдони 105 м², ноҳияи Дарвоз 3 адад гармхонаҳо барои кишти сабзавоти барвақтӣ фаъолият мекунанд, ки шумораи гармхонаҳо нисбати семоҳаи аввали соли қорӣ бетағйир боқи мондааст.

Дар маҳаллаи Тирчиди шаҳри Хоруғ гармхонаи замонавӣ дар масоҳати 82 м² сохта шудааст. Дар гармхонаҳо гулҳои гуногун парвариш ёфта истодаанд.

Дар ноҳияи Ванҷ ба масъалаи таъминоти деҳқонон бо нуриҳои минералӣ низ аҳамият дода шуда, тавассути соҳибкорон то ба имрӯз ба ноҳия 250 тонна нуриҳои минералӣ аз қабилҳои селитра, карбамид ва аммофос кашонида шудааст. Ба ҳолати имрӯза дар ноҳия 7 гармхонаҳои мавсимӣ мавҷуд буда, дар онҳо дар майдони 350 м² кишти сабзавоти

барвақтӣ гузаронида шудааст. Дар хоҷагиҳои ноҳия ба ҳолати имрӯза дар майдони 1,5 га ниҳолхона мавҷуд буда, дар онҳо 15 ҳазор бех ниҳолиҳои мевадиханда парвариш карда мешаванд.

Дар ноҳияи Рӯшон аз ҷониби шаҳрвандон дар масоҳати 1588 м² гармхона барои парвариши сабзавоти барвақтӣ бунёд ва кишт гардиданд.

Дар давраи ҳисоботӣ дар ноҳияи Мурғоб барои гармхонаҳо қитъаи замин ҷудо нашуд.

Фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ванҷ, Ишқошим, Рӯшон, Дарвоз ва Мурғоб барои таъмини аҳолии ноҳияҳо бо сабзавоти тару тоза дар сатҳи муайян ташкил карда шуда, дар боқимонда ноҳияҳо барои пешбурди самти мазкур тадбирҳои иловагиро роҳандозӣ намудан лозим аст.

7.5. Афзун намудани ҳаҷми содироти маҳсулоти кишварзӣ (банди 40 паём)

Тибқи маълумоти расмии Баҳши Раёсати Кумитаи бехатарии озуқаворӣ дар сарҳади давлатӣ ва нақлиёти ВМКБ дар давоми шаш моҳи соли равон бо мактуби Кумитаи бехатарии озуқаворӣ назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 12.10.2019 1ӯ2.1-227, сертификати рақами 0000540 ба ҚДММ «Тоҷик Интиқол» барои содирот намудани 2400 дона пӯсти коркардашудаи ҳайвони шохдори калон тариқи нақлиёти автомобилӣ ва 225 тонна ришта бо иҷозати талаботҳои карантинӣ ба Ҷумҳурии Хитой, бо риояи талаботҳои байторию-санитарӣ, тавассути гузаргоҳи сарҳадии «Кулма»-и ноҳияи Мурғоб иҷозат дода шудааст.

Ҳамзамон, аз ҷониби Баҳши Раёсати Кумитаи бехатарии озуқаворӣ дар сарҳади давлатӣ ва нақлиёти ВМКБ сертификати фитосанитарӣ ба Давлатшоев Иматшоҳ барои интиқол додани 2 тонна меваи хушк (тут) тавассути гузаргоҳи «Хумроғи»-и ноҳияи Ванҷ ба Давлати Исломии Афғонистон, бо риояи талаботҳои карантинӣ иҷозат дода шуда, содирот карда шуд. Ба зами ин аз ҷониби Нуқтаи назорати давлатии бехатарии озуқаворӣ «Тем»-и шаҳри Хоруғ 2 адад сертификати фитосанитарӣ барои содироти 52 тонна орди гандум, таалуқ ба корхона Анҳор ба Давлати Исломии Афғонистон интиқол дода шуд.

Дар давраи ҳисоботӣ аз ноҳияи Мурғоб ба ВМКБ ва ноҳияҳои ҷумҳурӣ 36 800 кг гушт содир карда шуд.

Мувофиқи маълумоти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Дарвоз ва Ванҷ вобаста ба афзун намудани ҳаҷми содироти маҳсулоти кишварзӣ пайваста чораҷӯӣ намуда, маҳсулоти кишоварзони ноҳияҳо танҳо дар бозори дохилӣ ва бозори шаҳри Хоруғи маркази ВМКБ ба фурӯш бароварда мешаванд. Ҳоло маҳсулоти кишоварзон дар бозори дохилӣ ва вилоят ирсол карда мешаванд, ки талаботи аҳолиро бо маҳсулоти худдӣ қонеъ карда истодаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ афзун намудани ҳаҷми содироти маҳсулоти кишварзӣ дар ноҳияҳои Шуғнон ба роҳ монда нашудааст.

7.6. Зиёд намудани шумораи сардхонаҳо барои нигоҳдории маҳсулоти кишварзӣ ва пешгирии талафёбии он (банди 40 паём)

Дар ҳудуди вилоят барои нигоҳдории маҳсулоти кишоварзӣ 29 анборхона бо иқтидори 1485 тонна ва 3 адад сардхонаи замонавӣ бо иқтидори 229 тонна мавҷуд буда, дар ҳолати коршоям қарор доранд, ки асосан барои захираи маҳсулоти кишоварзӣ бахусус картошка, меваю сабзавот истифода бурда мешаванд.

Инчунин, сохтмони маркази логистики Агенсии захираҳои моддии давлатии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ноҳияи Рӯшон идома дорад.

Ба ҳолати имруза дар ноҳияҳои Рӯшон 3 адад, Шугнон 1 адад ва Роштқалъа 1 адад, Ванҷ 1 адад ва шаҳри Хоруғ 1 адад сардхона бо масоҳати 82 м² бақайд гирифта шудааст.

Дар ҳудуди ноҳияи Рӯшон 6 анборхона бо иқтидори 90 тонна, 4 таххона барои 100 тонна, 2 сардхона бо ғунҷоиши 50 тонна мавҷуд буда, дар ҳолати коршоям қарор доранд, ки асосан барои захираи маҳсулоти кишоварзӣ истифода бурда мешаванд. Соли 2019 дар маркази ноҳия сардхонаи замонавӣ аз ҷониби шаҳрванд Замиров О барои нигоҳдории 25 тонна мева дар деҳаҳои Савноб, Нисур барои 30 тонна бо маблағгузории БҶИИМК-и Хазиная Оғохон дар ВМКБ сохта ба истифода дода шуданд. Аз тарафи Агенсии захираҳои моддии давлатии назди ҲҚТ дар Ҷамоати деҳоти Назаршо Додхудоев барои захираи маҳсулоти кишоварзӣ сохтмони 1 адад маркази логистикӣ идома дорад.

Дар ноҳияҳои Дарвоз, Мурғоб, Ванҷ ва Ишкошим дар нимсолаи аввали соли 2020 сардхонаҳо барои нигоҳдории маҳсулоти кишоварзӣ ташкилу бунёд нагардидаанд, ки бо Барномаи ҷонибдори инкишофи манотиқи Хазиная Оғохон корҳо идома дошта, бояд дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳияи Дарвоз сардхонаҳо ташкил карда шаванд.

Дар рафти таҳлил муайн гардид, ки маълумотҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Шугнон ва Роштқалъа нисбати се моҳи соли ҷорӣ бетағйир боқӣ мондааст.

7.7. Ба роҳ мондани коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, аз ҷумла меваю сабзавот дар ноҳияҳои қуҳистони дурдаст, таъсиси корхонаҳои паррандапарварӣ, истеҳсоли хӯроки омехтаи парранда (банди 40 паём)

Дар миқёси вилоят корхонаҳои хурди коркарди маҳсулоти меваю сабзавот дар ноҳияи Роштқалъа 1 адад, Рӯшон 3 адад ва Шугнон 2 адад фаъолият карда истодаанд.

Дар доираи таъмини аҳоли бо ғизои хушсифат, аз ҷумла гӯшти парранда ва тухмии истеҳсоли худӣ, хоҷагиҳои фермерӣ ва соҳибқорони алоҳида дар ноҳияҳои вилоят фаъолият карда истодаанд. Саршумори парранда дар сектори ҷамъиятӣ ва фермерӣ ба 1950 сар расонида шудааст, бахусус дар ноҳияҳои Ванҷ ва Шугнон фаъолият дар ин самт назаррас мебошанд.

Дар ноҳияи Шугнон хоҷагии фермерии «Таввакал» саршумори мокиёро ба 1800 сар расонида, истеҳсоли ҳаррӯза 450 тухмо ро ташкил медиҳанд.

Дар ноҳияҳои Дарвоз, Ишкошим, Мурғоб ба роҳ мондани коркарди маҳсулоти кишоварзӣ, аз ҷумла меваю сабзавот ва таъсиси корхонаҳои паррандапарварӣ ба роҳ монда нашудааст.

Барои пешрафти минбаъдаи соҳа, зиёд намудани саршумор ва истеҳсоли маҳсулот, имконияти ташкил намудани истеҳсоли хӯроки омехтаи парранда мавҷуд нест, аз ин лиҳоз соҳаи паррандапарварӣ дар вилоят нисбатан суст тараққи карда истодааст.

7.8. Рафти ҷалби сармояи ватаниву хориҷӣ ба соҳаи моҳипарварӣ ва дар ин замина зиёд кардани ҳаҷми истеҳсоли моҳӣ

Дар шаш моҳи соли равон истеҳсоли моҳӣ аз ҳисоби хоҷагиҳои моҳипарварии вилоят ба миқдори 1,5 тонна ташкил медиҳад.

Моҳипарварӣ соҳаи афзалиятнок дар вилоят ба шумор меравад, чунки дар аксарияти ноҳияҳо кӯлҳои табиӣ мавҷуд мебошанд, ки дорои захираи зиёди моҳӣ мебошанд. Кӯлҳои табиӣ «Дурумқул», «Турумтайқул»-и ноҳияи Роштқалъа 2 адад қулҳои мавзеи Упали ноҳияи Шугнон дорои захираи бузургӣ моҳӣ буда, айни замон аз истифодабарӣ дар канор мебошанд. Мушкилоти асосии истифода намуданаш дар мавҷуд набудани роҳи дурусти нақлиёт ба ин мавзӯҳо мебошад.

Дар доираи амалисозии Барномаи маҷмӯавии рушди соҳаи чорводорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2018-2022 барои рушди ин соҳа 637 ҳазор сомонӣ, дар солҳои 2018-2019 пешбинӣ гардидааст, ки харидории кирминамоҳиҳо, моҳича, харидории таҷҳизот ва асбобу афзори моҳидорӣ аз дохил ва хориҷи кишвар дар назар дошта шудааст. Масъули иҷрои ин самти Барнома, корхонаи воҳиди давлатии «Моҳии Тоҷикистон»-и Вазорати кишоварзӣ мебошад. Аз давраи фаъолияти Барнома ва дар тӯли 6 моҳи соли 2020 ба хоҷагиҳои фермерӣ ва шахсони алоҳида, ки дар ноҳияҳои ВМКБ дар ин самт фаъолият доранд, ягон намуди кӯмак расонида нашудааст, ҳоло он ки дархости Раёсати кишоварзии ВМКБ ба унвони роҳбарияти КВД «Моҳии Тоҷикистон» оид ба дастгирии соҳаи моҳипарварӣ ирсол гардид. Аз тарафи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят 1 адад мошини рефрежиратори 1,5 тонна барои овардани маҳсулоти гӯшти моҳӣ ба моҳипарварони вилоят ҷудо гардид.

Дар ноҳияи Ишкошим ассотсиатсияи моҳипарварӣ ташкил гардида, дар асоси қарори раиси ноҳия дар майдони 5,0 га қитъаи замин ба мақсади рушд додани соҳаи моҳипарварӣ ҷудо гардидааст. Аммо ҷалб гардидани сармояи ватаниву хориҷӣ дар самти моҳипарварӣ то ҳол роҳандозӣ нагардида, ин намуди маҳсулот ҳанӯз дар ноҳия истеҳсол карда намешавад.

Дар давраи ҳисоботӣ дар ноҳияҳои Шугнон ва Мурғоб истеҳсоли моҳӣ ба роҳ монда нашудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ вобаста ба банди мазкур аз мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Роштқалъа маълумот пешниҳод нагардидааст.

7.4 (7.10). Чараёни кишти зироатҳои кишоварзӣ, аз ҷумла кишти такрорӣ

7.10. Дар чараёни кишти зироатҳои кишоварзӣ, аз ҷумла кишти такрорӣ, зиёд намудани майдони кишт (бандҳои 38, 40 паём)

Тибқи нақша-дурнамои соли 2020 дар давраи ҳисоботӣ дар ноҳияҳои қисмати поёнии вилоят дар майдони 94 гектар кишти такрорӣ зироатҳои кишоварзӣ гузаронида мешавад, ки аз он 8 гектарро лубиёгӣ 10 гектар сабзавот, 76 гектарро хӯроки чорво ташкил медиҳад. Ба ҳолати 1 июли соли 2020 дар майдони 16 гектар кишти такрорӣ зироатҳои кишоварзӣ нисбати ҳамин давра 6 гектар зиёдтар гузаронида шуд.

Дар нимсолаи якуми соли 2020 ноҳияи Дарвоз дар майдони 1468 гектар замин кишт гузаронида шудааст. Аз майдони умумии заминҳои киштшаванда бошад, 507 гектар ғалладонагӣ, 155,6 гектар картошка, 71,4 гектар сабзавот ва майдони 734,3 гектар хӯроки чорворо ташил медиҳад. Бояд қайд намуд, ки баъди ҳосилгундорӣ кишти такрорӣ дар тамоми соҳаҳо оғоз карда мешавад.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ванҷ тавассути сохторҳои дахлдор дар якҷоягӣ бо хоҷагиҳои деҳқонии ноҳия ба масъалаи кишти зироатҳои кишоварзӣ диққати махсус равона намудааст. Баъди ҷамъоварии зироатҳои ғалладонагӣ чун ҳамасола кишти такрорӣ зироатҳои ҷуворимака, мош ва сабзавот гузаронида мешавад. Айни ҳол дар майдони 10 га кишти такрорӣ гузаронида шуда, корҳо дар ин самт идома дорад.

Ба мақсади сари вақт гузаронидани мавсими кишту кори баҳорӣ дар хоҷагиҳои ҳудуди ноҳияи Ишкошим дар маҷмӯъ 926,0 тонна картошка, 409,5 тонна ғалладонагӣ ҳамчун тухмӣ мавҷуд буда, талаботи аҳолиро бо тухмӣ пурра таъмин менамояд. Баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳои кишоварзӣ аз тухмии зироат вобастагии калон дорад. Дар ноҳия ба мақсади баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳо, аз ҷумла картошка диққати махсус дода мешавад. Дар ин давраи ҳисоботӣ 20,0 тонна картошкаи нави супер элита аз Ҷумҳурии Олмон бо дастгирии Фонди Оғохон ба ноҳия дастрас карда шуд. Бо оғоз гардидани кишти картошка ин нави тухмӣ истифода бурда мешавад ва ҳосилнокии он дар фасли тирамоҳ муайян хоҳад гашт.

Дар ноҳияи Роштқалъа соли ҷорӣ аз тарафи кишоварзони ноҳия, дар майдони 1369 гектар кишти зироати хоҷагии қишлоқ дар назар дошта шудааст, ки аз ин, 589 га ғалла ва лубиёгӣ, 287 га картошка, 62 (2019-72) га сабзавот, 431 га ба хӯроки чорво рост меояд.

Дар нимсолаи якуми соли ҷорӣ кишти зироатҳои кишоварзӣ, такрорӣ ҷиҳати номусоид будани иқлими боду ҳаво кишти такрорӣ дар ҳудуди ноҳияҳои Шуғнон, Ишкошим, Роштқалъа ва Мурғоб бар роҳ монда нашудааст.

Дар давраи ҳисоботӣ вобаста ба банди мазкур аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Рӯшон маълумот пешниҳод нагардидааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он дар ҳамкорӣ бо Вазорати кишоварзии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ташкилотҳои хориҷӣ барои таъмини суръати афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, истифодаи оқилонаи обу замин ва ба гардиши кишоварзӣ даровардани заминҳои бекорхобида, баланд бардоштани ҳосилнокии зироатҳо ва таъминот бо тухмиҳои хушсифат, зиёд намудани масоҳати гармхонаҳо ва таъмини заминаи содирот ва воридотивазкунӣ, таъмини инфрасохтор ҷиҳати зиёд кардани ҳаҷми истеҳсоли молҳо, пурзӯр намудани иҷрои ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва татбиқи сиёсати давлатии соҳаи кишоварзӣ мувофиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи амнияти озуқаворӣ” ҷиҳати рушди интенсификации соҳаи кишоварзӣ ва ҷорӣ намудани технологияҳои нав мусоидат намоянд.

8. Рушди соҳаи сохтмон ва меъморӣ (банди 30, 32-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳаи сохтмон бо нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, 8.1. (8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5) Фароҳам овардани шароити беҳтари зиндагӣ ба аҳоли, 8.2. (8.6) Сохтмон ва таъмири тармими манзилҳои истиқоматии шахсонӣ яққаву танҳо, маъҷубон, пирони барҷомонда, ятимон ва оилаҳои камбизоат арзёби гардиданд.

8.1. (8.1, 8.2, 8.3, 8.4, 8.5) Фароҳам овардани шароити беҳтари зиндагӣ ба аҳоли

8.1. Таъмин намудани марказҳои маъмурии шаҳру ноҳияҳо бо инфрасохтор ва иншооти муҳандисӣ бо дар назардошти рушди минбаъдаи онҳо аз ҳисоби ҷалби сармоягузории дохилию хориҷӣ

Татбиқи лоиҳаи инвестиционии “Беҳтар намудани шабакаҳои обтаъминкунӣ ва канализатсия дар шаҳри Хоруғ”, ки аз тарафи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, КВД “Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ”-и Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Бонки Аврупоии таҷдид ва рушд ба имзо расонида шуд, маблағи умумии сармоягузорӣ 4 млн. доллари ИМА – ро дар бар гирифта, аз он 2 млн. доллари ИМА қарзи бонкӣ ва 2 млн. доллари ИМА – ро маблағҳои грантӣ ташкил медиҳанд. Барои таъмир ва барқарорсозии 2 истгоҳи насосҳои канализатсионӣ 39700,0 доллари ИМА ҷудо гардида, корҳои таъмирӣ ва барқарорсозӣ идома доранд. Инчунин бо бонки Аврупоии таҷдид ва рушд ва корхонаи воҳиди давлатии “Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ”-и Ҷумҳурии Тоҷикистон Лоиҳаи идоракунии партовҳои саҳти маишӣ дар шаҳри Хоруғ ба маблағи 4 млн. доллари ИМА таҳия намуда, созишномаи татбиқи он ба имзо расонида шуд.

Ҷиҳати дастрасии аҳоли ба оби нушоқӣ тибқи “Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо оби нушоқӣ барои солҳои 2008 - 2020” ба ҳолати кунунӣ 81,1 фоизи аҳолии вилоят бо оби нушоқӣ таъмин мебошад.

Дар ноҳияи Ванҷ пайваस्तшавӣ ба шабакаҳои муҳандисӣ дар маркази ноҳия, аз ҷумла ба об аз шабакаи маркази ноҳия амалӣ карда мешавад. Шабакаи оби маркази ноҳия аз ду обанбор бо ҳаҷми 500 м³ бо ду адад хати

оби нӯшокӣ диаметраш 200 мм, ду адад хати оби нӯшокӣ диаметраш 150 мм ва 1 адад хати оби нӯшокӣ диаметраш 100 мм иборат мебошад. Дар ноҳия хати коррезӣ вучуд надорад.

Дар маркази ноҳияи Дарвоз 2 ҳавзи обтаъминкунӣ бо ҳаҷми 70 м³ вучуд доранд, ки барои обтаъминкунии маркази ноҳия сохта шудаанд. Об тавассути кубурҳои диаметраш 100 мм ҷорӣ мешавад ва сарчашмаи он аз деҳаи Хушарвак буда, дарозии он 4,5 километро ташкил медиҳад. Дар ноҳия хати коррезӣ (канализатсия) вучуд надорад, ки ин барои сохтмони биноҳои баландошёна монеъа эҷод менамояд. Мувофиқи Нақшаи генералӣ сохтмони 2 ҳавзи обсофкунӣ ба нақша гирифта шудааст.

Системаи обтаъминкунии маркази ноҳияи Роштқалъа аз мавзеи Чағинс тавассути кубури диаметри 200 мм оғоз гардида, ба масофаи 1,5 км то маркази ноҳия давом мекунад. Дар ноҳия хати коррезӣ вучуд надорад. Бояд қайд намуд, ки мувофиқи Нақшаи генералӣ сохтмони хати коррезӣ ба масофаи 4 ҳазору 350 метр ба нақша гирифта шудааст.

Дар асоси Нақшаи генералии маркази ноҳияи Ишкошим зичии аҳолии марказ тибқи дурнамо 8 ҳазор нафар ба нақша гирифташуда, айни замон аҳолии маркази ноҳия зиёда аз 3,5 ҳазор нафарро ташкил медиҳад. Шабакаҳои муҳандисӣ дар маркази ноҳия ба талаботҳо ҷавобгӯ набуда, хати коррезӣ (канализатсия) умуман вучуд надорад ва хати обтаъминкунӣ дар даврони собиқ шуравӣ сохта шудааст. Бояд қайд намуд, ки айни ҳол обанборҳои асосӣ ва ҳавзҳои обтозакунии маркази ноҳия дар ҳолати садамавӣ қарор дошта, дар сурати баланд шудани сатҳи об дар маҳаллаҳои маркази ноҳия ба тариқи реча об таъмин карда мешавад. Лозим ба зикр аст, ки дар Нақшаи генералии маркази ноҳия хатҳои обтаъминкунӣ ва хати коррезӣ (канализатсия) пурра ба нақша гирифта шудааст.

Дар ноҳияи Ванҷ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 августи соли 2012, №392 ба ноҳия 76,34 га замин барои сохтмони хонаҳои истиқоматӣ ҷудо шудааст. То ин муддат дар 10 мавзеъ лоиҳаҳои тарҳи гурӯҳи маскунии ин маҳаллаҳо барои ҷойгиркунии 250 хонаҳои истиқоматӣ тартиб дода шуда, ба 245 оилаҳои эҳтиёҷманд қитъаҳои замин ҷудо карда шудааст.

8.2. Андешидани тадбирҳои зарурӣ ҷиҳати таъмини рушди соҳаи сохтмон, ба стандартҳои муосир мутобиқгардонии сифати иншооти сохташаванда ва омода намудани кадрҳои сатҳи баланди соҳаи меъморӣ (банди 30 паём, ҚХҶТ аз 03.02.2020 с., №64 банди 22, сарҳати 1);

Дар самти таъмини рушди соҳаи сохтмон ва ба стандартҳои муосир мутобиқ гардонидани сифати иншооти сохташаванда шуъбаи меъморӣ ва шаҳрсозии мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон корҳои назаррасро анҷом дода истодааст. Шуъба ва бахшҳои он дар дар шаҳру ноҳияҳои вилоят аз сифати корҳои сохтмони иншоотҳои сохташаванда назорат мебаранд.

Ҷиҳати омода намудани кадрҳои сатҳи баланди соҳаи меъморӣ қайд кардан зарур аст, ки кадрҳои соҳаи меъморӣ дар Донишгоҳи техникий

Тоҷикистон ба номи академик М. Осимӣ факултети меъморӣ тайёр карда мешаванд.

Дар ҳудуди шаҳри Хоруғ сохтмони хонаи истиқомати 48-хуҷрадор, сохтмони биноҳои сеошӯна, чоршӯна ва панҷошӯна, сохтмони бинои Театри миллӣ, бинои мактаби замонавӣ се ошӯнаи таҳсилоти умумӣ №8 барои 640 хонанда, сохтмони хонаҳои истиқомати 2- блокаи 12 ошӯна барои кормандони ҳифзи ҳуқуқ, хобондани кубури захбуру захкаш дар маҳаллаи Теми Хоруғ, таъмир ва азнавсозии бинои литсеи Оғохон, сохтмони бисёршӯнаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ, сохтмони анбори захиравии маводи озуқа барои 500 нафар, сохтмони Бонки амонатгузори «Амонатбанк ва аз таъмир баровардани идораву муассисаҳо ва корҳои ободонӣ дар шаҳри Хоруғ идома доранд.

Дар ҳудуди ноҳияи Рӯшон 4 адад ташкилоти сохтмонӣ фаъолият мекунад. Дар ҳудуди ноҳия Корхонаи воҳиди давлатии «Лоихакаш» ташкил ёфта, корҳои лоихавӣ соли равон дар ҳаҷми 2,4 ҳазор сомонӣ корҳои лоихакашӣ ба анҷом расонида шудааст. Мутобиқи Нақшаи генералии маркази ноҳия, дар шаҳраки Рӯшон биноҳои истиқомати 4-5 ошӯна таҳрезӣ шудаанд.

Таъмини рушди соҳаи сохтмон, ба стандартҳои муосир мутобиқгардонии сифати иншооти сохташаванда дар ҳудуди ноҳияи Ишкошим таҳти назорати доимӣ қарор дошта, дар ин самт мунтазам тадбирҳои зарурӣ роҳандозӣ гардидааст. Тибқи маълумотҳои мутахассисони соҳа ба ҳолати 1 июли соли 2020 корҳои сохтмонӣ дар 47 адад иншоотҳои гуногуни хоҷагии халқ идома дошта, арзиши умумии ин иншоотҳо 77609,5 ҳазор сомониро ташкил медиҳад. Аз моҳи январ то июни соли ҷорӣ дар ҳудуди ноҳия 5 адад иншоотҳо бо харчи зиёда аз 2,3 млн сомонӣ ба истифода дода шуданд.

Дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ишкошим, Рӯшон ҷиҳати таъмини рушди соҳаи сохтмон ва ба стандартҳои муосир мутобиқ гардонидани аз тарафи масъулини бахшҳои меъморӣ мунтазам риояи талаботи Кодекси шаҳрсозӣ ба инобат гирифта шуда, сохта ба истифода дода мешаванд.

8.3. Вазъи таъминоти аҳоли бо қитъаи замини наздиҳавлигӣ, дараҷаи қонеъ гардонии мурочиати шаҳрвандон бо қитъаи замини наздиҳавлигӣ

Оид ба истифодадиҳии манзилҳои истиқоматӣ ва афзоиши манзили зист ба ҳар сари аҳоли дар 6 моҳи аввали соли 2020 қайд кардан зарур аст, ки дар шаҳри Хоруғ 50 адад манзилҳои зист ба маблағи 27614,0 ҳазор сомонӣ, дар ноҳияи Ишкошим 15 адад манзилҳои зист ба маблағи 217,5 ҳазор сомонӣ, ноҳияи Ванҷ 2 адад ба маблағи 250,0 ҳазор сомонӣ, ноҳияи Рӯшон 3 адад ба маблағи 189,4 ҳазор сомонӣ, ноҳияи Шӯғнон 8 адад ба маблағи 360,0 ҳазор сомонӣ, ноҳияи Ванҷ 2 адад ба маблағи 250,0 ҳазор сомонӣ, Мурғоб 7 адад ба маблағи 420,0 ҳазор сомонӣ ба истифода дода шудаанд. Аз ноҳияи Роштқалъа маълумот дарҷ нагардидааст.

Аз шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Дарвоз, Рӯшон, Роштқалъа ва Шӯғнон маълумот пешниҳод нагардида, ҷиҳати истифодадиҳии манзилҳои истиқоматӣ ва афзоиши манзили зист ба як сари аҳоли дар асоси таъмини

нишондиҳандаи БМР барои солҳои 2016-2020 баҳри амалӣ намудани он чораҳои мушаххас бояд андешид.

Ба қор андохтани фондҳои асосӣ, аз ҷумла хонаҳои истиқоматӣ дар ноҳияи Ишкошим 0,86 ҳаз. м², ноҳияи Дарвоз 320 м², ноҳияи Ванҷ 0,83 ҳаз. м², ноҳияи Роштқалъа 0,004 ҳаз.м² ва ноҳияи Мурғоб 205,2 м²—ро ташкил медиҳад, ки барои таъмини аҳоли бо манзили зист шароити мусоид фароҳам оварда шудааст.

Нишондиҳандаи болозикр дар замимаи ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Рӯшон ва Шугнон дарҷ нагардидааст.

8.4. Вобаста ба ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон рафти бунёди иншооти ҷашнӣ (банди 32 паём);

Аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон бо мақсади иҷрои Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 майи соли 2018, №АП-1059” ҷиҳати омодагии ҳамаҷониба ба таҷлили ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон қарори раиси вилоят аз 8 июни соли 2018, №173 ва Нақшаи чорабиниҳо иборат аз 399 банд бо арзиши умумии 243226,8 ҳазор сомонӣ таҳия ва тасдиқ гардида, вобаста ба иҷроиши бандҳои болозикр дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ дар ҳисобот маълумот пешниҳод нагардидааст.

Дар шаҳру ноҳияҳои вилоят сохтмони 27 адад бинову иншоотҳо аз ҷониби вазоратҳо, кумитаҳо ва дигар идораҳои ҷумҳуриявӣ ба маблағи 75,5 млн. сомонӣ ба анҷом расидааст, ки 31 фоизро ташкил медиҳад.

Мувофиқи маълумотҳои шаҳру ноҳияҳои вилоят дар шаҳри Хоруғ 70 адад, ноҳияҳои Рӯшон 142 адад, Дарвоз 96 адад, Ванҷ 86 адад, Ишкошим 76 адад, Хоруғ 67 адад, Роштқалъа 79 адад, Мурғоб 38 адад ва Шугнон 30 адад иншоот ба нақша гирифта шудааст.

Айни замон дар ҳудуди вилоят, сохтмони Донишгоҳи давлатии шаҳри Хоруғ ба номи Моёншо Назаршоев бо арзиши харҷномавии 54300,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бинои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №8 дар шаҳри Хоруғ бо арзиши харҷномавии 26247,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бинои иловагии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №28 дар ноҳияи Шугнон бо арзиши харҷномави 3200,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бинои маъмурии шуъбаи маорифи ноҳияи Рӯшон бо арзиши харҷномавии 2200,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бинои муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №9-и маркази ноҳияи Рӯшон бо арзиши харҷномавии 16000,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони омузишгоҳи литсеи касбии техникӣ дар маркази ноҳияи Ванҷ бо арзиши харҷномави 8200,0 ҳазор сомонӣ, азнавсозии муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №23 деҳаи Жаки ҷамоати деҳоти Нулванд бо арзиши харҷномави 100,0 ҳазор сомонӣ, сохта ба истифода додани 4 синфхонаи иловагӣ дар назди муассисаи таҳсилоти асосии деҳаи Ширговади деҳоти Нулванд бо арзиши харҷномави 34,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони муассисаи таҳсилоти умумии ибтидоии №29 – и деҳаи Равгадаи Ҷамоати деҳоти Техарв бо арзиши харҷномави 150,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони синфхонаҳои

иловагӣ дар деҳаи Шипади ҷамоати деҳоти М. Абдулвосиев бо арзиши харҷномави 40,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони кудакистон дар маркази ноҳияи Шуғнон барои 80 кудак бо арзиши харҷномави 4600,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони маркази инкишофи барвақтии кудак дар деҳаи Пашори ҷамоати деҳоти Поршнев бо арзиши харҷномави 250,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бунгоҳи тиббии деҳаи Вибисти ҷамоати деҳоти Навобод бо арзиши 250,0 ҳазор сомонӣ, идома доранд. Бунёди иншооти фарҳанг ин сохтмони Театри миллӣ дар шаҳри Хоруғ бо арзиши 27108,0 ҳазор сомонӣ, сохтмони бинои хонаи фарҳанг дар деҳаи Лангар бо арзиши 1500,0 ҳазор сомонӣ, таъмири капиталии клуби деҳаи Курговад бо арзиши харҷномави 50,0 ҳазор сомонӣ, таъмири асосии хонаи фарҳанг дар деҳаи Рангкули ноҳияи Мурғоб бо арзиши харҷномави 80,0 ҳазор сомонӣ, инчунин таъмир ва азнавсозии роҳҳо, ободу зебо гардонидани маҳалли зист ва анҷом додани корҳои дигари созандагӣ, аз ҷумла боғҳо, боғҳои фарҳангию фароғатӣ, гулгаштҳо, толор ва майдончаҳои варзишӣ ва бозиҳои кудакон идома доранд.

8.5. Рафти ба анҷомрасонӣ ва ба тартиб даровардани номи кӯчаву хиёбонҳо, рақамгузорию биною манзилҳои истиқоматӣ ва ғайриистіқоматӣ (ҚХҚТ аз 03.02.2020 с., №64 банди 33, сарҳати 1);

Маъракаи номгузорию кучаҳо ва рақамгузорию хонаҳо дар шаҳру ноҳияҳои вилоят идома дорад. Аз ҷумла ба ҳолати ҳозира номгузорию кучаҳо ва рақамгузорию хонаҳо дар шаҳри Хоруғ 100%, дар маркази ноҳияи Дарвоз 95%, дар маркази ноҳияи Рӯшон 100%, дар маркази ноҳияи Ишкошим 100%, дар маркази ноҳияи Роштқалъа 100%, дар маркази ноҳияи Мурғоб 100% ва ноҳияи Ванҷ 55% иҷро гардида, нисбати 3 моҳи аввали сол бетағйир боқӣ мондааст

8.2. (8.6) Сохтмон ва таъмиру тармими манзилҳои истиқоматии шахсони яқкаву танҳо, маъубон, пирони барҷомонда, ятимон ва оилаҳои камбизоат

8.6. Сохтмон ва таъмиру тармими манзилҳои истиқоматии шахсони яқкаву танҳо, маъубон, пирони барҷомонда, ятимон ва оилаҳои камбизоат (банди 34-и паём);

Дар вилоят шумораи мурочиати шаҳрвандон оид ба ҷудо намудани қитъаи замин дар 6 моҳи аввали соли 2020, 45 ададро ташкил дода, нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 94 адад кам гардидааст.

Ҳамзамон, маълум гардид, ки мурочиати шаҳрвандон оид ба ҷудо намудани қитъаи замини наздихавлигӣ дар ноҳияи Рӯшон-71 (179) адад нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта кам мебошад, ки ин нишондод дар шаҳру ноҳияҳои Хоруғ -17 (70) адад, Роштқалъа -13 (86) адад, Ишкошим-5 (161) ва Шуғнон -1 (6) ададро ташкил додааст.

Дар шаҳри Хоруғ масоҳати умумии замин ҳамагӣ 2 630 метри мураббаъ буда, масоҳати маркази шаҳри Хоруғ 400 гектар мебошад. Тибқи Кодекси манзили Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳар як шаҳрванд бояд 12 метри мураббаъ рост ояд. Айни ҳол, ба ҳар як аҳолии шаҳри Хоруғ 1,5 метри мураббаъ манзили истиқоматӣ рост меояд.

Дар ноҳияи Ишкошим шумораи манзилҳои истиқоматӣ сол то сол зиёд гардида, дар нимсолаи якуми соли 2020 тибқи маълумоти оморӣ 4 адад хонаҳои истиқоматӣ мавриди истифода қарор дода шудаанд. Манзил, ки ба ҳар як сари аҳолии рост меояд, бо ҳисоби миёна 8,6 метри мураббаъро ташкил доданд.

Дар ноҳияи Роштқалъа сохтмони биноҳои истиқомати панҷошӯна барои хизматчиёни давлатӣ бо маблағгузори Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон барои 50 оила оғоз ёфта, алақай ба маблағи 2655,2 ҳазор сомонӣ корҳои сохтмонӣ ба иҷро расонда шуда, дар ноҳияи Мурғоб бошад дар давраи ҳисоботӣ ба 37 нафар аҳолии ноҳия қитъаи замини наздихавлигӣ ҷудо карда шудааст.

Вобаста ба масъалаи дар боло зикргардида дар давраи ҳисоботӣ аз ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ ва Шугнон маълумоти муфассал дарҷ нагардидааст.

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 дар Вилояти Мухтори Кухистони Бадахшон шумораи оилаҳои ба сохтмони манзилҳои истиқоматӣ ниёзманд 2501 нафар буда, барои иҷрои корҳои сохтмонӣ ҳаҷми маблағи ҷудо гардида 26480 сомониро ташкил медиҳад. Шумораи оилаҳои ба таъмири манзил ниёзманд 1260 нафар буда, барои корҳои таъмирӣ ҳаҷми маблағи ҷудо гардида 56200 сомонӣ мебошад.

Ин нишондод дар шаҳру ноҳияҳои Хоруғ 1520 нафар ба сохтмони манзилҳои истиқоматӣ ниёзманд ва 153 нафар ба таъмири манзилҳои истиқоматӣ ниёзманд дар ноҳияҳои Ванҷ 76/150 нафар, Ишкошим 320/95 нафар, Мурғоб 85/168 нафар, Дарвоз 60/122 нафар, Рӯшон 43/134 нафар, Роштқалъа 229/268 нафар ва Шугнон 168/170 нафарро ташкил дода, масъалаи дастгирии оилаҳои ниёзманд зери назорати доимӣ қарор дорад.

Дар ҳудуди ноҳияи Шугнон, Роштқалъа, Мурғоб ва Ишкошим тармими сохтмон ва таъмири манзилҳои истиқомати шахсонӣ якҷаву танҳо, маъҷубон, пирони барҷомонда, ятимон ва оилаҳои камбизоат ба роҳ монда нашуддаст.

Ҳаҷми маблағҳои ҷудогардида барои дастгирӣ ба оилаҳои ниёзманд дар шаҳру ноҳияҳои Хоруғ, Дарвоз, Роштқалъа, Мурғоб ва Шугнон дар давраи ҳисоботи ҷудо нагардидааст.

Пешниҳод: Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои вилоят ҷиҳати бартараф намудани камбудии аз қабилӣ надохтани лоиҳаи бино ва аз ташҳиси давлатӣ нагузаштани онҳо, бе қарори раисони шаҳру ноҳияҳо оғоз намудан ба корҳои сохтмонӣ ва назорати сусти сармеъморони шаҳр ва ноҳияҳо аз иншоотҳои сохтшаванда, ҷораҳои таъхирнопазир андешанд.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳоро мебояд, ки ҳамкориро бо Кумитаи меъморӣ ва сохтмони назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дастрас намудани нақшаи муфассали тарҳрезии (ПДП) Нақшаи генералии маркази шаҳру ноҳияҳо, марказҳои ҷамоатҳои деҳот бо як тартиби муайян тарзи ҷобачогузори бинову иншоотҳои маъмуриву ҷамъиятӣ ва хизматрасонӣ ба роҳ монанд.

9.Рушди инфрасохтор ва нақлиёт

Нишондоди пешакии рушди соҳаи сохтмон бо нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, 9.1.(9.1) Масофаи таъмири роҳҳо, 9.2.(9.3) Дастрасии аҳоли ба хизмати нақлиёти ҷамиятӣ/хусусӣ дар ҳудуди шаҳру ноҳия, шаҳраку дехот, 9.3.(9.4) Ҳаҷми мусофиркашонӣ ва боркашонӣ арзёби гардиданд.

9.1. (9.1) Масофаи таъмири роҳҳо

9.1 Таъмиру таҷдиди роҳҳои маҳаллӣ бо истифода аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳо

Мувофиқи нақшаи пешбинишуда барои таъмиру нигоҳдории роҳҳои вилоят дар 6 моҳи аввали соли 2020 бо назардошти маблағгузори мутамакказ ва нигоҳдории кормандон ба қайд гирифта нашудааст.

Ҳаҷми маблағи ҷудогардида дар давраи ҳисоботӣ барои таъмир аз худ карда шудааст, шаҳри Хоруғ 2,0 ҳазор сомонӣ, дар ноҳияҳои Рӯшон 706,5 ҳазор сомонӣ, Ишкошим 103,6 ҳазор сомониро ташкил додааст.

Маълумот вобаста ба нишондоди мазкур дар замимаи ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Шугнон, Дарвоз, Ванҷ, Роштқалъа ва Мурғоб дарҷ нагардидааст.

Бояд зикр намуд, ки масофаи роҳҳои таъмир ва барқароркардашуда дар вилоят 1541,5 км роҳҳои дохилро дар бар мегирад.

Ин нишондод дар шаҳри Хоруғ 22 км роҳҳои дохилӣ, ноҳияҳои Рӯшон 5 км роҳҳои дохилӣ, Шугнон 10 км роҳҳои дохилӣ, Ишкошим 7 км роҳҳои дохилӣ, Роштқалъа 45,9 км роҳҳои дохилӣ ва Мурғоб 75 км роҳҳои дохилро ташкил додааст.

Нишондиҳандаи болозикр дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии, ноҳияҳои Дарвоз ва Ванҷ дарҷ нагардидааст.

Тибқи маълумотҳои пешниҳоднамудаи муассисаи давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияи Роштқалъа дар шашмоҳи аввали соли 2020 ба 154,5 км роҳҳои аҳмияти ҷумҳуриявӣ ва 44,9 км роҳҳои аҳмияти маҳаллӣ хизмат мерасонад. Барои таъмир ва нигоҳдории роҳҳо дар соли ҷорӣ 139510 сомонӣ ҷудо гардида, ба маблағи 134510 сомонӣ корҳо ба анҷом расонда шуданд, ки ин нисбати нақша 96,4 % -ро ташкил медиҳад.

Мутобиқи маълумоти Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 июни соли 2020, №4(6.2)-997 дар муддати 5 моҳи соли ҷорӣ бо истифода аз маблағҳои барои таъмиру нигоҳдории роҳҳои автомобилгард ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ пешбинигардида аз ҷониби муассисаҳои давлатии нигоҳдории роҳҳои автомобилгарди ноҳияҳои ВМКБ 1013 км таъмири ҷорӣ роҳҳо, 22,2 км шағалпушкунӣ роҳҳо ва таъмиру барқарорсозии 9 адад кубур ба роҳ монда шуд.

9.2. (9.3) Дастрасии аҳоли ба хизмати нақлиёти ҷамиятӣ/хусусӣ дар ҳудуди шаҳру ноҳия, шаҳраку дехот

9.3. Дастрасии аҳоли ба хизмати нақлиёти ҷамиятӣ/хусусӣ дар ҳудуди шаҳру ноҳия, шаҳраку дехот (Нақша - чорабиниҳо бахшида ба солҳои 2019-2021 “Солҳои рушди дехот, сайёҳӣ ва хунарҳои мардумӣ”)

Дар ҳудуди вилоят 64 хатсайри мусофиркашонӣ фаъолият намуда, дар тамоми шаҳру ноҳияҳо, терминалҳо ва ҷамъиятҳо ташкил карда шуда, мусофиронро бо нақлиёт таъмин менамоянд.

Дар 3 моҳи аввали соли 2020 оид ба иҷрои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият” аз ҷониби Раёсати Хадамоти давлатии назорат ва танзим дар соҳаи нақлиёт ҷаласаи комиссияи иҷозатномадиҳӣ гузаронида шуда, дар асоси қарор ба 865 нафар соҳибони нақлиёти мусофиркашонӣ шартнома ба имзо расонида шуда, дар хатсайрҳои шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят ба аҳоли хизмат расонда истодаанд. Дар шаҳри Хоруғ ва марказҳои ноҳияҳо дар давраи ҳисоботӣ, терминалҳо ва ҷамъиятҳо мавриди санҷиш қарор дода шуда, дар натиҷа маълум гардид, ки ҷамъиятҳои мусофиркашонӣ вилоят ба шарту талаботҳои иҷозатномадиҳӣ мувофиқат намекунанд ва нисбати камбудии ошкоршуда огоҳинома ба муҳлати муайян дода шуд, то ки камбудии ҷойдоштаро бартараф намоянд.

Дар ноҳияи Дарвоз як адад терминали мусофиркаш ҶДММ “Дилшод” бо 35 ададад воситаҳои нақлиёт ба ҳамлу нақли мусофирон машғул мебошад. Инчунин, дар деҳотҳои дурдаст низ шароити зиндагони беҳтар гардида, аксари аҳолии деҳот дорои нақлиёти хусусӣ буда, ба аҳоли хизмат мерасонанд.

Дар ҳудуди ноҳия Роштқалъа 2 хатсайри мусофиркашонӣ (Роштқалъа-Хоруғ ва Роштқалъа - Душанбе) фаъолият намуда, истодаанд.

9.3. (9.4) Ҳаҷми мусофиркашонӣ ва боркашонӣ

9.4. Ҳаҷми мусофиркашонӣ ва боркашонӣ

Дар 6 моҳи аввали соли 2020 ҳаҷми боркашонӣ тавассути нақлиёти автомобилӣ 185,7 ҳазор тонна ва мусофиркашонӣ 3121,0 ҳазор мусофирро ташкил дода, нисбати ҳамин давраи соли гузашта ҳаҷми боркашонӣ 63,4% ва мусофиркашонӣ 89 % кам гардидааст.

Ин нишондиҳандаҳо дар шаҳр Хоруғ боркашонӣ 102,5% ва мусофиркашонӣ 55,5%, ноҳияҳои Ванҷ боркашонӣ 141% ва мусофиркашонӣ 131%, Ишқошим боркашонӣ 345,8% ва мусофиркашонӣ 65,3%, Шугнон 78,3% ва 110%, Дарвоз 74,3% ва 84,7%, Рӯшон 74,3% ва 73%, Роштқалъа 62,5% ва 67,8 % ва Мурғоб боркашонӣ 42,8% ва мусофиркашонӣ 29,2%, ташкил додааст.

Ҷиҳати тақвият бахшидан ва баланд бардоштани сатҳи боркашонӣ дар ноҳияҳои Дарвоз, Роштқалъа, Рӯшон ва Мурғоб мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои зикргардида тадбирҳои зарурӣ роҳандозӣ намоянд.

Нишондиҳандаи баланди боркашонӣ ва мусофиркашонӣ дар ноҳияҳои Ванҷ ба назар мерасад, ки афзоиши суръати гардиши савдо таъмин шуда, ба рушди иқтисодӣ мусоидат намудааст.

Ҳамзамон, хизматрасонии нақлиёти ҳавоӣ қаноатбахш набуда, беҳбудиро талаб менамояд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он дар ҳамкорӣ бо Вазорати нақлиёти Ҷумҳурии

Тоҷикистон ва халби соҳибкорон ҷиҳати таъмиру азнавсозии роҳҳои дохилии шаҳру ноҳияҳо, зиёд намудани ҳаҷми маблағгузорию барои таъмири роҳҳо ва барои беҳтар намудани таъминоти муассисаҳои хоҷагиҳои роҳи вилоят ва дастрасии аҳоли ба хизматрасонии нақлиётӣ ва афзоиши ҳаҷми мусофиркашонӣ, боркашонӣ чораҳои заруриро роҳандозӣ намоянд.

10. Рушди соҳаи алоқа ва технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ

Нишондоди пешакии рушди соҳаи алоқа ва технологияҳои иттилоотию коммуникатсионӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ 10.1.(10.1, 10.2) Дастрасии аҳоли (нафар ва %-и аз аҳолии умумӣ) ба Интернет, 10.2. Ҳолати амалишавии шакли электронии дафтари хоҷагидорӣ арзёбӣ ағрдиданд.

10.1.(10.1, 10.2) Дастрасии аҳоли (нафар ва %-и аз аҳолии умумӣ) ба Интернет

10.1. Корҳои анҷомдода барои баланд бардоштани дастрасии аҳоли ба истифодабарии алоқаи мобилӣ ва Интернет, аз ҷумла шумораи истифодабарандагони алоқаи мобилӣ ва Интернет

Дар миқёси вилоят 4 ширкатҳои хусусии телефонҳои мобилӣ ба монанди «Тсел», «Мегафон», «Zet-Mobile», «Вавилон» ва «Телеком-Технолоҷӣ» фаъолияти кории худро вусъат дода, аксарияти хизматрасонии алоқаро дар вилоят расонида истодаанд. Шумораи умумии истифодабарандагони алоқаи мобилӣ аз руи маълумоти намояндагии Хадамоти назорат ва танзим дар соҳаи алоқа 116119 муштариро ташкил дода, шумораи истифодабарандагони шабакаи Интернет 58709 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, ки ин нишондод нисбати семоҳаи аввали соли ҷорӣ бетағйир боқӣ мондааст.

Дар шаш моҳи соли 2020 аз ҷониби ширкатҳои мобилӣ дар шаҳру ноҳияҳои ВМКБ як қатор корҳоро ба анҷом расонида шудаанд, аз ҷумла ширкати мобилӣ ҶСП «Тсел»-и ВМКБ дар деҳаҳои Хучанд ва Пастхуфи ноҳияи Рӯшон, дар деҳаи Шитхарви ноҳияи Ишкошим, дар деҳаи Чуртумҷайи ноҳияи Роштқалъа, дар деҳаи Гози ноҳияи Шугнон истиғоҳӣ базавии намуди 3G насб ва ба истифода додааст.

Ҳамзамон, ширкати ҶСП «Вавилон-М» мутобиқи нақшаи соли 2020 барои фарогирии алоқаи мобилӣ ва шабакаи интернет, ва васъекунии каналҳо ва насби истиғоҳҳои базавӣ дар ноҳияи Ишкошим дар нақша дорад.

Инчунин, аз ҷониби ширкати ҶСП «Мегафон» дар шаш моҳи соли 2020 дар деҳаи Чарсеми ноҳияи Шугнон як адад истиғоҳӣ базавии намуди 3G насб ва ба истифода дода шудааст.

Ҳамзамон, аз ҷониби ширкати ҶДММ «Zet-Mobile» дар соли ҷорӣ се адад маркази хизматрасонӣ оид ба хариду фурӯши симкортҳо ва гузаронидани маблағ ба тавозуни муштарӣ ба истифода дода шуда, дар

шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷ ва Дарвоз истифодаи базавии намууди 3G насб ва ба истифода дода шудаанд.

Ҷиҳати дастрасии аҳоли ба алоқаи мобилӣ ва интернет низ аз тарафи ширкатҳои амалкунанда тадбирҳо андешида шуда, имрӯзҳо дар марказҳои шаҳру ноҳияҳои вилоят 3G (интернети босуръат) аз тарафи ширкатҳои мобилии «Мегафон», «Билайн» ва «Тселл» ҷаъол буда, дастрасии аҳоли мебошанд.

Дар ноҳияи Рӯшон зиёда аз 23997 ҳазор ё (88,8%) муштарӣ асосан аз шабакаҳои «Тселл», «Мегафон», «Билайн» ва «Вавилон» истифода мебаранд. Хизматрасонии он дар нимсолаи аввали соли 2020 2,01 млн. сомони ро ташкил намуд. Дар 5314 хоҷагии ҳудуди ноҳия (9,2%) ва 18683 нафар (68,9%) ба алоқаи мобилӣ дастрасӣ доранд.

Қайд кардан ба маврид аст, ки дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Ишкошим, Мурғоб ва Роштқалъа вобаста ба банди мазкур маълумоти нав пешниҳод нагардидааст.

10.2. Ҳолати амалишавии шакли электронии дафтари хоҷагидорӣ

Тибқи маълумотҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ишкошим шумора ва номгӯи хизматрасониҳои давлатие, ки дар шакли электронӣ пешкаш карда мешаванд, аз сабаби пайваст набудани ноҳия ба шабакаи интернет дар сатҳи зарурӣ ба роҳ монда нашуда, бо ҳамин сабаб шумораи истифодабарандагони ҷаъол низ хело кам мебошанд.

Барои дар шакли электронӣ хизматрасонӣ намудан сохторҳои молиявии ноҳияи Мурғоб чораҳои заруриро андешада истодааст. Ҳисобии истифодабарии ва пардохти кувваи барқ ба тариқи электронӣ ба роҳ монда шуд.

Дар бахши омили ноҳияи Роштқалъа зиёда аз 10 намууди ҳисоботҳо дар шакли электронӣ пешкаш гардида истодаанд. Инчунин андозии гайриманқул низ ба тариқи электронӣ пеш бурда мешавад.

Айни ҳол дар ноҳияи Рӯшон хизматрасонии давлатӣ аз ҷумла, истифодаи шакли электронии дафтари хоҷагӣ дар ҷамоатҳои деҳоти ноҳия ҷорӣ карда нашуда, оид ба ин масъала мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳия корҳои омодагиро бурда истодааст.

Истифодаи технологияи иттилоотию коммуникатсионӣ дар сохторҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳия сол то сол беҳтар шуда истодааст. Феълан, дар бахшҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Шуғнон 66 адад, аз ин шумора дар дастгоҳи раиси ноҳия 24 адад, дастгоҳи ҷамоатҳо 42 адад қарор доранд. Нозироти андоз, Раёсати молия, дар бахши Агентии омили ноҳия, бонкҳо бо шабакаи Интернет пайваст мебошанд. Аксари бонкҳо дар ҷаъолияшон аз сомона ва суроғи электронӣ истифода мебаранд.

Бобати пайваст намудани дастгоҳи раиси ноҳияи Шуғнон ба шабакаи Интернет корҳои муайян анҷом ёфта истодаанд. Айни замон муовинони

раиси ноҳия, роҳбари дастгоҳи раиси ноҳия, шуъбаю бахшҳои дастгоҳ ва мақомоти маҳаллӣ тавассути модем бо интернет кор мекунанд.

Маълумотҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ишкошим, Мурғоб, Роштқалъа, Шугнон ва Рӯшон вобаста ба банди мазкур нисбати 3 моҳаи соли чорӣ бетағйир боқӣ монда, дар ҳисоботи ноҳияҳои Ванҷ ва Дарвоз маълумот умуман дарҷ нагардидааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он дар якҷоягӣ бо Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Хадамоти алоқаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон чиҳати таъмини дастрасии аҳолии ноҳияҳои Ишкошим ва Рӯшон ба шабакаи интернет, чиҳати чорӣ намудани пешбурди шакли электронии дафтари хоҷагидорӣ дар ҷамоатҳои деҳоти шахру ноҳияҳо чораҷӯӣ намоянд.

11. Вусъати шуғли пурмахсул

Арзёбии раванди рушди иҷтимоию иқтисодии вилоят ва шахру ноҳияҳо бо таъмини вусъати шуғли пурмахсул бо нишондиҳандаҳои 11.1.(11.1, 11.5) Таъмини шахрвандони корҷӯӣ ва бекор бо ҷойи кори доимӣ, 11.2. (11.2, 11.3) Фаъолияти марказҳои таълимии калонсолон ба касбомӯзӣ фаро гирифтани калонсолон, гурӯҳҳои осебпазир, аз ҷумла занону ҷавонон ва таъмини шуғлнокии онҳо, 11.3. (11.4) Рафти таъсиси ҷойҳои корӣ, арзёбӣ гардиданд.

11.1.(11.1, 11.5) Таъмини шахрвандони корҷӯӣ ва бекор бо ҷойи кори доимӣ

11.1. Ҳолати бозори меҳнат ва муҳочирати меҳнатӣ.

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар қайди шуъбаҳои Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии шахру ноҳияҳои вилоят 4332 нафар буда, ба 4326 нафар мақоми бекорӣ дода шудааст, ки аз он 674 нафарро занҳо ташкил медиҳанд.

Дар давраи ҳисоботӣ шумораи бекорони расман ба қайдгирифта, нисбат ба аввали соли чорӣ дар шаҳри Хоруғ +16 нафар (377) ва ноҳияи Мурғоб +37 нафар (1229 нафар) зиёд гаштааст, ки андешидани чораҳои барои паст намудани сатҳи бекорӣ тақозо менамояд.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Роштқалъа -301 нафар (318), Шугнон -186 нафар (341 нафар), Дарвоз -90 нафар (1041) нафар, Ишкошим -65 нафар (355 нафар) Ванҷ -31 (167 нафар) ва Рӯшон бетағйир (332 нафар ҳамагӣ шумораи бекорон) кам гардидааст, ки дар сатҳи зарурӣ ба роҳ мондани фаъолияти мақомотҳои дахлдор дар таъмини бекорон бо ҷойҳои корӣ дарак медиҳад.

Вазъи қиёсии шумораи муҳочирони меҳнати ба қайд гирифташуда нисбат ба аҳолии қобилияти меҳнатӣ дошта дар шахру ноҳияҳои вилоят ноҳияи Роштқалъа 60% (ҳамагӣ 6654 нафар дар муҳочирати меҳнати қарордоранд), Рӯшон 49,8% (6912 нафар), Ванҷ 32,1% (4518 нафар), Шугнон 29,7% (8573 нафар), Ишкошим 25,4% (5041 нафар), Дарвоз 12,5% (1491 нафар) ва Мурғоб 9,1% (926 нафар)-ро ташкил медиҳад.

Вазъи қиёсии баланди шумораи муҳочирони меҳнати нисбат ба аҳолии қобилияти меҳнатӣ дар шаҳру ноҳияҳои Роштқалъа, Рӯшон ва Ванҷ ба назар расида, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳоро зарур аст, ки дар таъсиси ҷойҳои нави корӣ ва беҳтар намудани вазъи рушди иҷтимоию иқтисодӣ чораҳои иловагӣ андешанд.

11.5. Андешидани чораҳо ҷиҳати паст кардани шиддати муҳочирати меҳнатӣ, ҳалли масъалаҳои диверсификатсияи муҳочирати меҳнатӣ (банди 73 паём)

Шуъбаи Хадамоти муҳочират дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар давоми шашмоҳаи аввали соли 2020 ҷиҳати таъмини 23 нафар муҳочирони меҳнати баргашта бо ҷойи кор ба Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли равона карда шуда, 7 нафари онҳо бо кори доимӣ таъмин карда шуда, ба дигарон тавсияҳо дода шуданд.

Бо мақсади паст кардани шиддати муҳочирати меҳнатӣ ва барои ҳалли масъалаҳои диверсификатсияи муҳочирати меҳнатӣ мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ишкошим, Дарвоз ва Рӯшон пайваста тадбирҳои судманд ва амалӣ андешида истодааст. Ҳамзамон, баҳри паст намудани шиддати муҳочирати меҳнатӣ курсҳои омӯзишӣ ташкил шуда истодаанд, ки омил ва таъсиси ҷойҳои нави корӣ ва таъмин гардидан бо шуғл мебошад.

Дар ҳамкорӣ бо МД «Маркази машваратии омодагии муҳочирони меҳнатӣ пеш аз сафар» дар шаҳри Хоруғ бо мақсади тақвият бахшидан ба забонамӯзӣ ва касбомӯзии муҳочирони бозгашта ва хоҳишмандоне, ки нияти сафар кардан ба муҳочирати меҳнатӣ доштанд, ҳамагӣ 85 (ҳамин давраи соли гузашта 155) нафар ба муассисаҳои таълимӣ- касбӣ равона карда шуданд, ки аз инҳо 45 (ҳамин давраи соли гузашта -135) нафар ба касбомӯзӣ ва 40 (ҳамин давраи соли гузашта- 20) нафар ба курсҳои омӯзишӣ забонҳои хориҷӣ фаро гирифта шуданд.

Вобаста ба зербанди мазкур дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон, Мурғоб, Роштқалъа ва Шуғнон маълумоти муфассал дарҷ нагардидааст

11.2. (11.2, 11.3) Фаъолияти марказҳои таълимии калонсолон ба касбомӯзӣ фаро гирифтани калонсолон, гурӯҳҳои осебпазир, аз ҷумла занону ҷавонон ва таъмини шуғлнокии онҳо

11.2. Андешидани тадбирҳои мушаххас ҷиҳати саросар соҳибкасб кардани аҳоли (калонсолон, аҳолии бекасб), беҳтар намудани сифати таҳсилот ва касбомӯзӣ дар муассисаҳои таълимӣ (бандҳои 70, 72 паём)

Тибқи Барномаи мусоидат ба шуғли аҳоли дар шаҳри Хоруғ 105 нафар шаҳрвандони бекор ба касбомӯзӣ фаро гирифта шуданд (15 нафар дузанда, 15 нафар каннод, 15 нафар маҳсгар, 15 нафар кафшергари барқӣ ва 15 нафар кафшергари газ, 15 нафар бофанда ва 15 нафар ороишгари муй). Аз шумораи умумии шаҳрвандони бекор, ки ба касбомӯзӣ фаро гирифташуданд 43 нафар занон, 32 нафар ҷавонписарон ва 18 нафарашон ҷавондухтарон мебошанд.

Дар 6 моҳи соли 2020 мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз барои соҳибкасб шудани аҳоли (калонсолон, аҳолии бекасб) тадбирҳои зурури андешида, 60 нафар, яъне 20 нафар бо ихтисоси забони русӣ дар Ҷамоати деҳоти Сағирдашт, 20 нафар муҳосиб кор бо компютер 20 нафар бофанда дар Ҷамоати деҳоти Қалъаиҳум соҳиби шаҳодатнома гардидаанд.

Ҳамчунин, дар шашмоҳаи соли 2020 60 нафар ҷавондухтарон ва ҷавонписарон барои омӯзиши ҳунарҳои мардумӣ аз байн рафта аз ҳисоби Барномаи мусоидат ба шуғли аҳоли ба кӯрсҳо фаро гирифта шудаанд.

Дар муассисаҳои таълимии шуъбаи Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии ноҳияи Ванҷ 9 ихтисосро ба касбомӯзон аз рӯи самтҳои барномаи мусоидат ба шуғл ва худмаблағгузори ба таълими таҳсилоти касбӣ фаро гирифтааст, ки 15 нафар дӯзанда, 16 нафар бофандагӣ, 15 нафар омӯзиши фанни забони русӣ, ки ҷамъ 46 нафарро ташкил медиҳад.

Дар ноҳияи Шуғнон дар самти касбомӯзӣ 60 нафар занон ва 26 нафар ҷавондон аз ҳисоби Барномаи мусоидат ба шуғли аҳоли роигон ба касбомӯзӣ фарогирифта шуданд. Дар самти фаъолияти соҳибкорӣ ба дастгирии занон низ аҳмияти зурури дода шуда, ба 20 нафар занони бекор ба маблағи 52700 сомони ва 1 нафар ҷавон маблағи 2000 сомони кӯмаки молиявӣ пардохт гардид. Барои рушди ҳунарҳои мардумӣ бошад дар ин давра ба 11 нафар занони хонашин маблағи 26500 сомони қарзҳои имтиёзнок барои дӯзандагӣ, барои бофандагӣ, пухту пази маҳсулоти нони ва қанодӣ дода шуд.

Тибқи “Барномаи рушди таълимии калонсолон дар ноҳияи Ишкошим барои солҳои 2020 – 2022” дар шашмоҳаи аввали соли 2020 дар ҳамкорӣ бо филиали муассисаи давлатии “Маркази таълимии калонсолони Тоҷикистон” дар шаҳри Хоруғ бо мақсади бозомӯзии касбии шаҳрвандони бекор, бо назардошти талаботи бозори меҳнат 5 курс бо фарогирии 75 нафар шаҳрвандони бекор ташкилу гузаронида шуд. Дар муассисаҳои таҳсилоти ноҳия сифати таҳсилот ва қабомӯзӣ мувофиқи талабот роҳандозӣ гардида, гӯшаҳои касбинтиҳобкунӣ ташкил ва насб карда шудаанд.

Дар ноҳияи Роштқалъа давоми шаш моҳи соли ҷорӣ 2 маротиба ярмаркаи ҷойҳои кории ҳоли гузаронда шуд, ки 8 идораву муассисаҳо ҷойҳои кории ҳолии худро ба бекорон пешниҳод намуданд. Дар соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқ 18 нафар бо кор таъмин гардида, 8 нафар муҳочирони меҳнатӣ мебошанд. Дар давраи ҳисоботӣ 45 нафар бекорон аз руи ихтисосҳои гуногун ба касбомӯзӣ фаро гирифта шуданд. Шумораи умумии корхонаҳои мавҷудбуда 132 ададро ташкил медиҳанд, ки аз инҳо 128 адад фаъолият менамоянд ва қарздории музди меҳнат дар ноҳия мавҷуд набуда, музди миёна 740 сомони ро ташкил медиҳад.

Дар ноҳия Мурғоб давоми ин муддат 1 ярмаркаи ҷойҳои корӣ ҳоли гузаронида, 15 нафар бекорон ба касбомӯзӣ ба сеҳи дузандагии Ҷамоати Ҷочо Бердибаев сафарбар карда шуд.

Дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ванҷ нисбати 3 моҳи аввали соли ҷорӣ бетағйир боқӣ монда аз ноҳияи Рӯшон, вобаста ба масъалаи мазкур маълумот пешниҳод карда нашудааст.

Дар натиҷаи ярмаркаҳои ҷойҳои нави кории гузаронидашуда, дар ноҳияи Роштқалъа 140 нафар ба касбомӯзӣ, дар ноҳияи Дарвоз 60 нафар, Шуғнон 60 нафар, Ванҷ 108 нафар ба касбомӯзӣ фаро гирифта, дар ноҳияи Ишкошим 75 нафар, дар ноҳияи Мурғоб 15 нафар, Рӯшон 9 нафар ва дар шаҳри Хоруғ 149 нафар барои касбомӯзӣ фаро гирифта шуданд.

11.3. Бо шугъл таъмин намудани сокинони маҳаллӣ, бахусус занону духтарон ва ҷавонон, рушди ҳунарҳои мардумӣ (банди 72 паём)

Дар доираи татбиқи Нақшаи чорабиниҳои “Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” барои рушди ҳунарҳои мардумӣ, аз қабилӣ дузандагӣ, бофандагӣ, муҳрабофӣ тоқидӯзӣ, қурорқдӯзӣ, оҳангарӣ заргарӣ ва ғайра аз ҷониби шӯъба ва бахшҳои Агентии меҳнат ва шугли аҳоли дар шаҳр ва ноҳияҳои вилоят ба 58 нафар шаҳрвандони бекор маблағи 159200 сомонӣ қарзи имтиёзнок дода шудааст, ки дар шаҳри Хоруғ ба 18 нафар маблағи 59000 сомонӣ, ноҳияи Ванҷ ба 10 нафар маблағи 30000 сомонӣ, ноҳияи Шуғнон ба 9 нафар маблағи 25200 сомонӣ, ноҳияи Роштқалъа ба 14 нафар маблағи 27200 сомонӣ ва ноҳияи Рӯшон ба 7 нафар маблағи 17800 сомонӣ мебошад.

Аз ҳисоби Барномаи давлатии мусоидат ба шугли аҳоли ва тариқи худмаблағузор 454 нафар шаҳрвандони шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят ба омӯзиши касбу ҳунарҳои мардумӣ аз ҷумла дӯзданда 97 нафар, бофанда 126 нафар, гулдузӣ 10 нафар, тоқидӯз 55 нафар, дастаки тайёр намудани маҳсулоти пашмин 15 нафар, ошпаз 23 нафар, қаннод 36 нафар, кафшергар 70 нафар, устои таъмири асбобҳои рӯзгор 21 нафар ва ороишгар 1 нафар фаро гирифта шуданд.

11.3. (11.4) Рафти таъсиси хой[ои кор] **11.4. Рафти таъсиси ҷойҳои корӣ (банди 73 паём)**

Давоми шаш моҳи соли 2020 дар вилоят 6251 адад ҷойҳои нави корӣ таъсис дода шуда, нисбати нишондиҳандаҳои соли гузашта 1423 адад ё худ 4 маротиба зиёд мебошад.

Ин нишондиҳанда дар шаҳри Хоруғ 104% (377/361), ноҳияҳои Рӯшон 100% (332/332), Ванҷ 84,3% (167/198), Ишкошим 84,5% (355/420), Роштқалъа 51,3% (318/619), Мурғоб 103% (1229/1192), Дарвоз 92% (1041/1131) ва Шуғнон 70% (341/487) ташкил намудааст.

Дар ноҳияи Рӯшон таъсиси ҷойҳои корӣ нисбати шумораи бекорони расман бақайдгирифташуда ба 148% (ҷойҳои кории таъсисдода шуда 492 адад, шумораи бекорони расман ба қайдгирифташуда 332 нафар) баробар буда, дар ноҳияҳои Мурғоб 0,08% (1/1229), Ванҷ 31,1% (52/167), Шуғнон 65,3% (223/341), Ишкошим 274% (975/355), Роштқалъа 0% (0/318) ва Дарвоз 53,5% (557/1041) ташкил намуда, барои бекорони расман ба қайд гирифташуда шумораи ҷойҳои кории нав нокифоя буда, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои болозикр дар якҷоягӣ бо вазоратҳои саноат ва технологияи нав, меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои таъсис додани ҷойҳои нави корӣ фаъолиятро пурзур намоянд.

Дар ин давра шуъба ва бахшҳои Агентӣ дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят 21 маротиба ярмаркаҳои ҷойҳои корӣ бо иштироки 66 адад корхонаю муассисаҳо бо пешниҳоди 236 адад ҷойи кории ҳолӣ гузаронида, дар онҳо 1154 нафар иштирок намуданд.

Дар шаш моҳи аввали соли 2020 аз ҷониби баҳши Агении меҳнат ва шуғли аҳоли дар ноҳияҳои Дарвоз 3 маротиба ярмаркаи ҷои кории ҳолӣ бо 85 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, аз ин шумора 85 нафар бо корӣ доимӣ таъмин гардидаанд, ки ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Ванҷ 3 маротиба ярмарка бо 64 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, 38 нафар бо кори доимӣ, Рӯшон 1 маротиба ярмарка бо 251 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, Шуғнон 2 маротиба ярмарка бо 233 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, Ишкошим 6 маротиба ярмарка бо 880 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, Роштқалъа 2 маротиба ярмарка бо 34 таъсиси ҷойҳои нави корӣ, 45 нафар ба касбомӯзӣ ва Мурғоб 1 маротиба ярмарка бо 22 бо кори доимӣ таъмин шудаанд.

Шумораи ҷойҳои корӣ нисбати соли гузашта дар ноҳияҳои Роштқалъа +1462 адад, Шуғнон +1020 адад ва Ванҷ +702 адад зиёд гардидааст, ки самаранокии фаъолияти ин ноҳияҳо ба назар мерасанд.

Дар ярмаркаҳои гузаронидашуда дар ноҳияи Рӯшон аз 192 нафар бекорон расман ба қайд гирифта шуда, 50 нафар ё 26% бо ҷойи кори доимӣ таъмин гардидаанд.

Ин нишондиҳанда дар шаҳру ноҳияҳои Мурғоб 17 нафар ё 47,2%, Ванҷ 33 нафар ё 20%, Шуғнон 59 нафар ё 16,7%, Ишкошим 40 нафар ё 8,6%, Дарвоз 80 нафар ё 7,2% ва Роштқалъа 18 нафар ё 7,8% бо ҷойи кори доимӣ таъмин гардидаанд.

Самаранокии гузаронидани ярмаркаҳои ҷойи корҳои ҳолӣ ва таъмини бекорон бо ҷойи кор дар ноҳияҳои Рӯшон ва Мурғоб дар сатҳи хуб таъмин карда шуда, дар боқимонда шаҳру ноҳияҳо ҷиҳати баланд бардоштани самаранокии ярмаркаҳо тадбирҳо судманд саривақт андешида шаванд.

Бо мақсади паст кардани шиддати бекорӣ дар бозори меҳнат ба шаҳрвандони бекоре, ки хоҳиши фаъолияти соҳибкорӣ доранд, аз тарафи шуъба ва бахшҳои Агентӣ дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят барои рушди соҳибкорӣ ба 250 нафар ба маблағи 700895 сомонӣ қарзи имтиёзнок дода шуд. Аз ҷумла дар шаҳри Хоруғ ба 43 нафар маблағи 134000 сомонӣ, ноҳияи Ванҷ ба 43 нафар маблағи 135200 сомонӣ, ноҳияи Рӯшон ба 47 нафар маблағи 116000 сомонӣ, ноҳияи Шуғнон ба 43 нафар маблағи 124200 сомонӣ, ноҳияи Роштқалъа ба 44 нафар маблағи 80900 сомонӣ ва ноҳияи Ишкошим ба 30 нафар маблағи 110595 сомонӣ дода шудааст.

Шуъба ва бахшҳои Агении меҳнат ва шуғли аҳоли дар шаҳр ва ноҳияҳои вилоят 277 нафаро ба корҳои музднокӣ ҷамъиятӣ ҷалб намуданд, ки дар шаҳри Хоруғ 30 нафар, ноҳияи Дарвоз 35 нафар, ноҳияи Ванҷ 20 нафар, ноҳияи Рӯшон 57 нафар, ноҳияи Шуғнон 40 нафар, ноҳияи Роштқалъа 35 нафар, ноҳияи Ишкошим 50 нафар ва ноҳияи Мурғоб 10 нафар мебошанд. Корҳои музднокӣ ҷамъиятӣ барои ободонӣ ва кабудизоркунии маҳал, тоза намудани ҷӯйю каналҳо, таъмири роҳҳо ва корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ равона карда шуданд.

Пешниҳод: Ба мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои баланд бардоштани дараҷаи бо ҷойи кор таъмин намудани шахрвандони корҷӯй ва бекор, таъмини самаранокии гузаронидани ярмаркаҳои ҷойи кори ҳолӣ, васеъ намудани фарогирии шахрвандон ба омӯзиши касбу ҳунаро ва вусъат додани ҳунароҳои мардумӣ тадбирҳои мушаххас андешанд.

12. Рушди сармояи инсонӣ (маориф) (бандҳои 53, 54, 56, 57, 59, 60, 85-и паём)

Нишондоди пешакии рушди маориф бо нишондиҳандаҳои иҷтимоию иқтисодӣ, 12.1.(12.1) Бехтар намудани ҳолати муассисаҳои таълимӣ, таъминот бо китобҳои дарсӣ, 12.2. (12.2, 12.4) Фарогирии қудакони то синни мактабӣ бо таҳсилоти то мактабӣ, 12.3. (12.3, 12.5, 12.6) Баланд бардоштани сифати таълим, 12.4. (12.7) Мутоилаи китобҳои бадеи, зиёд намудани фонди китобхонаҳои соҳавӣ дар муассисаҳои таълимӣ, 12.5 (12.8, 12.9) Баргузор намудани азмуни “Фуруғи субҳи доноӣ” ва олимпиадаҳои вилоятӣ, шаҳри ва ноҳиявӣ ва ҳавасмандгардонии ғолибони озмунҳои мазкур, арзёби гардиданд.

12.1.(12.1) Бехтар намудани ҳолати муассисаҳои таълимӣ, таъминот бо китобҳои дарсӣ

12.1. Бунёди мактабҳои нав, сохтмони синфхонаҳои иловагӣ, рафти таъсиси муассисаҳои томактабӣ ва барқарорсозии муассисаҳои таълимии садамавӣ ва инфрасохтори муассисаҳои таълимӣ хусусан дар деҳоти дурдаст

Дар давраи ҳисоботи барои рушди соҳаи маорифи ВМКБ маблағи 139,9 млн сомонӣ пешбинӣ гардид, ки нисбати соли 2019 (соли 2019 маблағ 133,1 млн сомонӣ), маблағи 6,8 млн сомонӣ ё 5 % зиёдтар мебошад. Маблағи зикригардида барои таҳкими заминаи моддӣ – техникӣ, таълимии муассисаҳои таълимӣ - тарбиявии вилоят равона карда шуда, дар сохтмону таъмири муассисаҳои соҳа корҳои зерин ба нақша гирифта шудаанд.

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 аз тарафи шӯъбаи сохтмони асосии мақомоти ВМКБ дар ноҳияи Шугнон қудакистони №2-и ноҳия бо арзиши сметагии 2260 ҳазор сомонӣ сохта шуда истодааст, ки то ба имрӯз ба малағи 405,3 ҳазор сомонӣ корҳо аз худ карда, сохтмонаш идома дорад. Ҳамзамон аз тарафи Раёсати сохтмони Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон толори варзишӣ дар муассисаи таълимии №28-и ноҳияи Шугнон арзиши сметагӣ 2300,0 сомонӣ ташкил намуда, иҷрои маблағ то 01.01.2020 миқдори 1300 сомонӣ барои сохтмон сарф шудааст. Барои идомаи сохтмон дар соли 2020 маблағ то ҳол ҷудо карда нашудааст. Инчунин дар ноҳия бунёди мактаби нав бо маблағгузории Донишкадаи Осиеи Миёна сохтмони муассисаи таҳсилоти миёнаи ибтидоии № 17 деҳаи Спинзи Ҷамоати деҳоти Сучон бо арзиши харҷномавӣ 693,3 ҳазор сомонӣ корҳои сохтамонӣ амалӣ шуда, рузҳои наздик мавриди истифода қарор дода шуд.

Аз тарафи Дирексияи сохтмони иншоотҳои ҳукумати Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон сохтмони муассисаи таълимии №9-и ноҳияи Рӯшон бо 25 синфхона барои 640 ҷой, арзиши сметагӣ 16409,0

сомонӣ идома дошта, то инҷониб ба маблағи 6215,0 сомонӣ корҳо анҷом дода шудаанд.

Дар ноҳияи Роштқалъа давоми шаш моҳи соли 2020 сохтмони 4 синфхонаи иловагӣ бо роҳрав барои 60 нафар хонандагон аз ҳисоби бучаи муассисаи таълимӣ дар МТМУ № 4-и деҳаи Шувчеви Ҷамоати деҳоти Қ.Гадолиев идома ёфта, то охири соли равон ба итмом расонда мешаванд. Барои сохтмони синфхонаҳои иловагии МТМУ № 4 бо дастгирии Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон 5 тонна семент ва 147 адад тунука (ба андозаи 1/3м) барои корҳои сохтмонӣ дастрас гардонда шуда, корҳои сохтмонӣ давом доранд. Сохтмони муассисаҳои томақтабӣ ба нақша гирифта нашуда, фақат сохтмони марказҳои рушди барвақтии кӯдакон дар деҳаи Намадрочи Ҷамоати деҳоти Тусиён ва деҳаи Дашти Ҷамоати деҳоти Сеҷд ба нақша гирифта шудаанд.

Дар асоси талаботи банди мазкур дар ноҳияи Ишкошим дар шаш моҳи соли 2020 дар самти бунёди мактабҳои нав, сохтмони синфхонаҳои иловагӣ, рафти таъсиси муассисаҳои томақтабӣ ва барқарорсозии муассисаҳои таълимии садамавӣ ва инфрасохтори муассисаҳои таълимӣ ягон намуди кор роҳандозӣ нагардид.

Таҳлилҳо муайян намуд, ки шумораи норасоии китобҳои дарсӣ пешниҳод дар ноҳияҳои Ванҷ 15520 адад, Ишкошим 15261 адад, Роштқалъа 8564 адад, Дарвоз 7000 адад, Рӯшон 1900 адад, Мурғоб 1865 адад, Шуғнон 1050 адад ва шаҳри Хоруғ 3000 ададро ташкил дода, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ин ноҳияҳоро зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон чихати бартараф кардани мушкилии мазкур чораҳои зарурӣ андешанд.

Норасоии китобҳои дарсӣ фарқият нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта дар ноҳияҳои Ванҷ +10601 адад, Роштқалъа +5264 адад ва Дарвоз 11000 адад зиёд гашта, дар ноҳияи Рӯшон нишондиҳандаи мазкур нисбат ба давраи соли гузашта бетағйир боқӣ мондааст, ки масъулини соҳаро зарур мебошад чораҳои мушаххас андешанд.

Ҳамзамон, ин дар шаҳри Хоруғ -3000 адад, ноҳияҳои Ишкошим -5975, Шуғнон -4450 адад ва Мурғоб -437 адад кам гашта, самаранокии фаъолияти Вазорати маориф ва илм ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳоро инъикос менамояд.

Ҳамзамон, дар вилоят 68 адад, шаҳри Хоруғ 4 адад, ноҳияҳои Ванҷ 15 адад, Шуғнон 15 адад, Роштқалъа 12 адад, Ишкошим 9, Дарвоз 5 адад ва Рӯшон 2 адад мактабҳо дар ҳолати садамавӣ қарордошта, ҳамчун омили боздорандаи рушди соҳа маҳсуб ёфта, барои бартараф намудани он чораҳои дахлдор андешида шаванд.

Дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳалли ҳокимияти давлатии Мурғоб маълумот ба банди мазкур пешниҳод нагардидааст.

12.2. (12.2, 12.4) Фарогирии кудакони то синни мактабӣ бо таҳсилоти то мактабӣ

12.2. Фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти томактабии кӯдакон ва васеъ намудани ғоизи фарогирии онҳо, ба роҳ мондани таҳсилоти ғайрианъанавӣ ва алтернативии омода намудани кӯдакон

Дар вилоят 29460 кӯдаки синни то 5-сола мавҷуд буда, аз ин теъдод 2064 нафар кӯдак ба 26 кӯдакистон ва 6455 нафар кӯдак ба 283 Маркази рушди барвақтии кӯдак фаро гирифта шудааст, дараҷаи фарогири 28,9% ташкил додааст.

Дар шаш моҳи соли 2020 дар шаҳри Хоруғ шумораи умумии кудакон 1850 нафар (нисбати соли гузашта -21 нафар, фарогири 100%) ва ноҳияҳои буда, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Рӯшон 315 нафар (+6 нафар, фарогири 100%) ва Мурғоб 150 нафарро (+10 нафар, 100%) ташкил додааст, ки аз самаранокии фаъолияти соҳаи мазкур шаҳодат медиҳад.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Дарвоз 92 нафар (-2 нафар, -%), Шугнон 1338 нафар (-127 нафар, -%), Ишкошим 311 нафар (-1 нафар, -%) баробар буда, дар ҳисоботҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ин ноҳияҳо фарогирии кӯдакон ба муассисаҳои томактаби дарҷ нагардидааст.

Мавриди зикр аст, ки вобаста ба нишондиҳандаҳои мазкур дар замимаи ҳисоботи ноҳияҳои Роштқалъа ва Ванҷ, ва маълумот дарҷ нагардидааст.

12.4. Андешидани чораҳо барои бунёди як муассисаҳои томактабӣ дар як деҳа ва маҳалҳои аҳолинишине, ки аз 100 хоҷагӣ зиёд доранд (банди 85 паём), (бо иловаи маълумоти шумораи маҳалҳои аҳолинишин, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд ва мавҷудияти муассисаҳои томактабӣ дар онҳо);

Баҳри бунёди муассисаҳои томактабӣ дар деҳаҳо ва маҳаллаҳои аҳолинишине, ки дар онҳо зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд, корҳои фаҳмондадихӣ бо аҳли ҷомеа идома дорад ва чораҳо андешида мешаванд.

Дар шаҳри Хоруғ ду ҷамоатҳои шаҳракҳои, ҷамоати шаҳраки Шириншоҳ Шохтемур ва Исмоили Сомонӣ вучуд доранд, ки ду кӯдакистон дар Ҷамоати шаҳраки И. Сомонӣ ва 4 кӯдакистон дар Ҷамоати шаҳраки Ш. Шохтемур фаъолият доранд. Ҳамзамон, дар натиҷаи ҳамкорӣ бо барномаҳои Бунёди Оғохон боз ду кӯдакистон дар маркази шаҳр ба истифода дода шудаанд. Ҷиҳати қонеъ гардонидани мурочиати сокинони маҳаллаи Андарситез, бо маблағгузории мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва дастгирии шарикони рушд дар маҳаллаи номбурда сохтмони кӯдакистони нав ба нақша гирифта шудааст, ки бояд то охири соли 2020 ба истифода дода шавад.

Дар ноҳияи Дарвоз ба ҳолати шашмоҳаи соли 2020 дар назди 26 адад муассисаҳои таълимӣ синфхонаҳои алоҳидаи томактабӣ бо фарогирии 570 нафар қору фаъолият мекунад. То имрӯз дар ноҳия муассисаи томактабӣ сохта ба истифода дода нашудааст. Бо пайдо намудани маблағ ва шарикони рушд сохтмони муассисаҳои томактабӣ ба нақша гирифта шудааст.

Дар ноҳияи Шугнон сохтмони маркази рушди барвақтии инкишофи кудакон дар деҳаи Рожи Ҷамоати Сучон аз тарафи ташкилоти деҳоти ба нақша гирифта шуда, айни замон корҳои лоиҳакашӣ идома дорад. Сохтмони маркази рушди барвақтии инкишофи кудакон дар деҳаи Возми Ҷамоати деҳоти Поршинев моҳи июни соли 2019 оғоз гардида, то фарорасии соли нави таҳсили 2020-2021 ба анҷом хоҳад ёфт.

Ҳамзамон, дар ноҳияи Ишкошим тибқи маълумотҳои оморӣ дар ҳудуди ноҳия аз 45 адад деҳаи мавҷудбуда дар 14 адади онҳо зиёда аз 100 хочагиҳо ба қайд гирифта шудаанд. Ба ҳолати 1 июли соли 2020 дар ин деҳаҳо шаш адад кӯдакистонҳо, аз ҷумла дар деҳаҳои Лангар, Зонг, Вранг, Шитхарв ва маркази ноҳия деҳаи Ишкошим мавҷуд мебошанд. Дар 9 адад деҳаҳои дигаре, ки зиёда аз 100 хочагӣ доранд, марказҳои рушди барвақтии кӯдак таъсис дода шуда, фаъолият доранд.

**12.3. (12.3, 12.5, 12.6) Баланд бардоштани сифати таълим,
12.3. Корҳои анҷомдода барои баланд бардоштани сифати таълим дар ҳамаи
зинаҳои таҳсилот (кабинетҳои фаннӣ) ва бартароф намудани норасоии
кадрҳои омӯзгорӣ, гузаронидани такмили ихтисоси омӯзгорон,
ҳавасмандгардонии омӯзгорони ҷавон (банди 57 паём);**

Дар муассисаҳои таълимии вилоят 50 адад синфхона бо равияҳои ҷамъиятӣ- гуманитарӣ, табиӣ - риёзи мутобиқ ба талаботи замон ташкил карда шудаанд.

Ҷамъбасти сатҳи сифати дониши хонандагони МТМУ-и вилоят дар шашмоҳаи соли 2020 тибқи ҳисоботҳои пешниҳодгардидаи шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои вилоят сатҳи дониши 1417-хонанда мавриди санҷиш қарор дода шуд, ки сатҳи сифати дониши хонандагон 48%, аз ҳудудҳои 85,4%-ро ташкил медиҳад. Дар шашмоҳаи соли 2020 аз тарафи шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо 20 муассисаи таълимӣ аз аттестатсия ва 8-муассисаи таълимӣ аз аккредитатсияи давлатӣ гузаронида шуда, барои фаъолияти минбаъдаи онҳо иҷозатнома ва шаходатномаи аккредитатсияи давлатӣ дода шуд. Яке аз самтҳои баланд бардоштани сифати таҳсилот дар муассисаҳои таълимӣ ин таъмин бо китобҳои дарсӣ мебошад. Бояд қайд кард, ки зиёда аз 90% хонандагон дар вилоят бо китобҳои дарсӣ таъмин мебошанд.

Ба ифтихори эълон шудани 20-солагии омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ ФҶДТИБСМ-и ВМКБ дар ҳамкорӣ бо Донишгоҳи Осиеи Марказӣ барои 100 нафар омӯзгорони фанҳои математика, физика ва биология курси такмили ихтисоси 9-рӯза доир намуданд.

Дар давоми шаш моҳи аввали соли 2020 329 нафар омӯзгорони синфҳои ибтидоӣ, омӯзгорони фанҳои физикаю химия, математика, суруд мусиқӣ, забон ва адабиёти тоҷик, забони англисӣ, таъриху ҳуқуқ ва забони русӣ дар курсҳои 12-рӯзаи назди ФҶДТИБСМ-и ВМКБ такмили маҳорат намуданд.

Аз 1 марти соли 2020 дар шаҳри Хоруғ нуқтаи бақайдгирии «Маркази миллии тестӣ» барои номнавис намудани доктарагон ба муассисаи

таҳсилоти олиии касбӣ ва муассисаи таҳсилоти миёнаи касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон сабти довталабон оғоз ёфт.

Тибқи ҳисоботи ММТ-ии Ҷумҳурии Тоҷикистон нишон дод, ки дар соли таҳсили 2019 – 2020 аз теъдоди 2701 нафар хатмкунандагони соли чорӣ, 2275 нафар аз қайди Маркази миллии тестӣ гузаштанд, ки ин дар маҷмӯъ 84,2 фоизро ташкил медиҳад. Инчунини дигар, хатмкардагони солҳои пешин 585-нафар ба қайд гирифта шуданд, ки ин дар маҷмӯъ 105,8 фоизро дар бар мегирад.

Бо илова ба ин 90 нафар хонандагони синфи 9 –и муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят тариқи Маркази миллии тестӣ ба қайд гирифта шуданд, ки аз онҳо 2 нафарашон хатмкунандагони синфи 9 –и солҳои пеш мебошанд.

Бо мақсади баланд бардоштани сатҳу сифати таълим дар ҳамаи зиннаҳои таҳсилот ба ҳолати шашмоҳаи якуми соли 2020 дар муассисаҳои таълимии шаҳру ноҳияҳои Хоруғ 62 адад кабинетҳои фаннӣ, Дарвоз 21 адад, Ванҷ 67 адад, Рӯшон 55 адад, Шугнон 78 адад, Ишкошим 59 адад, Роштқалъа 63 адад ва Мурғоб 17 ададро ташкил медиҳад, ки бо тамоми таҷҳизотҳо чиҳозонида мучаҳаз гардидааст.

Барои соли таҳсили 2020- 2021 тибқи нақшаи Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон барои муассисаҳои таълимии вилоят 152 адад квотаи Президентӣ ҷудо гардидааст, ки ин теъдод нисбати ноҳияҳо чунин аст: Аз ин теъдод барои ноҳияи Дарвоз 18 адад, барои ноҳияи Ванҷ 23 адад, барои ноҳияи Рӯшон 23 адад, барои ноҳияи Шугнон 17 адад, барои ноҳияи Роштқалъа 21 адад, барои ноҳияи Ишкошим 26 адад ва барои ноҳияи Мурғоб 25 адад пешбинӣ гардидааст.

Моҳи июни соли чорӣ даври ҷумҳуриявӣ ҷамъбаст гардида, 139 нафар хатмкунанда соҳиби квотаи Президентӣ гардиданд. Инчунин, 40 адад квотаи Президентии иловагӣ барои хатмкунандагони муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷамоати деҳоти Язгуломи ноҳияи Ванҷ ва 10 адад квотаи иловагӣ ба ноҳияи Роштқалъа ҷудо гардидааст.

12.5. Миёни калонсолону хонандагон чорӣ кардани мутолиаи китобҳои бадеӣ (банди 59 паём);

Мутолиаи китоб ва китобхонӣ ҳақиқатан қобилияти суҳанвариро инкишоф медиҳад, ҷаҳонбинии инсонро васеъ мегардонад, нутқро бурро месозад ва инсонро ба роҳи бомаърифат ва дурурести зиндагӣ раҳнамун месозад.

Дар тамоми муассисаҳои таълимии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят дар байни хонандагон ва калонсолон хондан ва мутолиаи китобҳои бадеӣ ба роҳ монда шуда, ин раванд алақай дар ҳукми анана даромадааст. Тасмим гирифта шудааст, ки ҳар як калонсол ва хонандагон дар як сол на камтар аз панҷ адад китоби бадеӣ мутолиа намояд.

Дар шаҳри Хоруғ як адад китобхонаи марказии шаҳрӣ бо чор филиал дар маҳаллаҳои шаҳр фаъолият доранд, ки дар онҳо зиёда аз 15 000 китобҳои бадеӣ ҷой дода шудааст.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз чихати мутолиа намудани осори ниёгон, тамоми имконият ва шароитро дар китобхонаҳои ноҳия фароҳам овардаастки бо мақсади инкишофи неруи зеҳнӣ, суҳандону суҳанвар шудани тамоми қишрҳои ҷомеа махсусан ҷавонон, ғани гардидани захираи луғавӣ ва ба ин васила огоҳӣ пайдо намудан аз арзишҳои волои фарҳангӣ, таърихӣ ва расму оини аҷдодӣ дар миёни хонандагони муассисаҳои таълимии ноҳия дар шашмоҳаи соли ҷорӣ таҳти унвони "Ҳамнишине беҳ аз китоб маҳоҳ" бо иштироки 34 нафар хонандагон гузаронида шуда, 3 нафар ба даври вилоятии озмун имконият пайдо намуда, 1 нафар хонандаи муассисаи таълимии ноҳия ба даври ҷумҳурӣ роҳхат пайдо намудааст.

Дар ҳудуди ноҳияҳои Шуғнон, Ишкошим ва Мурғоб мутолиаи китобҳои бадеӣ миёни калонсолону хонандагон амалӣ карда шуда истодааст.

Вобаста ба банди мазкур дар давраи ҳисоботӣ аз ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Роштқалъа маълумот пешниҳод нагардидааст.

12.6 Тадбирҳои андешидашуда чихати ба таври васеъ ба роҳ мондани омӯзиши забонҳои тоҷикӣ ва русиву англисӣ (банди 56 паём);

Тибқи Барномаи таълимии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои омӯзиши забони русӣ аз синфи 2 то 11 26-соат дар як ҳафта ва барои омӯзиши забони англисӣ аз синфи 3 то 11 ҳамагӣ 18- соат ҷудо шудааст, ки ин сарбори тибқи нақшаи таълимӣ ниҳоят кам буда, забон ва адабиёти рус ҳамгиро дарс дода мешаванд.

Зиёда аз 90 фоизи омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти умумии фанҳои забони русӣ ва англисӣ аз курсу семинарҳо гузаштаанд.

Ба мақсади чуқур аз худ намудани фанҳои забонҳои русӣ ва англисӣ дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят кӯдакони синни томактабӣ, хонандагони МТМУ дар курсҳои пулакии Марказҳои таълимии «Ирфон», «Логос», «Умники и умниғҳ» ва дар Маркази ҷавонон маҳорати забондонии худро такмил дода истодаанд. Айни ҳол дар ин марказҳо 13 гурӯҳи омӯзиши забони англисӣ ва 8 гурӯҳи забони русӣ бо фарогирии зиёда аз 350 нафар хонанда фаъолият карда истодааст.

Иҷрои Барнома бо ташкил намудани курсҳои пешбининамудаи панҷмоҳаи омӯзиши забони англисӣ дар 30 – муассисаи вилоят бо фарогирии 28 омӯзгор, 600 нафар хонандагони синфҳои болои (7, 8, 9, 10) ба иҷро расонида шуда истодааст.

Дониши хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумии вилоят аз фанҳои забони русӣ ва забони англисӣ қаноаткунанда мебошад.

Хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумии шаҳр ва ноҳияҳои вилоят дар олимпиадаи ҷумҳуриявӣ аз фанҳои забони русӣ ва забони англисӣ иштирок намуда сазовори 1 медали тилло, 4 медали нуқра ва 6 медали биринҷӣ гардиданд.

Ба ҳолати 6 моҳаи соли 2020 дар ноҳияи Дарвоз аз тарафи ҶДММ "Ҷуръат" 500 нафар хонандагон ба тариқи худмаблағгузорӣ ба омӯзиши забони англисӣ фаро гирифта шудаанд. Дар муассисаҳои таълимии ноҳияи

Дарвоз норасогии омӯзгорон аз фанҳои забони русӣ ва англисӣ дар шашмоҳаи соли 2020 13 нафарро ташкил медиҳад.

Ҷиҳати боло бурдани сатҳу сифати омӯзиши илмҳои муосир ва забонҳои хориҷӣ дар 26 муассисаҳои таълимии ноҳияи Ванҷ маҳфили “Забони англисӣ”, “Математикони ҷавон” “Кишваршиносӣ” ва маҳфилҳои Курокдӯзӣ, Гулдӯзӣ ва Табқтарошӣ ташкил карда шудааст. Дар маркази ноҳия маркази омӯзиши забонҳои русӣ ва англисӣ ташкил карда шуда, дар онҳо зиёда аз 100 нафар омӯзандагон фаро гирифта шудаанд. Инчунин бо ташаббуси ташкилоти ҷамъиятии «Дунёи беҳатар» барои омӯзиши фанҳои забони русӣ- ва англисӣ дар ҷамоатҳои деҳотии Язгулом ва Маҳмадулло Абдуллоев курсҳои чормоҳаи фанҳои мазкур ташкил карда шуда, дар онҳо зиёда аз 200 нафар ҷавонону наврасон ба омӯзиши ин фанҳо фаро гирифта шудаанд.

Дар ноҳияҳои Шугнон, Ишкошим ва Мурғоб ҷиҳати боло бурдани сатҳу сифати омӯзиши илмҳои муосир ва забонҳои русӣ ва англисӣ дар муассисаҳои таълимӣ ба роҳ монда шуда, мунтазам курсҳо гузаронида мешаванд.

Дар ин давра норасоии кадрҳои омӯзгорӣ дар вилоят 68 нафар (аз ҷумла 31 нафар забонҳои хориҷӣ)-ро ташкил дода, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Дарвоз 33 нафар (21 нафар забонҳои хориҷӣ), Рӯшон 24 нафар (17 нафар забонҳои хориҷӣ), Рошқалъа 13 нафар (10 нафар забонҳои хориҷӣ), Шугнон 9 нафар (2 нафар забонҳои хориҷӣ), Ванҷ 7 нафар (2 нафар забонҳои хориҷӣ) ва Мурғоб 7 нафар (2 нафар забонҳои хориҷӣ) баробар мебошад, ки ба сатҳу сифати таълим таъсири манфӣ расонида, андешидани ҷораҳои мушаххасро ҷиҳати ҳалли норасоии кадрӣ омӯзгорӣ талаб менамояд.

12.4. (12.7) Мутоилаи китобҳои бадеӣ, зиёд намудани фонди китобхонаҳои соҳавӣ дар муассисаҳои таълимӣ

Дар ноҳияи Дарвоз 26 адад китобхона дар муассисаҳои таълимӣ ва 23 адад китобхонаҳои соҳаи фарҳанг дар ҳудуди деҳоти ноҳия фаъолият менамоянд. Шумораи китобҳои бадеӣ бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ дар китобхонаҳои муассисаҳои таълимӣ ба 48200 нусха мерасад ва дар шашмоҳаи соли 2020 барои харидорӣ намудани китобҳои бадеӣ танҳо 40 ҳазор сомон ҷудо гардидааст, ки нисбати солҳои гузашта нисбатан кам мебошад.

Шумораи китобҳои бадеӣ бо забонҳои тоҷикӣ ва русӣ дар китобхонаҳои муассисаҳои таълимӣ ба 48200 нусха мерасад ва дар шашмоҳаи соли 2020 барои харидорӣ намудани китобҳои бадеӣ танҳо 40 ҳазор сомонӣ ҷудо гардидааст, ки нисбати солҳои гузашта нисбатан кам мебошад. Ҳамзамон, бино бар сабаби ба дигар суратҳисоб гузаштани маблағҳо харидорӣ китобҳо мавқуф гузошта шудааст. Дар шуъбаи маорифи ноҳия як утоқи корӣ шуъба барои мутоила китоб ташкил карда шудааст, ки дар ин китобхона 250 нусха китоб гирд оварда шудаанд.

Дар 23 адад китобхонаи ҳудуди ноҳия бошад, 75 ҳазору 533 нусха китоб, ки аз ин шумора 26 ҳазору 925 нусха ба забони тоҷикӣ ва 48 ҳазору 608 нусха ба забони русӣ маҳфуз аст.

Бояд қайд намуд, ки дар давом соли чорӣ дар бинои бахши фарҳанги ноҳия дӯкони китобфурӯшӣ ба истифода дода шуда, дар ин китобхона 1200 нусха китоб ба маблағи 13000 сомонӣ харидорӣ карда гардида, ба фурӯш бароварда шудаанд.

Дар муассисаҳои таълимӣ ноҳияи Ишкошим китобхонаҳои бачагона бо китобҳои бадеии тозанаҷр таъмин буда, дар шашмоҳаи аввали соли 2020 маблағи иҷораи китобҳои дарсӣ 101,0 фоиз пардохт гардидааст. Вобаста ба зиёд намудани фонди китобхонаҳои соҳавӣ ва муассисаҳои таълимӣ тадбириҳои зарурӣ андешида шуда, дар ноҳияи Мурғоб маблағи 5 ҳазор сомонӣ ҷудо шудааст.

Дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии ноҳияи Шугнон 42 адад китобхона мавҷуд буда, 80 % хонандагон аз китобҳои дарсӣ таъминанд.

Дар шаҳри Хоруғ дар шаш моҳи соли равон маблағ барои зиёд намудани фонди китобхонаҳои соҳавӣ ва муассисаҳои таълимӣ ҷудо нагардидааст.

Дар давраи ҳисоботи аз ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Роштқалъа ҷиҳати банди зикргардида маълумот дарҷ нагардидааст.

12.5 (12.8, 12.9) Баргузор намудани азмуни “Фуруғи субҳи доноӣ” ва олимпиадаҳои вилоятӣ, шаҳри ва ноҳиявӣ ва ҳавасмандгардонии ғолибони озмунҳои мазкур

Ба ифтихори ҷашни 30 –солагии Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба иҷрои Амри Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз 5 феввали соли 2020, № АП – 1339, дар бораи озмуни ҷумҳуриявӣ “Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст” аз ҷониби раёсати маорифи вилоят Тартиби баргузории озмунро ба унвони шӯъбаҳои маорифи шаҳр ва ноҳияҳо ва марказҳои дарёфти рушди истеъдодҳои назди шӯъбаҳои маориф дар шакли хатгӣ ва электронӣ ирсол намуда, мудирони шӯъбаҳои маориф муваззаф гардиданд, ки иштироки ғаёлонаи хонандагони ҳамаи зинаҳои таҳсилотро дар озмуни мазкур таъмин намоянд ва аз натиҷаи ҳар давр ба раёсати маорифи вилоят маълумоти муфассал пешниҳод намоянд. Моҳи апрели соли чорӣ даври якуми озмуни мазкур баргузор гардида, дар он 13 омӯзгор, 2321 хонанда, 6 тарбиятгирандаи муассисаҳои томактабӣ иштирок намуда, ба даври ноҳиявӣ 13 омӯзгор, 654 хонанда ва 2 тарбиятгиранда роҳхат гирифтанд. Даври ноҳиявӣ озмун то ба ҳолати имрӯза фақат дар ноҳияи Дарвоз ҷамъбаст гардид, ки 12 нафар ба даври сеюм роҳхат гирифт.

Дар асоси қарори раиси вилоят қарори раиси шаҳри Хоруғ “Дар бораи баргузории озмуни ҷумҳуриявӣ “Фуруғи субҳи доноӣ китоб аст” ба тасвиб расида, корҳои омодагӣ дар ин самт идома доранд. Ҷаласаҳои кумитаи тадорукот оид ба баргузории озмун чор маротиба дар назди муовини раиси шаҳр-сарпарастии соҳа баргузор гардид, ки дар он сохторҳои дахлдор баҳри дар сатҳи баланд доир намудани он муваззаф гардиданд. Тибқи нақша

даври шаҳрии озмун то даҳаи аввали моҳи июли соли 2020 баргузор гарида, аини ҳол бақайдгирии иштирокдорон аз рӯи номинатсияҳои ин озмунҳо идома дорад. Тибқи нақша бояд озмунҳои мазкур дар моҳи июни соли чорӣ баргузор мешуданд, лекин бо сабаби хуруҷ ёфтани беморӣ ва манъ намудани чорабиниҳои оммавӣ баргузори озмунҳо аз нақша ҷафо монд. Моҳи апрели соли 2020 даври чоруми олимпиадаи ҷумҳуриявии хонандагони муассисаҳои таълимии вилоят дар Мактаби Президентии шаҳри Хоруғ байни хонандагони синфи 11 баргузор гардид, ки дар он 35 нафар хонандагони Мактаби Президентӣ ва Литсейи Оғохон иштирок намуда, 8 нафари онҳо сазовори ҷойҳои намоён гардиданд.

Дар бораи баргузори озмуни ҷумҳуриявии “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст»” қарори раиси ноҳияи Дарвоз аз 17 апрели соли 2020, № 126 ба тавсиб расонида, як қатор корхоро ба иҷро расонидааст, ки даври якуми озмуни мазкур дар ҷамоатҳои деҳот моҳи апрели соли 2020 баргузор гардида, ғолибони ҷойҳои намоён ба даври дуюми ноҳиявии озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст” роҳхат пайдо намуданд. Дар даври дуюми ноҳиявӣ зиёда аз 80 нафар хонанда иштирок намуда, ғолибони бо тӯҳфаҳои пулии мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия сарфароз гардониданд.

Ноҳияи Шугнон тибқи мактуби Раёсати маорифи ВМКБ аз 19 феввали соли 2020 № 6/3 -217 бо мақсади дар сатҳи баланд доир намудани озмуни ҷумҳуриявии таҳти унвони “Фурӯғи субҳи доноӣ” шубҳаи маориф мактуб ва низомнома ро дастраси муассисаҳои таълимӣ гардонид. Озмуни мазкур дар сатҳи ҷамоатҳо моҳи апрели соли чорӣ баргузор гардида, ғолибони озмун ба даври дуюми ноҳиявӣ роҳхат гирифтанд.

Оид ба корҳои омодагӣ ба ташкилу баргузори озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ” тадбирҳои зарурӣ андешида шуда, дар ин замина қарори раиси ноҳияи Ишқошим ба тавсиб расидааст, ки ба раисони ҷамоатҳои деҳот, шубҳаи маориф ва идораву муассисаҳо дастрас гардидааст. Бояд қайд намуд, ки соли гузашта ду нафар хонандагони муассисаҳои таҳсилоти ноҳия дар озмуни сатҳи ҷумҳуриявии “Фурӯғи субҳи доноӣ” иштирок намуда, як нафар соҳиби ҷои махсуси озмун ва мукофоти пулӣ гардид.

Дар муассисаҳои таълимии ноҳияи Мурғоб барои гузаронидани озмуни “Фурӯғи субҳи доноӣ” дар сатҳи Ҷамоатҳо гузаронида шуда, то охири моҳи июли соли чорӣ баргузори озмуни ноҳиявӣ дар назар аст.

Моҳи март соли равон олимпиадаи байналмиллалӣ аз фанни забони хориҷӣ (англисӣ) «НІРРО» байни хонандагони синфҳои 4-11 дар бинои Раёсати маорифи вилоят баргузор гашт ва дар ин олимпиада хонандагон аз муассисаҳои таълимии ноҳияи Шугнон ва муассисаҳои таълимии шаҳри Хоруғ шумораи 32 –нафарро ташкил дод, иштирок доштанд. Мувофиқи нақшаи кории марказ аз моҳи октябри соли 2019 дар ҳамаи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии вилоят олимпиада аз намуди варзиши «Шоҳмот» байни хонандагони то синни 16-сола баргузор гардид ва ғолибони ин олимпиада муаян гардида дар даври сеюми олимпиадаи вилоятӣ иштирок доштанд ва 2-дастаи иштирокчиён аз вилоят барои дар даври чоруми олимпиадаи ҷумҳуриявӣ иштирок намудан роҳхат гирифтанд.

Даври сеюми олимпиадаи вилоятӣ барои соли таҳсили 2019-2020 байни хонандагони синфҳои 5-11 чамбаст гардид, ки дар он 534 нафар хонандагон иштирок намуда, 145 нафар ҷолиби ҷойҳои 1-ум, 2-юм ва 3-юм гардиданд ва ҳуқуқи иштирок дар олимпиадаи ҷумҳуриявиро пайдо намуданд. Ҷолибони олимпиада бо Ифтихорномаи Раёсати маорифи вилоят, мукофоти пулӣ ва ҷиҳози моддӣ ва маънавӣ кадрдонӣ карда шуданд.

Вобаста ба банди мазкур аз ҷониби мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Роштқалъа маълумот пешниҳод накардааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он, дар ҳамкорӣ бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати саноат ва технологияҳои нави Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои таъмири таҷдиди муассисаҳои таҳсилоти садамавӣ, баргараф намудани норасоии омӯзгорон ва китобҳои дарсӣ, васеъ намудани фарогирии қудакон ба муассисаҳои томақтабӣ ва иштироки омӯзгорон дар семинару конференсияҳои илмӣ – назариявии ҷумҳуриявӣ, баланд бардоштани дараҷаи таъминоти хонандагон бо либосҳои мактабии ватанӣ чораҷӯӣ намоянд.

13. Рушди соҳаи тандурустӣ

Нишондоди пешакии рушди соҳаи тандурустӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 13.1. (13.1) Сатҳи хизматрасонии тиббӣ ба аҳоли, 13.2. Ҷараёни пешгирии ҳолатҳои сироятии ВНМО/ВНМБ ва сил, аз ҷумла дигар касалиҳои сироятӣ;

13.1. (13.1) Сатҳи хизматрасонии тиббӣ ба аҳоли

13.1. Бунёди беморхонаву марказҳои саломатӣ ва дигар иншооти тандурустӣ дар шахру ноҳияҳо, шаҳрак ва деҳот ва ҳалли масъалаҳои норасоии кадрҳои тиббӣ дар маҳалҳо ва деҳоти дурдаст.

Дар вилоят 34 адад шифохонаҳо, 58 адад марказҳои саломатӣ ва 170 адад бунгоҳҳои тиббӣ фаъолият намуда, дар онҳо ба аҳолии шахру ноҳияҳо хизматрасонии тиббӣ ба роҳ монда шудааст.

Аз шумораи умумии табибони ҳамаи ихтисосҳо дар вилоят дараҷаи табибони дороитаҳассуси олий дар вилоят 44,2%, дар шахру ноҳияҳои Рӯшон 54,5%, Хоруғ 44,1%, Ишкошим 43,7%, Ванҷ 37,7%, Дарвоз 29,2%, Шуғнон 24,3% ташкил дода, дар ноҳияҳои Роштқалъа 22,7%, ва Мурғоб 13,6% мебошад, ки аз ин ҳисоб хизматрасонии сифатноки тиббӣ ба аҳоли расонида намешавад.

Дар як вақт норасоии табибон дар вилоят 130 нафар, ноҳияҳои Мурғоб 22 нафар, Ванҷ 12 нафар, Дарвоз 15 нафар, Роштқалъа 11 нафар, Рӯшон 11 нафар, Шуғнон 7 нафар ва Ишкошим 7 ба назар мерасад, ки барои баргараф намудани он андешидани чораҳои заруриро ба миён омадааст.

Фарқияти нишондиҳандаи мазкур нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта дар вилоят -117, ноҳияҳои Роштқалъа -2 нафар ва Мурғоб -1 нафар кам гардидааст.

Ин нишондод дар ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Рӯшон, Шугнон ва Ишкошим фарқият нисбат ба ҳамин давраи соли сипаригардида бетағйир боқӣ мондааст. Аз шаҳри Хоруғ вобаста ба ин маълумот пешниҳод нагардидааст.

Бо дастгирии бевоситаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии ва созмонҳои байналхалқӣ (ғайридавлатӣ), сохтмон, таъмир ва азнавсозии муассисаҳои табобатӣ-профилактикии вилоят барои соли 2020 ба нақша гирифта шуда, корҳои сохтмонӣ идома ёфта истодаанд. Дар соли 2020 барои соҳаи тандурустии вилоят маблағи 81,3 млн сомонӣ ҷудо гардид, ки нисбати маблағгузори соли 2019, 8,4% ташкил медиҳад..

Айни замон дар шаҳри Хоруғ дар системаи тандурустии шаҳр норасоии духтур фақат дар самти тибби оилавӣ ба мушоҳида мерасад.

Сохтмони Беморхонаи замонавӣ дар шаҳраки Ваҳдати ноҳияи Шугнон бо маблағгузори Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маблағи 22,7 млн сомони идома ёфта ба ҳолати ҳозира корҳои сохтмони ба андозаи 2,9 сомонӣ маблағҳо аз худ гардидаанд.

Таъмири шӯъбаи ҷарроҳии беморхонаи марказии ноҳия Ишкошим 235 ҳазор сомонӣ бо маблағгузори Вазорати тандурусти ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маблағи 235 ҳазор сомонӣ идома ёфта ба ҳолати ҳозира 111,7 ҳазор сомонӣ маблағҳо аз худ гардидаанд. Дар муассисаҳои КАТС – и ҳудуди ноҳия гарчанде, ки ин муассисаҳо бо коркунони миёнаи тиб ба пуррагӣ ва бо коркунони маълумоти олии нисбатан таъмин бошанд ҳам, лекин норасоии кадрҳои дорои маълумоти олии (духтури тибби оилавӣ) дар марказҳои саломатии деҳоти Шитхарв, Намадгут, Яхшивол, Вранг ва Қозидех ба ҷашм мерасад.

Сохтмони Филиали маркази ҷумҳуриявӣ хун дар вилоят бо маблағгузори Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба маблағи 576 ҳазор сомонӣ идома ёфта, ба ҳолати ҳозира 215 ҳазор сомонӣ маблағҳо аз худ гардидаанд.

Инчунин баҳри беҳтар гардонидани заминаҳои моддию техникаи муассисаҳои КАТС-и вилоят бо дастгирии Вазорати тандурусти ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо маблағгузори Барномаи Созмони Рушди Миллалӣ Муттаҳид “ПРООН” дар вилоят сохтмони 7 адад бунгоҳи тиббӣ дар ноҳияҳои вилоят ба нақша гирифта шудааст. Сохтмони бунгоҳи тиббии “Убари даргоҳ” дар ноҳияи Ванҷ, бунгоҳи тиббии “Умарак” дар ноҳияи Дарвоз, сохтмони Маркази саломатии деҳоти “Дерзуд” дар ноҳияи Рӯшон, сохтмони бунгоҳи тибби “Миденвед” дар ноҳияи Роштқалъа, сохтмони бунгоҳи тиббии “Гармчашма”, клиникаи хусусӣ дар деҳаи Паршед ва шӯъбаи касалиҳои бачагона, дар ноҳияи Ишкошим, сохтмони бунгоҳи тиббӣ “Чечекдех” дар ноҳияи Мурғоб ва сохтмони бунгоҳи тиббии Чошкандез дар ноҳияи Шугнон дар назар дошта шудааст.

Инчунин, дар шаш моҳи соли 2020 дар ноҳияи Дарвоз барои аз таъмири чорӣ баровардани хучраҳои шуъбаи чароҳӣ, шуъбаи касалиҳои дарунии беморхона маблағи 3400 сомонӣ масраф гардида, дар назди шуъбаи таваллудхона нишастгоҳ сохта шудааст.

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар ноҳияи Ишкошим беморхонаву марказҳои саломатӣ ва дигар иншооти тандурустӣ бунёд нагардидааст. Дар оянда сохтмони як беморхонаи минтақавӣ ва ду бунгоҳҳои тиббӣ ба нақша гирифта шудааст. Муассисаҳои тандурустии ноҳия зина ба зина бо таҷхизотҳо мучаҳҳаз гардонида шуда истодаанд.

Дар ин давом 57 адад таҷхизотҳои навъи муосири тиббӣ ба маблағи 40548 сомонӣ аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки аз шумораи дар боло зикргардида, 34 адад номгӯй ба беморхонаи марказӣ, 4 адад номгӯй ба тариқи ройгон ва 5 адад кати беморон ба маблағи 3750 сомонӣ ба беморхонаи минтақавии Нулванд, беморхонаи минтақавии Сағирдашт ба миқдори 15 адад номгӯй ба тариқи ройгон ва 5 кати беморон ба маблағи 3670 сомонӣ барои кӯмаки аввалияи тиббӣ 8 намуд номгӯи ройгон барои тамизкунӣ асбобҳои дандонпизишк ва ба миқдори 1 адад таҷхизоти тамизкуниро ба маблағи 22000 дастрас гардиданд.

Барои шуъбаи таваллудхонаи марказии ноҳия бошад, аз тарафи ташкилоти ЮНИСЕФ 20 номгӯи таҷхизотҳо ба маблағи 343367 сомонӣ даромад карда шуда, дар истифода мебошанд.

Сохтмони бунгоҳи тиббии “Бачув”-и ноҳияи Рӯшон бо дастгирии Сафорати Чопон ва аз навсозии маркази саломатии “Бунай”-и ноҳияи Ванҷ бо маблағгузориҳои Барномаи Созмони Рушди миллалӣ муттаҷиди ПРООН минтаҳаи Кулоб ба нақша гирифта шудааст.

Ҳамзамон сохтмони бинои табобатхонаи минтақавии деҳаи Басиди ноҳияи Рӯшон барои 10 кат аз ҳисоби инвестисияи хориҷӣ маблағи 950,0 ҳазор сомонӣ ба истифода дода шуда, бунгоҳи деҳаи Бағу ва ҳамом дар деҳаи Басид идома дорад. Барои табобатхонаи минтақавии деҳаи Спонҷ мизу чевон, безараркунии асбобҳои банду баст, пардаи тиббӣ ба маблағи 10,0 ҳазор сомонӣ харидорӣ гардид. Инчунин, тавассути Хазионаи Оғохон муассисаҳои мазкур қисман мучаҳҳаз гардонида шуда, дар солҳои оянда низ таъмин намудани ин муассисаҳои тиббӣ дар назар дошта шудааст.

Дар рафти таҳлил мушоҳида гардид, ки маълумотҳои пешниҳоднамудаи шаҳру ноҳияҳои вилоят нисбати 3 моҳи аввали сол бетағйир боқӣ мондааст.

13.2. Чараҳои пешгирии ҳолатҳои сироятии ВНМО/ВНМБ ва сил, аз ҷумла дигар касалиҳои сироятӣ

Сил

Мувофиқи маълумотҳои пешниҳоднамудаи вилоят дар соли чорӣ, гирифтгори бемории сил 605 нафарро ташкил дода, номутобиқатии бо маълумотҳои шаҳру ноҳияҳо (405 нафар) ба назар мерасад.

Дар давраи ҳисоботӣ шумораи беморони касалии сил дар шаҳри Хоруғ 89 нафар, ноҳияҳои Роштқалъа 52 нафар, Рӯшон 16 нафар,

Шуғнон 12 нафар, Ишкошим 11 нафар Ванч 11 нафар, Дарвоз 5 нафар ва Мурғоб 4 нафарро ташкил додааст.

Зиёдшавии ин нишондиҳанда нисбати аввали соли ҳисоботӣ дар шаҳри Хоруғ +73 нафар, ноҳияҳои Роштқалъа +10 нафар, Дарвоз +3 нафар ва Мурғоб +2 нафарро ташкил дода, ҷиҳати пешгирии бемории мазкур мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои болозикр фаъолиятро пурзӯр намуда, ҳамкориҳо бо Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли ҷоннок намоянд.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Шуғнон -34 нафар, Ишкошим -8 нафар, Ванч -1 ва Рӯшон -1 нафар кам гаштааст, ки самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияро инъикос менамояд.

ВНМО

Мувофиқи ҳисоботи вилоят сироятёфтагони бемории ВНМО–БПНМ 705 нафар ба қайд гирифта шуда, номутобиқати бо маълумотҳои шаҳру ноҳия (304) мушоҳида мегардад.

Ин нишондиҳанда дар давраи ҳисоботӣ дар шаҳри Хоруғ 187 нафар, ноҳияҳои Шуғнон 128 нафар, Роштқалъа 38 нафар, Ишкошим 29 нафар, Дарвоз 9 нафар, Мурғоб 6 нафар, Рӯшон 3 нафар ва Ванч 1 нафарро ташкил медиҳад.

Зиёдшавии ин нишондиҳанда нисбати аввали соли ҳисоботӣ дар шаҳри Хоруғ +2 нафар, ноҳияҳои Роштқалъа +4 нафар, Ишкошим +2 нафар, Рӯшон +1 нафар, Шуғнон + 1 нафар ва Мурғоб +1 нафарро ташкил дода, дар ноҳияи Ванч, бетағйир боқӣ монда аст, ки ҷиҳати пешгирии бемории мазкур мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо тадбирҳои саривақтӣ роҳандозӣ намоянд.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияи Дарвоз -2 нафар кам гаштааст, ки самаранокии фаъолияти мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияро инъикос менамояд.

Соҳаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли

13.4.(13.4,13.5) Хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба шаҳрвандони дар ҳолати душвор қарор дошта (гурӯҳи осебпазир) арзёби мегардад.

13.4. Корҳои анҷомдода ҷиҳати ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ гуруҳҳои осебпазирӣ аҳоли, дар навбати аввал ятимону маъҷубон шахсони бесарубонмондаву эҳтиёҷманд ва нафақахӯронро собиқадорон;

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 299 – адад воситаҳои техникаи тавонбахшӣ ба маъҷубони шаҳру ноҳияҳои вилоят тақсим карда шуда, аз ҷумла 10 адад аробачаи маъҷубӣ, 1 адад роҳрав (ҳадунок), 40 адад таъмири протези пой ва ба 248 нафар маъҷуб пойафзол дода шудааст.

Ҳамзамон, 7 нафар маъҷуб барои гирифтани протези пой ва ортез ба Корхона давлатии заводи протезию ортопедии шаҳри Душанбе фиристода шуданд.

Дар шашмоҳаи аввали соли 2020 аз тарафи мақомотҳои маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳои вилоят ва идораю муассисаҳо ба 1189 нафар шаҳрвандони ниёзманд ба маблағи 163208 сомонӣ ва аз ҷониби шахсони саховатпеша ба 1275 нафар ниёзманд маблағи 370302 сомонӣ, дар маҷмӯъ, дар вилоят дар ин давра ба 2464 нафар ниёзманд (маъҷубон, пиронсолон, ятимони кулл, иштирокчиёни ЧБВ, оилаҳои камбизоат ва дигар табақаҳои осебпазири вилоят) ба маблағи 533510 сомонӣ кӯмакҳои хайриявӣ расонда шуданд.

Шумораи оилаҳои камбизоат дар ҳудуди шаҳру ноҳияҳои вилоят 5401 нафарро ташкил медиҳад, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 92 нафар кам гардидаанд.

Шумораи оилаҳои камбизоат дар ноҳияҳои Ванҷ +100 нафар (658 нафар), Шугнон +74 нафар (396 нафар), Рӯшон +38 нафар (875 нафар), Дарвоз + 35 нафар (380) ва нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта зиёд ба қайд гирифта шуда, ин барои бартараф намудани тамоюли манфӣ тадбирҳои иловагӣ андешида шаванд.

Камшавии шумораи оилаҳои камбизоат дар шаҳри Хоруғ -65 (764 нафар), ноҳияҳои Ишкошим -182 нафар (747 нафар), Мурғоб -72 нафар (540) ва Роштқалъа -57 нафар (523 нафар) ва ба назар расида, аз бехтар гардидани ҳолати иҷтимоии сокинони ин ноҳия шаҳодат медиҳад.

13.5 Ихроиши барнома[ои габулгардида

Дар доираи Барномаи кумаки унвонии иҷтимоӣ, дар шаш моҳаи аввали соли 2020 дар вилоят ба 5401 – оилаҳои ниёзманд мақоми камбизоатӣ аз ҷумла: дар шаҳри Хоруғ 764 оила, ноҳияҳои Дарвоз 380 оила, Ванҷ 654 оила, Рӯшон 875 оила, Ишкошим 747 оила, Роштқалъа 518 оила, Шугнон 918 оила ва Мурғоб 540 оила дода шуд, ки барои таъмини нишондиҳандаи хизматрасониҳои иҷтимоӣ ба шаҳрвандони дар ҳолати душвор қарордошта мусоидат менамояд.

Қобили зикр аст, ки ҳамагӣ дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон (дар 6 моҳаи аввали соли 2020) 5401 оила ҳамчун оилаи камбизоат эътироф гардида, аз пардохти кумакпулии унвонии иҷтимоӣ бархурдор мебошанд.

Дар соли чорӣ шумораи умумии нафақахӯрон, дар миқёси шаҳру ноҳияҳои вилоят 28977 нафарро ташкил медиҳад, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 570 нафар зиёд гардидааст.

Нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта шумораи умумии нафақахӯрон дар шаҳри Хоруғ +131 (3909) ва ноҳияҳои Рӯшон +83 нафар (3481 нафар), Роштқалъа +81 нафар (3385 нафар), Ишкошим +78 нафар (3476 нафар), Мурғоб +142 нафар (2957 нафар), Дарвоз +26 нафар (2529 нафар) ва Шугнон +94 нафар (5021 нафар) зиёд гардидааст, ки андешидани чораҳои заруриро барои назорати таъмини пардохти саривақтии нафақаи онҳо тақозо менамояд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳру ноҳияҳои он, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои дастгирии моддию молиявии ғруҳҳои

осебпазир, кам намудани шумораи оилаҳои камбизоат ва фароҳам овардани муҳити дастрас барои маъҷубон ҳамкорихоро тақвият бахшанд.

14. Рушди соҳаи фарҳанг (банди 65-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳаи фарҳанг бо нишондиҳандаҳои иҷтимоӣ иқтисодӣ 14.1. (14.1) Бунёд, азнавсозӣ, таҷдиди инфрасохтор, таҳкими пояҳои моддию техникий муассисаҳои соҳаи фарҳанг (китобхонаҳо, шумораи китобҳо), инчунин мактабҳои мусиқии бачагона ва таъмини онҳо бо таҷҳизотҳо, арзёбӣ гардиданд.

Дар шаҳру ноҳияҳои вилоят 4 театр, 51 қаср ва хонаи фарҳанг, 10 мактаби мусиқӣ, 58 клуб, 180 китобхона, 10 осорхона, 3 боғи фарҳангӣ фароғатӣ мавҷуд мебошанд, ки аз онҳо 91 адад таъмирталаб буда, 19 адад муассисаҳои фарҳангии вилоят таъмир карда шудааст.

Дар вилоят дар 10 адад муассисаҳои таълимӣ фарҳангӣ, ки аз онҳо 7 мактаби санъат ва 3 мактаби мусиқӣ мебошанд, теъдоди 1655 нафар хонандагон ба таҳсил фаро гирифта шуда, ба онҳо 204 нафар омӯзгорон ҷаъолият намуда истодаанд.

Бояд қайд намуд, ки нишондиҳандаҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳо дар замимаи зербанди мазкур бо нишондиҳандаи умумии вилоят мутобиқат намекунанд, аз ин лиҳоз масъулини соҳаро зарур аст, ки ҷиҳати бартараф намудани номутобиқати тадбирҳо андешанд.

Дар шаҳри Хоруғ мактаби санъати ба номи Ноёбшоев Курбоншо дорои 8 шуъба (созҳои халқӣ, рақс, рассомӣ, фортепианно, асбобҳои халқӣ, гитаранавозӣ, гулдӯзӣ, аккордеон ва дигар намуди ҳунарҳо) бо шумораи 163 нафар хонанда буда, 20 нафар устодон (16 нафар дорои маълумоти олии ва 4 нафар дорои маълумоти миёнаи махсус) ба таълиму тарбияи наврасон машғул мебошанд. Дар нимсолаи аввали соли 2020 таҷҳизоти тақвияти овоз, технология ё китобҳои нав барои китобхонаҳои шаҳр харидорӣ карда нашудааст.

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар вилоят бунёди театри замонавӣ дар шаҳри Хоруғ аз тарафи Дирексия сохтмони иншооти Ҳукумати Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон идома дошта, соли равон театри нави замонавӣ дар шаҳри Хоруғ мавриди истифодабарӣ қарор дода мешавад.

Ҳамзамон, дар ноҳияи Дарвоз дар давом соли ҷорӣ дар бинои бахши фарҳанги ноҳия дӯкони китобфурӯшӣ ба истифода дода шуда, дар ин китобхона 1200 нусха китоб ба маблағи 13000 сомонӣ харидорӣ гардида, ба фурӯш бароварда шуда, дар ноҳия 39- адад муассисаҳои фарҳангӣ ва як адад мактаби мусиқӣ қору ҷаъолият намуда истодаанд, ки ба ҳолати имрӯза ягон муассисаи фарҳангӣ, китобхона, клуб ва хонаҳои фарҳангӣ бо таҷҳизотҳои зарурӣ ва технологияҳои нав таъмин нагардидаанд.

Дар ноҳияи Ишқошим давоми шашмоҳаи аввали соли 2020 дар самти бунёд, азнавсозӣ ва таҷдиди инфрасохтор ягон қор роҳандозӣ нагардидааст. Таҳкими пояҳои моддию техникий муассисаҳои соҳаи фарҳанг зина ба зина

устувор гардида, дар шашмоҳаи аввали соли равон барои хариди таҷҳизотҳо ва асбобҳои мусиқӣ аз ҳисоби маблағҳои харҷномаи бахши фарҳанги ноҳия бо маблағи 1850 сомонӣ ба мактаби санъат ва рассомии ноҳия чундо гардид. Китобхонаҳои ҳудуди ноҳия бо китобҳои тозанашир таъмин гардида, ба маблағи 535 сомонӣ, хонаи методӣ ба маблағи 3000 сомонӣ, мактаби санъат ва рассомӣ ба маблағи 1450 сомонӣ, хонаи фарҳанги маркази ноҳия ба маблағи 1200 сомонӣ, маркази фарҳангӣ-фароғатии деҳаи Вранг ба маблағи 500 сомонӣ аз таъмири ҷорӣ бароварда шуданд.

Мувофиқи ҳисоботи вилоят, мактаби мусиқии бачагона 10 адад буда аз ин шумора 3 адад таъмирталаб мебошад ва ин нишондод нисбат ба аввали соли 2019 бетағйир аст. Инчунин, номутобиқати бо маълумотҳои шахру ноҳияҳо (9 адад ҳамагӣ, аз ин 6 адад таъмирталаб) ба назар мерасад, ки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят ҷиҳати ислоҳ намудани номутобиқатии нишондиҳандаҳо ҷораҳои зарурӣ андешанд. Маълум отҳои пешниҳод намудаи мақомотиҷроияи маҳалли ҳокимияти давлатии ВМКБ нисбати охири соли гузашта бетағйир боқӣ мондааст.

Дар шаш моҳи соли равон таъмири хонаи фарҳанги деҳаи Шикуши ноҳияи Роштқалъа ба маблағи 5000 сомонӣ бо маблағи бучетӣ ва 5000 сомонӣ аз ҷониби соҳибкор Гулазиз Мамадазизов додашуда, маҷмӯъан, бо 10000 сомонӣ оғоз гардида, корҳои таъмири идома доранд. Сохтмони наврузгоҳ дар деҳаҳои Сежд ва Шошбувад идома дошта, таъмири китобхонаи марказӣ, бунёди осорхонаи хунароҳои мардумӣ дар маркази ноҳия ва сохтмони хонаи фарҳанг дар маркази ноҳия дарназар аст.

Да вилоят 180 адад китобхонаҳо кору фаъолият намуда истодаанд, ки шумораи китобҳо дар онҳо 1 млн 177 ҳазору 866 нусхари ташкил медиҳанд. Аз онҳо бо забони тоҷикӣ 558995 нусха, бо забони русӣ 554189 нусха, бо дигар забонҳо 64682 мебошанд.

Дар вилоят айни замон 4 адад боғи фарҳангӣ – фароғатӣ, 2 адад осорхона, 6 ансамбли тарона ва рақс, 4 ада театри халқӣ, 6 клуби сайёр, ва 4 қасри фарҳанг фаъолият доранд.

Тарбияи кардҳои соҳа нисбати солҳои 2017 – 2018 беҳтар ба роҳ монда шуд. Агар соли 2017 дар муассисаҳои фарҳанги вилоят 120 нафар кормандон бе маълумоти касбӣ кору фаъолият намуданд, ин шумора дар шашмоҳаи аввали соли 2020 ба наздики 80 нафар расонда шуд. Аз ҳисоби истеъдодҳои нав 11 нафар ба кор қабул гардиданд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он, дар якҷоягӣ бо Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи рушди сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон омӯзиши мушкilotҳои соҳаи фарҳанги шахру ноҳияҳои вилоятро ташкил намуда, ҷиҳати ҳалли онҳо ва беҳтар намудани ҳолати муассисаҳои фарҳангии дар ҳолати садамавӣ ва таъмирталаб қарор дошта, ҷораандешӣ намоянд.

15. Маълумот оид ба таъмини аҳоли бо оби тоза, беҳдошт ва дастрасӣ ба хизматрасониҳои коммуналӣ: (банди 33, 34-и паём)

Нишондоди пешакии рушди соҳаи таъмини аҳоли бо оби тоза, беҳдоштва дастрасӣ ба хизматрасониҳои коммуналӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 15.1. (15.1, 15.2) Дарачаи таъминоти аҳоли бо оби тоза, 15.2. (15.3) Таъмини иҷрои Барномаи ислоҳоти соҳаи об дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020, арзёбӣ гардиданд.

15.1. (15.1, 15.2) Дарачаи таъминоти аҳоли бо оби тоза,

15.1. Нишондиҳандаҳои таъмини аҳоли бо оби тоза (ҳиссаи дастрасии аҳолибаобишомиданӣ дар сатҳичамоатҳовамаҳаллаҳои аҳолинишин дар муқоиса ба

нишондиҳандаҳои ҳамин давраи соли гузашта ва бо фоиз нисбат ба шумораи умумии аҳоли рафти пардохти ҳаққи истифодаи оби ошомиданӣ ва ба қияи қарзгон),

Дар 6 моҳаи аввали соли 2020 ҳисоботӣ мутобиқи маълумоти пешниҳоднамудаи вилоят шумораи аҳоли 228,1 ҳазор нафар буда, аз он 185,0 нафари аҳоли бо оби ошомиданӣ таъмин буда, дар вилоят 81,1%-ро ташкил додааст.

Нишондиҳандаи баланди дарачаи таъминоти аҳоли бо оби тоза дар шаҳри Хоруғ 86,9%, ноҳияҳои Шуғнон 84,6%, Рӯшон 84,6%, Ванҷ 82,1%, Ишкошим 82,0%, Роштқалъа 81,7%, Дарвоз 73,8% ва Мурғоб 61,9% ба назар расида, ҷиҳати дастрасии аҳоли ба оби тозаи ошомиданӣ замина гузошта шудааст.

Дар муқоиса ба ҳамин давраи соли гузашта 59537 нафар аҳолии вилоят зиёдтар бо оби ошомиданӣ таъмин гардиданд, ки аз он ба ноҳияҳои Дарвоз 5327 нафар, Ванҷ 16916 нафар, Рӯшон 5060 нафар, Шуғнон 10308 нафар, Роштқалъа 5815 нафар, Ишкошим 12246 нафар ва ноҳияи Мурғоб 1618 нафарро ташкил медиҳад.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияи Мурғоб 61,9% баробар мебошад, ки мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ин ноҳияро зарур аст, ки ҷалби сармоягузорию беруна ва дохиларо ба роҳ монда, ҳамкорихоро бо мақомоти иҷроияи марказии ҳокимияти давлатӣ, ташкилотҳои байналмилалӣ ва соҳибкорони маҳаллӣ вусъа тбаҳшида шаванд.

Дар шаҳри Хоруғ ҳолати вазнини молиявии корхонаи фаръии таъминоти об ва канализатсияи шаҳр ба назар мерасад ва қарзи кредиторӣ корхона 5,4 млн. сомони ро ташкил медиҳад, аз он ҷумла дар назди Ширкати “Помир Энерҷӣ” 2 млн. 218 ҳазор сомонӣ, дар назди БАТР 2 млн 494 ҳазор сомонӣ, андозҳо 813,0 ҳазор сомонӣ ва аз ҳисоби 8 фоизи шартнома бо КВД “ХМК”-и ҷумҳуриявӣ 28469 сомонӣ қарздор мебошад. Қарзҳои дебиторӣ КФОТ-и шаҳри Хоруғ бошад, маблағи 733720 сомони ро ташкил медиҳад, аз ҷумла, аз ҳисоби корхонаҳои бучавӣ 199200 сомонӣ, корхонаҳои тиҷоратӣ 29700 сомонӣ, аҳоли 36600 сомонӣ ва аҳолии имтиёздошта 469500 сомони ро ташкил медиҳад.

Ба ҳолати 1 июли соли 2020 қарзи истифодаи оби нӯшокӣ дар вилоят маблағи 813,3 ҳазор сомони ро ташкил медиҳад, ки ин асосан ба шаҳри

Хоруғ рост меояд.

Бояд қайд намуд, ки дар вилоят дар 51 деҳа (23987 нафар) ба оби нӯшоқӣ дастрасӣ надошта дар 81 деҳа (31187 нафар) қисман ба оби нӯшоқӣ дастрасӣ доранд, аз ҷумла, дар шаҳру ноҳияҳои Дарвоз дар 16 деҳа (6100 нафар), Ванҷ дар 4 деҳа (2442 нафар), Рӯшон дар 14 деҳа (5009 нафар), Шугнон дар 2 деҳа (534 нафар), Роштқалъа дар 8 деҳа (1008 нафар), Ишкошим дар 15 деҳа (12681 нафар), Мурғоб 5 деҳа (395 нафар), Хоруғ 3 маҳаллаи аҳолинишин (1918 нафар) ба оби нӯшоқӣ дастрасӣ надошта, КВД “Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ” зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо мақомоти марказӣ ва мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳру ноҳияҳоро зарур аст, ки нисбати мушкилоти бамиёномада чораҳои таъхирнопазир роҳандозӣ намоянд.

Маълумотҳои пешниҳодгардидаи шаҳру ноҳияҳо вобаста ба масъалаи мазкур нисбати 3 моҳаи соли сипаригардида бетағйир боқӣ мондааст.

15.2. Корҳои анҷомдодашуда, ҷиҳати баланд бардоштани дастрасии аҳоли ба оби ошомиданӣ

Ҷиҳати дастрасии аҳоли ба оби ошомиданӣ тибқи “Барномаи беҳтар намудани таъмини аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба оби нӯшоқӣ барои солҳои 2008-2020” сохтмони хати обгузари Боғевдара-Хоруғ бо маблағгузориҳои Бонки Рушди Аврупо, дар ноҳияи Дарвоз сохтмони кубури обгузар дарозияш 4540 метр барои МИМХД-и ноҳия бо маблағгузориҳои ташкилоти Ҳилоли Аҳмари Ҷумҳурии Тоҷикистон, сохтмон ва азнавсозии хати обгузар дар маркази ноҳияи Рӯшон бо маблағгузориҳои бонки Рушди Осиё ва хати обгузари маркази ноҳияи Ишкошим бо маблағгузориҳои КВД “Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ”-и Ҷумҳурии Тоҷикистон, иншооти обтаъминкунии зеризаминӣ дар шаҳраки Ваҳдати ноҳияи Шугнон бо маблағгузориҳои буҷаи муттамарказ мавриди истифодабарӣ қарор дода шуданд.

Соли ҷорӣ барои таъмир ва азнавсозии иншооти обтаъминкунии маркази ноҳияи Ванҷ 400 ҳазор сомонӣ, барои барқарорсозии системаи обтаъминкнии маркази ноҳияи Ишкошим 300 ҳазор сомонӣ ва барои корҳои лоиҳакаши ва сохтмони шабакаҳои обу канализатсияи ноҳияи Рӯшон 300 ҳазор сомонӣ ва барои сохтмони хати обгузари шаҳраки Ваҳдати ноҳияи Ванҷ 400000 сомонӣ аз ҷониби КВД “ХМК” Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардиданд.

Санаи 12 апрели соли 2019 дар бинои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Созишномаи татбиқи лоиҳаҳои инвестиционии “Беҳтар намудани шабакаҳои обтаъминкунӣ ва канализатсия дар шаҳри Хоруғ” аз тарафи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, КВД Ҳоҷагии манзилию коммуналӣ”-и Ҷумҳурии Тоҷикистон ва бонки Аврупоии Таҷдид ва Рушд ба имзо расонда шуд, ки маблағи умумии сармоягузорӣ 4,0 млн. Доллари ИМА-ро дар бар гирифта, аз он 2,0 млн. Доллари ИМА қарзи бонкӣ ва 2,0 млн. Доллари ИМА-ро грант ташкил медиҳад. Соли ҷорӣ барои корҳои таъминоти об ва канализатсияи шаҳри Хоруғ 1 адад автомашинаи

ассенизатсионӣ ба маблағи 51400 доллари ИМА ва 3 адад генератор ба маблағи 60000 доллари ИМА дастрас гардиданд. Инчунин барои таъмир ва барқарорсозии 2 адад истгоҳи насосҳои канализатсионӣ 39700 доллари ИМА чудо гардида, корҳои таъмирӣ ва барқарорсозӣ идома доранд. Инчунини дигар дар доираи лоиҳаи мазкур азнавсозии иншооти обтозакуни ва сохтмон ва азнавсозии хатҳои обгузар дар шаҳр оғоз гардиданд.

Барои беҳтар намудани таъминоти аҳоли ва идораю муассисаҳои кучаҳои марказии шаҳр соли равон бо ташаббуси роҳбарияти вилоят ва бо маблағгузории Оҷонсии Хазиная Оғохон оид ба макони зист дар ҳамкорӣ бо ҳукумати Швейтсария сохтмони хати обгузар аз маҳаллаи Дашти боло то маркази шаҳри Хоруғ бо маблағи 849 ҳазору 474 сомонӣ ба роҳ монда шуда, баъди ба истифода дода шудани он кучаҳои марказии шаҳр пурра аз оби ошомидани таъмин гардиданд.

Барои бо оби нӯшокӣ таъмин намудани маҳаллаи Шарифобод бо кумаку дастгирии Раиси вилоят 14000 сомонӣ барои харидории насоси обкаш, кубурҳои обгузар ва дигар қисмҳои танзимкунанда чудо гардида, корхонаи таъминоти об ва канализатсияи шаҳри Хоруғ тавонист дар муддати кӯтоҳ маҳаллаи Шарифободро аз оби тозаи ошомидани таъмин намояд ва имрузҳо сокинони маҳаллаи Шарифобод 24 соат аз оби тозаи ошомидани таъмин мебошанд.

Аз тарафи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ барои бо оби ошомидани таъмин намудани аҳолии мавзеи Қалъаи Ниссо 31 ҳазор сомонӣ чудо гардида, насоси обкаш ва кубури обгузар харидорӣ гардид.

Инчунин, аз тарафи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ барои харидорӣ намудани насосҳои эҳтиётӣ 60 ҳазор сомонӣ чудо гардида, 2 адад насоси обкаш дастрас гардиданд. Илова бар ин бо маблағгузории ширкати “Помирэнерҷи” як насоси обкаш харидорӣ ва дастрас гардид.

Ба ҳолати ҳозира 53 адад идораву муассисаҳои шаҳри Хоруғ бо ҳисобкунакҳои об таъмин гардиданд.

Дар ноҳияи Шугнон бо Барномаи “Швейтсария” бо дастгирии Ҷонибдорӣ Инкишофи Иҷтимоӣ Манотиқи Кӯҳистони Хазиная Оғохон хатҳои оби нушокии дар деҳаҳои Ванқалъа, Имом, Варшез, Пиши Ҷамоати Ванқалъа ва деҳаи Дехмиёнаи Ҷамоати деҳоти Вер хатҳои оби нушокӣ аз моҳи май корҳои сохтмонӣ оғоз мегарданд.

Ҳоҷагии Манзилию Коммуналии ноҳияи Мурғоб аҳолиро сари вақт бо оби нӯшокӣ таъмин менамояд, ки дар ин давра 150 тонна об ба маблағи 6300 сомонӣ дастрас гардид ва ба идораву муассисаҳо хизмат расонида мешавад. Деҳаҳо бо чоҳҳои оби насоси механики таъмин мебошанд.

Корҳои анҷомдодаи шаҳру ноҳияҳои Хоруғ, Ванҷ, Рӯшон, Ишкошим, Роштқалъа ва Дарвоз ҷиҳати баланд бардоштани дастрасии аҳоли бо оби ошомидани, мусоидат намудааст.

15.2. (15.3) Таъмини иҷрои Барномаи ислоҳоти соҳаи об дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020

Дар шаҳру ноҳияҳои вилоят оид ба Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, 2016-2025» шиору овезаҳо насб гардида, буклетҳо оиди ин масъала аз ҷоп бароварда шуд.

Аз тарафи мутахассисони соҳаи коммуналӣ тариқи радио ва телевизион оиди Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор, 2016-2025, корҳои фаҳмондадиҳӣ ба роҳ монда, инчунин моҳияту аҳамияти ҷаҳонӣ он дар муассисаҳои таълимӣ шаҳр вохуриҳо гузаронида шуданд. Инчунин суҳбату вохӯриҳо бо аҳолии ҷамоати Даштаки ноҳияи Дарвоз ва аҳолии Ҷамоати деҳоти Маҳмадулло Абдуллоев ноҳияи Ванҷ дар мавзӯи мазкур баргузор гардид.

Ҳамчунин аз тарафи мутахассисон дар ҳамаи ноҳияҳо ва ҷамоатҳои деҳот дар бобати тозагии об, истифодаи самаранок ва ҳифзи он суҳбатҳо ва вохӯриҳо гузаронида, моҳияти Даҳсолаи амалиёти «Об барои рушди устувор, 2016-2025» ба мардум фаҳмонда шуд.

Вобаста ба барномаи болозикр дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Ишкошим, Шугнон, Роштқалъа ва Мурғоб маълумот омода нагардидааст.

Беҳдошт ва дастрасӣ ба хизматрасониҳои коммуналӣ 15.5. (15.5) Ҷорӣ намудани хизматрасониҳои коммуналӣ

15.5. Ҷорӣ намудани низоми ҷамъоварии партовҳои саҳти маишӣ дар шаҳру ноҳия, деҳот, ҳавасмандгардонии “Шуғли сабз”, вусъатдиҳӣ ва дастгирии давлатии низоми соҳибкорони экологӣ ва бозори хизматрасониҳои экологӣ (Нақша - ҷорабиниҳо бахшида ба солҳои 2019-2021 “Соли рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” банди 30);

Дар шаҳри Хоруғ ва маркази ноҳияҳои вилоят нуктаҳои партовҳои маишӣ (полигон, свалка) мавҷуд буда, дар назорати доимии КВД “ХМК”-и шаҳру ноҳияҳо қарор доранд.

Ҳаҷми баровардани партовҳо 12,2 ҳазор метри кубӣ ташкил дода, даромадноқӣ бошад, маблағи 643,0 ҳазор сомонӣ ташкил медиҳад, ки ин 75,5 фоизи нақшаро дар бар мегирад, аз он ҷумла, дар шаҳри Хоруғ 5,8 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Дарвоз 1,1 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Ванҷ 1,3 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Рӯшон 1,7 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Шугнон 0,1 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Роштқалъа 0,6 ҳазор метри кубӣ, ноҳияи Мурғоб 1,2 ва ноҳияи Ишкошим 1,1 ҳазор метри кубиро ташкил мекунанд.

Дар вилоят 672 адад лампаҳои каммасрафи симобдори аз истифодабаромада, аз ҷумла дар ноҳияи Дарвоз 333 адад, ноҳияи Ванҷ 65 адад, ноҳияи Рӯшон 216 адад, ноҳияи Шугнон 39 адад, ноҳияи Роштқалъа 83 адад ва ноҳияи Ишкошим 40 адад дар нуктаҳои қабул боқӣ мондаанд.

Дар баробари ин қайд кардан зарур аст, ки дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят айни ҳол ягон корхонаи безаргардонии лампаҳои каммасрафи симобдори аз истифодабаромада мавҷуд набуда, вобаста ба иҷрои супориши Муовини якуми Сарвазири Ҷумҳурии Тоҷикистон аз санаи 17 феввали соли 2018 таҳти № 18128(22.4) ҷиҳати дар марказҳои вилоятҳо ва

шаҳри Душанбе бо чалби маблағҳои бучетӣ ва маблағҳои мақсадноки грантӣ ба истифода додани корхонаҳои хурди безараргардонии лампаҳои каммасрафи симобдори аз истифода баромада, мактуби раиси ВМКБ №1/118 аз 16 марти соли 2018 ба Муассисаи давлатии “Фонди дастгирии соҳибкорӣ”-и назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ирсол гардид, аммо то ҳол дастгирӣ ва маблағгузорӣ нагардидааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он, Вазорати молия, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, КВД “Ҳочагии манзилию коммуналӣ” ва шарикони рушд барои баланд бардоштани дараҷаи таъминоти аҳоли бо оби тоза, беҳтар намудани ҳолати молиявии Корхонаи давлатии фаръии обтаъминкунӣ ва канализатсияи шаҳри Хоруу, ва хорӣ намудани низоми ҷамъоварии партовҳои саҳти маишӣ дар шаҳру ноҳия, деҳот, ҳавасмандгардонии “Шуғли сабз”, вусъатдиҳӣ ва дастгирии давлатии низоми соҳибкорони экологӣ ва бозори хизматрасониҳои экологӣ тадбирҳои зарурӣ пешбинӣ намоянд.

16. Таъмини устувори экологӣ

Нишондодҳои пешакии таъмини устувори экологӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 16.1. (16.1, 16.2) Пешгирии ҳолатҳои фавқулода, 16.2. (16.3) Коркарди партовҳо тибқи стандартҳои муқарраргардида, арзёби гардиданд.

16.1. (16.1,16.2.) Пешгирии ҳолатҳои фавқулода

16.1. Корҳои анҷомдодашуда оид ба рафти корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ, пешгирии фарсоиши (эрозияи) заминҳои кишоварзӣ ва ҷангалҳо

Дар шаш моҳи аввали соли 2020 дар вилоят оид ба корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ ягон кор ба иҷро расонда нашудааст ва тибқи нақша дар нимсолаи дуюм оиди ин корҳо ба нақша гирифта шудаанд.

Дар шаҳри Хоруғ дар давраи ҳисоботӣ соҳилмустаҳкамкунии тарафи чапи дарёи Ғунд дар маҳаллаи Шарифобод ба маблағи 579,9 ҳаз сомонӣ аз тарафи Агентии Оғохон оид ба макони зист тарҳрезӣ шуда, корҳо дар ин самт оғоз карда шуд.

Дар ноҳияи Дарвоз баҳри иҷрои корҳои пешгирикунанда аз таҳдиди фурумадани сел дар Ҷамоати деҳоти Нулванд деҳаҳои Шкев ва Пунишор корҳои тозакунии рудхонаҳо, аз он ҷумла дар деҳаи Шкев ба масофаи 120 метр дарозӣ, 7 метр паҳноӣ ва 1 то 1,5 метр чуқурӣ ва дар деҳаи Пунишор бошад ба масофаи 650 метр дарозӣ, 3 метр паҳноӣ ва то 2 метр чуқурӣ корҳо анҷом дода шудаанд.

Дар давраи ҳисоботӣ ноҳияи Шуғнон оид ба корҳои соҳилмустаҳкамкунӣ аз тарафи Кумитаи ҳолатҳои фавқулодаи Ҷумҳурии Тоҷикистон барои тоза кардани рӯдхонаҳо ба наша гирифта шудааст.

Дар шашмоҳи аввали соли 2020 ноҳияи Ишкошим бо мақсади пешгирӣ намудани офатҳои табиӣ корҳои соҳилмустаҳкамкунии соҳили дарёи “Панҷ” дар мавзеи Туғғоз бо дастгирии Мақомоти иҷроияи

ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон анҷом дода шуд, ки дар натиҷа хавфи зерӣ об мондани заминҳои қорами оби деҳаҳои Туғғоз ва Птуп баргараф гардид.

Инчунин, дар ин давраи ҳисоботӣ бо дастгирии молиявии Агентии Оғохон оид ба макони зист бо маблағи 248,8 ҳазор сомонӣ қорҳои соҳилмустақамкунии дар деҳаи Зугванд дар масофаи 1,0 километр анҷом дода шуд.

Ҳисоботҳои пешниҳоднамудаи шаҳри Хоруғ ва ноҳияи Дарвоз нисбати семоҳаи аввали соли ҷорӣ бетағйир боқӣ монада, аз ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Мурғоб вобаста ба банди мазкур маълумотҳои муфассал пешниҳод нагардидааст.

16.2 Қорҳои анҷомдода барои пешгирии зарари офати табиӣ ба оилаҳои дар минтақаҳои хавфнок истиқоматкунанда (ҚХҚТ аз 03.02.2020 с., №64 банди 27);

Мутобиқи маълумоти пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ишқошим бо камбориш омадани фасли зимистони солҳои 2019 – 2020 дар нимсолаи якуми соли 2020 ба иншоотҳои гуногуни хоҷагии халқи ноҳия хушбахтона хисороти расонида шуда ба қайд гирифта нашудааст.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз дар якҷоягӣ бо мақомотҳои дахлдор вобаста ба иҷрои банди 2-и қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, №506 «Дар бораи Нақшаи миёнамӯҳлати муташаккилона кӯчонидани муҳоҷирони экологӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, барои солҳои 2017-2020» тадбирҳо андешида, 2 нафар сокинони Ҷамоати деҳоти Сағирдашт, ки дар минтақаҳои хавфнок истиқомат мекунанд ба рӯйхат дароварда шуда, қорҳои хуччатгузорӣ дар ин самт идома дошта, ба ҷойҳои беҳаф кӯчонида мешаванд.

Бо мақсади пешгирии эҳтимолияти сар задани офатҳои табиӣ дар давраи мавсими зимистон ва баҳору тобистони соли 2020 аз тарафи Раёсати вилоят Нақшаи чорабиниҳои мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят оид ба андешидани чораҳо чиҳати тайёри ба офатҳои табиӣ дар мавсими зимистон ва баҳору тобистони соли 2020 таҳия гардида, бо қарори Раиси Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон № 9 аз 14-уми январи соли 2020 тасдиқ гардид. Ҳамзамон, бо мақсади сари вақт гузаронидани қорҳои пешгирикунанда ва баҳри баланд бардоштани устувории ҷомеаҳои осебпазир ба офатҳои табиӣ аз тарафи афсарони шӯба ва бахшҳои Раёсати Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании ВМКБ дар ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Рӯшон, Роштқалъа ва Ишқошим дар ҳамкорӣ бо Агентии Оғохон оид ба макони зист дар ВМКБ машқҳои эвакуатсионӣ аз офати табиӣ (тармафурӯӣ) гузаронида шуданд.

Тибқи маълумоти пешниҳод намудаи ноҳияи Шугнон дар зерӣ 14 адад мавзӯҳои хавфнокӣ Ҷамоати деҳоти Ванқалъа 183 хоҷаги 976 нафар аҳоли, Ҷамоати деҳоти Вер 6 адад 63 хоҷаги 330 нафар аҳоли, Ҷамоати деҳоти Навобод 10 адад 328 хоҷаги 2534 нафар аҳоли, Ҷамоати деҳоти Сучон 13 адад 109 хоҷаги 407 нафар аҳоли, Ҷамоати деҳоти Ғарибшо Шаҳбозов 7

адад 234 хоҷаги 1320 нафар аҳоли Ҷамоати деҳоти Мирзочон Ширинҷонов 5 адад 211 хоҷаги 1256 нафар аҳоли, Ҷамоати деҳоти Поршинев 8 адад 1207 хоҷаги 7260 нафар аҳоли қарор доранд.

Вобаста ба банди мазкур дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ маълумоти муфассал пешниҳод нагардидааст.

Ҳамзамон, дар шаҳру ноҳияҳои Ванҷ 950 нафар, Мурғоб 703 адад, Хоруғ 627 нафар, Дарвоз 478 адад, Ишкошим 258 нафар, Роштқалъа 254 адад, Шугнон 21 нафар ва Рушон 6 адад оилаҳо дар минтақаҳои хавфнок зиндагонӣ мекунанд.

16.3. (16.3) Коркарди партовҳои тибқи стандартҳои муқарраргардида, арзёби гардиданд.

16.3. Мавҷудият ва ба талаботи муқарраргардида ҷавобгӯ будани нуқтаҳои партовҳои маиши (полигон, свалка), ташкили супоридани лампаҳои симобдор ба нуқтаҳои коркард.

Оид ба иҷрои Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3-марти соли 2011, №97 «Дар бораи тадбирҳои оид ба ташкил намудани системаи безараргардонии ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва коркарди лампаҳои симобдор» Раёсат қорҳои муайяне амалӣ карда истодааст. Аз қабули Қарори мазкур то ин дам, мувофиқи маълумотҳои ба дастмада, 8284 –адад лампаҳои каммасраффи симобдори аз истифода баромада ҷамъоварӣ ва дар нуқтаҳои қабули муассисаҳои хоҷагиюкоммуналии шаҳру ноҳияҳои вилоят нигоҳдошта шудаанд, ки ба шаҳри Душанбе барои безарар гардони интиқол додашуданд. Айни ҳол дар қорхонаҳои мазкури шаҳру ноҳияҳои лампаҳои қорношоями симобдор 672 адад ҷамъовари карда шудааст.

Дар шаҳри Хоруғ барои ҷамъоварӣ ва супоридани лампаҳои аз истифодабаромада, қорхонаи воҳиди давлатии «Хоҷагии манзилию коммунали» дар ҳудуди худ нуқтаҳои қабули лампаҳои симобдори аз истифодабаромадаро ташкил намуда, нигоҳдории онҳоро таъмин менамояд ва барои гуронидан ва безарар кардани лампаҳои симобдор ҷойи муайян ҷудо карда нашуда, лампаҳои истифодабурдашудаи симобдор ба шаҳри Исфараи вилояти Суғд интиқол дода мешаванд.

Дар ноҳияи Дарвоз аз тарафи Қорхонаи воҳиди давлатии “Хоҷагии манзилию коммунали” нуқтаи ҷамъоварӣ ва нигоҳдории лампаҳои симобдор ташкил карда шудааст. Қорхонаи мазкур аз идораю муассисаҳо ва хоҷагиҳо лампаҳои симобдорро ҷамъоварӣ намуда, ҷиҳати дар ҷойҳои безарар нигоҳ доштан ҷорачӯӣ карда истодааст. Дар ин давра 480 адад лампаҳоро ҷамъоварӣ намуда, дар нуқтаи безараргардонӣ нигоҳ дошта мешаванд.

Дар ҳудуди ноҳияи Шугнон мувофиқи қарори раиси ноҳия нуқтаҳои партовҳои маишӣ дар Ҷамоатҳои деҳоти Мирзочон Ширинҷонов ва Ғарибшо Шаҳбозов ҷудо гардида, ба роҳ монда шудааст. Дар бораи тадбирҳои оид ба ташкил намудани системаи безараргардонии ҷамъоварӣ, нигоҳдорӣ, интиқол ва коркарди лампаҳои симобдор дар ноҳия аз тарафи «Хоҷагии манзилию коммунали»-и ноҳия 7 нуқтаи қабули лампаҳои аз истифодабаромада дар ҷамоатҳои ноҳия ташкил шуда, дар маҷмуъ 270

адад ҷамъоварӣ карда шудаанд. Аз тарафи корхона лампаҳои симобдорӣ аз истифода баромадаро дар кутиҳои махсус дар ҷои алоҳида барои онҳо ҷудо шуда, аз ҳамаи ҷамоатҳо ҷамъ намуда, истодаанд.

Дар ноҳияи Роштқаъла бо қарори раиси ноҳия барои хоҷагии манзилию коммуналии ноҳия дар мавзеи Анчин қитъаи замин барои ҷобачокунии партовҷой ҷудо гардид. Қитъаи замин, ки майдони 1 га дар бар мегирад, тахту ҳамвор карда шуд. Аз Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳулосаи экспертизаи давлатии экологӣ ва иҷозатнома оиди фаъолият ба ҳукуки ҷамъоварӣ, истифодабарӣ, безараргардонӣ, кашонидан ва ҷойгиркунонии партовҳо гирифта шудааст. Барои ҷамъоварии партовҳо дар маркази ноҳия 8-куттии махсус ҷойгир шуда, назди мактабҳо, касалхонаи минтиқавӣ қуттиҳои махсуси партовҷамъкунӣ ташкил карда шуда, бобати сари вақт ҷамъоварӣ намудани партовҳо назорат бурда мешавад.

Лампаҳои симобдорро сокинони ноҳияи Мурғоб бо нуқтаи ҷамъиятӣ Хоҷагии манзилию коммуналии ноҳия месупоранд, ки аз тарафи корхонаи номбурда нуқтаҳои қабул, ҷамъоварӣ ва нигоҳдории лампаҳои симобдор ҷудо гардида, ки он ба талабот ҷавобгӯ нест.

Бояд қайд кард, ки дар ноҳияҳои Ванҷ, Рӯшон ва Ишкошим нуқтаҳои партови маишӣ дар маркази ноҳия мавҷуд буда, аз тарафи Корхонаи давлатии фаръии “Хоҷагии манзилию коммуналии ноҳия” мунтазам нигоҳ ва ба танзим дароварда мешаванд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он, Кумитаи ҳифзи муҳити зисти назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждании назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, КВД “Хоҷагии манзилию коммуналӣ” барои ҷамъоварии лампаҳои каммасраф ва ташкили коркарди онҳо, пешгирӣ намудани ҳолатҳои фавқуллода ва ҳалли масъалаҳои аҳолии дар минтақаҳои хавфнок истиқоматдошта ба ҳамоҳангсозии фаъолият тақвият дода шавад.

17. Рушди варзиш ва ҷавонон (банди 51-и паём)

Нишондоди пешакии рушди варзиш ва ҷавонон бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ 17.1. (17.1, 17.3, 17.4, 17.5) Фароҳам овардани шароит барои ҷалби сокинон ба варзиш, 17.2. (17.2) Рафти иҷроии нақшаи даъвати ҷавонон ба хизмати ҳарбӣ, 17.3.(17.6) Пешгирии содиршавии ҷиноят ва эмин нигоҳ доштани ҷавонон аз бегонапарастӣ, арзёбӣ гардиданд.

17.1. (17.1, 17.3, 17.5) Фароҳам овардани шароит барои ҷалби сокинон ба варзиш,

17.1. Нишондиҳандаҳои соҳаи кор бо ҷавонон;

Шумораи умумии ҷавонон дар вилоят 82759 нафарро ташкил медиҳад, ки вобаста ба ҷавонони роҳбарикунанда дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ маълумот пешниҳод нагардидааст.

Новобаста ба ин ҷавонони роҳбарикунанда дар ноҳияи Мурғоб +9

нафар (26 нафар роҳбарикунанда) нисбати соли гузашта зиёд гардида, ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Ванҷ +8 нафар (ҳамагӣ 94 нафар роҳбарикунанда), Ишкошим +1 (13 нафар роҳбарикунанда) ва Рӯшон +1 нафар (5 нафар роҳбарикунанда) ва Шуғнон +-0 нафар (ҳамагӣ 4 нафар роҳбарикунанда) ташкил додааст, ки нишондиҳандаи дастгирии ҷавонони лаёқатманд марҳила ба марҳила таъмин гардида истодааст.

Ҳамзамон, ин нишондиҳанда дар шаҳри Хоруғ -1 нафар (5 нафар роҳбарикунанда) нисбат ба давраи соли гузашта кам гардидааст, ки ба пурзӯр намудани фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри болозикрро барои баланд бардоштани нишондиҳандаи дастгирии ҷавонони лаёқатманд ба вазифаҳои роҳбарикунанда ба миён омадааст.

Ҳамзамон, вобаста ба масъалаи мазкур дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Дарвоз ва Роштқалъа маълумот пешниҳод нагардидааст.

17.3. Дар ҳар як деҳа ва маҳалли аҳолинишин, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд, бунёд кардани як толор ва як майдони варзишӣ (банди 82 паём) (бо иловаи маълумоти шумораи маҳалҳои аҳолинишин, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд ва мавҷудияти толор/майдончаи варзишӣ дар онҳо);

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия Дарвоз вобаста ба иҷрои супориши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар Паёмашон аз 26 декабри соли 2019 ҷиҳати бунёд намудани як толор ва як майдончаи варзишӣ дар деҳаҳое, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ дорад, дар ҳамкорӣ бо соҳибкорон ва шахсони эҳсонкор тадбирҳои заруриро рӯи қарор оварда, то соли 2021 дар 5 деҳаҳои ноҳия, ки 100 хоҷагӣ аз 2 толои варзишӣ ва 5 майдончаи варзиши бунёд менамояд. Ба ҳолати имрӯза дар ноҳияи Ишкошим дар 14 деҳаҳое, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд, толорҳои варзишӣ умуман вучуд надоранд ва танҳо дар ду адади ин деҳаҳо қитъаи замин барои сохта ва ба истифода додани майдончаҳои варзишӣ ҷудо гардида, айни замон сохтмони ин майдончаҳо идома доранд.

Дар ноҳияи Ванҷ 1 варзишгоҳ, 50 майдончаҳои назди муассисаҳои таълимӣ, 10 толори варзишӣ фаъолият намуда, сохтмони 3 майдончаи бозии кӯдакона ва 1 майдончаи варзишӣ дар маркази ноҳия идома дорад.

Ба ҳолати имрӯза дар 14 деҳаҳои ноҳияи Ишкошим, ки зиёда аз 100 хоҷагӣ доранд, толорҳои варзишӣ умуман вучуд надоранд ва танҳо дар ду адади ин деҳаҳо қитъаи замин барои сохта ва ба истифода додани майдончаҳои варзишӣ ҷудо гардида, айни замон сохтмонашон идома доранд.

Ноҳияи Роштқалъа бошад дорои 51 адад майдончаҳои варзишӣ ва 6 адад толорҳои варзишӣ мебошад. Айни ҳол бо дастгирии Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон барои 2 толорҳои варзишӣ таҷҳизотҳои варзишӣ оварда шуда, 1 толори варзишӣ таъмир гардида, сохтмони 4 толори варзиши ба итмом расида, сохтмони 4 толорҳои варзиши идома дорад. Таъмиру сохтмони толорҳо ва майдончаҳои варзишӣ

аз тарафи ҷавонони деҳаҳо низ маблағгузорӣ карда мешаванд ва корҳои сохтмонӣ пурра аз тарафи ҷавонон ба тариқи ройгон анҷом дода шуда истодааст. Дар соли ҷори дар Ҷамоати деҳоти Барвоз аз тарафи соҳибкор Назаршоев майдончаи варзиши сохта шуда истодааст.

Вобаста ба банди мазкур дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят ва шаҳри Хоруғ маълумоти муфассал дарҷ нагардидааст.

17.4. Оммавигардонии варзиш, таблиғи тарзи ҳаёти солим, оmodасозии варзишгарони касбӣ, баргузор намудани мусобикаҳои гуногун аз рӯи ҳамаи намуди варзиш (банди 85 паём);

Дар давоми шаш моҳи соли 2020 дар ВМКБ 95 маротиба машқҳои пагоҳирӯзӣ гузаронида шуда, теъдоди фарогирифта 4200 нафар, яъне 990нафар зан ва 3210нафар мардро ташкил медиҳад. Дар давоми нимсола дар вилоят 140 чорабиниҳои варзишӣ бо фарогирии 8853 нафар, ки аз инҳо 6914 нафар мард ва 1939 нафар зан мебошанд, гузаронида шуданд.

Баҳшида ба “Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” дар давоми нимсолаи соли 2020 дар ноҳияи Мурғоб 14 чепионати бозии миллӣ “Ордо 2020” дар байни ҷамоатҳои ноҳия ташкил карда, дар он бозиҳои волейбол, шохмот, теннис баргузор гардид.

Инчунин ба мақсади тарғиби ҳаёти солим, муттаҳид намудани ҷавонон идҳои сиёсӣ фарҳангӣ байни ҷавонон чорабиниҳои варзишӣ, аз қабали воллейбол, теннис, шохмот, бандкашӣ ташкилу гузаронида шуд.

Бо мақсади рушди ҳамаҷонибаи соҳаи варзиш дар доираи «Барномаи маҷмӯи рушди тарбияи ҷисмонӣ ва варзиш дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, «Барномаи рушди футбол дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2016-2020» дар ноҳияи Рӯшон нақшаи чорабиниҳои мушаххаси рушди соҳа таъин шудааст, ки дар доираи он як қатор чорабиниҳои варзишӣ, аз намуди волейбол, баскетбол, тенниси рӯи миз, шохмот, гӯштини миллӣ, дзюдо, самбо ва гӯштини тарзи озод пайваста гузаронида мешаванд. .

Машқҳои пагоҳирӯзӣ низ хуб роҳандозӣ гардида, то давраи ҳисоботӣ 8 адад машқҳои пагоҳирӯзи бо чалби 296 нафар ташкилу гузаронида шудаанд.

17.5. Рафти бунёди иншоотҳои варзишӣ аз ҷумла бо чалби соҳибкору тоҷирон (банди 85 паём)

Дар вилоят ҷамъи умумии иншоотҳои варзишӣ 403, як маҷмааи варзишӣ аз ҷумла 68 толори варзишӣ, 293 майдончаҳои одди варзишӣ, 11 варзишгоҳ, 3-то қасри варзишии «Вастан» дар ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Рӯшон вучуд доранд.

Дар вилоят 10 мактаби варзишӣ бо фарогирии 3648 нафар варзишгар, аз ҷумла 673 духтар фаъолият карда истодааст.

Мувофиқи нақша чорабиниҳо дар ноҳияи Рӯшон то соли 2030 16 адад иншоотҳои варзишӣ бунёд карда мешаванд. Аз ҷумла, дар Ҷамоати деҳоти М. Абдулвосиев 2 адад майдончаи варзишӣ, дар Ҷамоати деҳоти Н.Додхудоев 1 адад толори варзишӣ, 2 адад майдончаи варзишӣ, Ҷамоати деҳоти Рӯшон 2 адад толори варзишӣ, 2 адад майдончаи варзишӣ ва дар

ҷамоатҳои деҳоти Бартанг, Басид ва Савноб 6 адад майдончаҳои варзишӣ ва толорҳои варзишӣ сохта ба истифода дода мешаванд.

Вобаста ба рафти сохтмонҳои иншоотҳои варзишӣ дар ҳисоботи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Ишкошим, Мурғоб ва Шугнон маълумот дарҷ нагардидааст.

17.2. (17.2) Рафти иҷрои нақшаи даъвати ҷавонон ба хизмати ҳарбӣ

Даъвати ҷавонписарон ба хизмати ҳарбӣ яке аз маъракаҳои муҳими сиёсӣ буда, Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон хушбахтона аввалин шуда, ҷавонони бо нангу номуси вилоятро худихтиёрӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил намуд ва даъвати ҷавонписарон дар мӯҳлати муқарраргардида 103% иҷро гардида, теъдоди наваскарон 246 нафарро ташкил дод. Бо мақсади баланд бардоштани ҳисси Ватандӯстии ҷавонон аз ҷониби Раёсат ва сохторҳои маҳаллии он 171 суҳбату вохӯриҳо, 41 озмун, 17 мусобиқаи ҳарбӣ – варзишӣ бо фарогирии 22256 ҷавон гузаронида шуд, ин боис гардид, ки ҷавонон аз шароити хизмат воқиф гарданд ва ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон шомил шаванд.

Бояд қайд намуд, ки яке аз муваффақиятҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз дар самти иҷрои нақшаи даъвати ҷавонон ба хизмати ҳарбӣ ин доими гузаронидаи мусобиқаҳои варзишӣ байни ҷавонон ва қадрдонии онҳо бо мукофотҳои таъсисдода мебошад. Бо мақсади бедор намудани ҳисси ватандӯстии ҷавонон дар қисмҳои низомии ноҳия рӯзи 20.02.2020с., рӯзи “Дарҳои кушод” ташкил карда шуд, ки ҷавонони синни тодаъватӣ аз ҳолуаҳвол ва зиндагии якрӯзаи сарбозон ошноӣ пайдо намуданд. Дар шамоҳаи соли 2020 ноҳияи Дарвоз даъвати баҳорӣ ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистонро 112 фоиз иҷро намудааст.

17.3.(17.6) Пешгирии содиршавии ҷиноят ва эмин нигоҳ доштани ҷавонон аз бегонапарастӣ

Дар давоми шаш моҳи аввали соли 2020 аз тарафи ҷавонон ҷинояти вазнин ба қайд гирифта нашудааст. Танҳо 3 амали дуздӣ дар ноҳияи Ишкошим, 1 адад-худкушӣ дар ноҳияи Роштқалъа ва дигар ҷиноят фақат як адад дар ноҳияи Рушон ба қайд гирифта шудааст. Дар самти ахлоқи ҳамида ва фарҳангдустии ҷавонон аз тарафи Раёсат ва сохторҳои он 38 мулоқоту вохӯриҳо гузаронида шуда 5127 нафар ҷавононро дар бар гирифт. Дар рафти вохӯриҳо таъкид гардид, ки дар дунёи имрӯзаи мутағайир набояд фарҳанги ниёгонамонро аз даст диҳем. Ҳамзамон дар мавзӯи ахлоқи ҳамидаи ҷавонон 8 мизи мудаввар аз тарафи сохторҳои Раёсат бо фарогирии 737 нафар гузаронида шуд.

Дар давраи ҳисоботӣ дар шаҳри Хоруғ аз тарафи ҷавонон 9 ҳолати(соли 2019 11-нафар) ҳуқуқвайронкунӣ (6 нафар бе қайди зист) ба қайд гирифта шуда, маблағи ҷаримаи умумии онҳо ба 348 сомони рост меояд. Аз тарафи ноболиғон 2 адад ҷиноят ба қайд гирифта шудааст.

Аз тарфи ҷавонон шомилшавӣ ба сафи хизбҳо, ҳаракатҳои ифротӣ ва тундгаро ба мушоҳида расид. Ҷиҳати пешгирии ҷиноятсодиркунӣ дар телевизиони “Бадахшон” баромадҳо ва дар муассисаҳои таълимӣ вохӯриҳо ва суҳбатҳо баргузор карда шуданд.

Вобаста ба банди мазкур дар ҳисоботҳои пешниҳоднамудаи мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияҳои Дарвоз, Рӯшон, Шуғнон, Мурғоб, Ванҷ, Роштқалъа ва Ишкошим маълумот дарҷ нагардидааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Кумитаи кор бо ҷавонон ва варзиши назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои ҷалби бештари ҷавонон ба вазифаҳои роҳбарикунанда, ҷалби ташкилоту муассиса, соҳибкорон барои бунёди майдону толорҳои варзишӣ, ва фароҳам овардани заминаи баланд бардоштани оммавигардонии варзиш, мусоидат намоянд.

18. Рушди соҳаи сайёҳӣ

Нишондоди пешакии рушди соҳаи сайёҳӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 18.1. (18.1, 18.2, 18.3) Фароҳам овардани шароит барои рушди соҳаи сайёҳӣ, арзёбӣ гардиданд.

18.1. (18.1, 18.2, 18.3) Фароҳам овардани шароит барои рушди соҳаи сайёҳӣ

18.1. Андешидани тадбирҳо ҷиҳати рушди соҳаи сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ, бунёд ва беҳтар намудани шароити инфрасохтори сайёҳӣ, экологӣ, табобатӣ, варзишию шикор ва баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасонӣ (банди 41 паём)

Дар ҳудуди вилоят ба ҳолати имруза 43 нафар субъектони хизматрасонии сайёҳӣ (ширкатиҳои сайёҳӣ) бо иҷозатномаи махсуси Кумитаи рушди сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон фаъолият карда истодаанд. Аз ҷумла: Дарвоз 2, Ванҷ 1, Рӯшон 5, Шуғнон 3, Ишкошим 2, Мурғоб 14 ва шаҳри Хоруғ 16 адад мебошанд.

Ҳамзамон, дар шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳои вилоят баҳри беҳтар намудани инфрасохтори соҳаи туризм аз сектори хусусӣ чораҳои амалӣ андешида шуда, айни замон дар шаҳри Хоруғ зиёда аз 12 адад, ноҳияи Дарвоз 8 адад, ноҳияи Ванҷ 2 адад, ноҳияи Рӯшон 3 адад, ноҳияи Ишкошим 20 адад, ноҳияи Мурғоб 14 адад меҳмонхона барои қабули сайёҳони дохилию хориҷӣ омода мебошанд, ки аксарияти аз ин меҳмонхонаҳо фаъолияти мавсимӣ доранд, ки ҳисоботи пешниҳоднамудаи нисбати охири соли гузашта номутобиқати ба назар мерасад..

Бо мақсади ташаккул додани туризми табобатӣ солимигардонӣ, ки ин шакли аз ҳама паҳншудатарини фаъолияти туристӣ буда, бо мақсади истироҳат, солимигардонӣ, барқароркунии ҷисмонӣ ба шумор меравад, ва дар ҳудуди вилоят 4-осоишгоҳ Гарм-Чашма, Авҷ, Биби Фотимаи Зухро ва Ҷелондеҳ арзи вучуд доранд, ки барои сайёҳони дохилию хориҷӣ хизмат мерасонанд, ки маълумоти мазкур нисбати 3 моҳи аввали соли 2020 бетағйир боқӣ мондааст.

Дар шаҳри Хоруғ барои сайёҳон 43 адад ширкатҳои сайёҳӣ аз ҷумла, “Ассотсиатсияи сайёҳӣ-экологии Помир”, “Тур Де-Памир”, “Бадахшон-Травел”, “Де-Памир”, Ассотсиатсияи ронандагони “Сафар”, “Помир Лоч”, инчунин меҳмонхонаҳои “Лаъл”, “Дехлӣ-Дарбор”, “Помир Вояж”, “Серена”, “Помир Тревела” ба сайёҳони дохилию хориҷӣ бо сатҳи хизматрасонии лозимӣ шароит муҳайё кардаанд. Ҳамзамон, зиёда аз 45 адад меҳмонхонаҳои хусусӣ, 40 адад ҳомстейҳо ва 45 адад объектҳои таърихӣ фарҳангӣ арзи вучуд доранд.

Ба ҳолати шашмоҳаи соли 2020 дар ноҳияи Дарвоз 8 адад меҳмонхона, 1 адад меҳмонхонаи замонавӣ “Карон -Плас” 4 адад ҳомстей, 1 адад тарабхона, 2 адад истироҳатгоҳ, 1 адад минтақаи шикор, 2 ширкати сайёҳӣ, ҚДММ “М- Сайёд” ва “Амир- Тур” 1 адад мавзеи таърихӣ фарҳангӣ, 25 адад мавзӯҳои зиёратӣ, 5 адад мавзеи сайёҳати экологии, 128 адад нуқтаи умумӣ(мағоза ва ошхона) 16 адад ташнобҳои сарироҳӣ, 3 адад автомати пардохти маблағ, 4 адад нуқтаи хизматрасонии бонкӣ, 4 адад бонкамат, 1 беморхонаи марказӣ, 7 маркази саломатии деҳотӣ, 2 адад беморхонаи минтақавӣ, 25 адад бунгоҳи тиббӣ, 3 адад ҳаммом, 1 адад сартарошхона, 4 адад нуқтаи таъмири автомобил, 15 адад нуқтаи фурӯши сӯзишвории автомобилӣ, 3 адад нуқтаи фурӯши қисмҳои эҳтиётии автомобил ва 4 адад нуқтаи фурӯши гази моеъ фаъолият доранд. Шароити хизматрасонӣ дар тамоми меҳмонхонаҳо, ҳомстей, тарабхонаҳо ва дигар бинову иншоотҳо ба талаботи замони муосир ҷавобгӯ мебошад.

Ноҳияи Шуғнон барои қабули сайёҳони дохиливу хориҷӣ дар ҷамоати деҳоти ноҳия 11 меҳмонхона, 6 ҳомстей, осоишгоҳҳои «Сарез», «Шифо», «Ташриф», 8 мавзеи тамошобоб ва дар маҷмӯъ дар ноҳия 16 ошхона ва 15 меҳмонхона («Шаҳбозбек» деҳоти Поршинев, «Терминал» деҳоти Сучон, «Насими Ғунд» деҳоти Навобод) бо шароити мусоид ва хизматрасонии хуб фаъолият менамоянд.

Ноҳияи Ишкошим бо табиати хушманзараву ёдгориҳои таърихӣ, обҳои минералии шифобахш ва нарзанҳо машҳури сартосари ҷумҳурӣ ва хориҷ аз он гардидааст. Ҳар сол аз тамоми гӯшаю канори мамолики дуру наздик теъдоди зиёди беморон барои табобат, сайёҳони зиёде барои сайёҳат ба ноҳия ташриф меоваранд. Ҷиҳати рушд додани инфрасохтор ва хизматрасонӣ ба сайёҳон дар ноҳия ба ҳолати имрӯза 20 адад меҳмонхонаҳо, 19 адад ҳомстейҳо, 3 адад тарабхонаҳо, 11 адад ошхонаҳо, 113 адад мағозаҳо ва 103 адад мавзӯҳои таърихӣ ва фарҳангӣ мавҷуданд.

Бо мақсади ҳарчи бештар ҷалб намудани сайёҳон ба Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ва ҳамзамон муаррифӣ намудани минтақаҳои сайёҳии вилоят насби рекламаи минтақаҳои сайёҳӣ ва ишораҳои сарироҳӣ, аз ҷумла насби харитаҳои сайёҳӣ ва таъмини маводи иттилоотии сайёҳӣ бо се забон дар сомонии иҷтимоии шӯба (фейсбук таҳти унвони “Шӯбаи рушди сайёҳии Бадахшон”) ва дар ҳамкорӣ бо Ассотсиатсияи сайёҳии экологии фарҳангии Помир ва дигар субъектҳои хизматрасонии сайёҳӣ дар даромадгоҳҳои шаҳри Хоруғ ва ноҳияҳо корҳо рафта истода аз тарафи шӯбаи рушди сайёҳии вилоят харитаи сайёҳии вилоят таҳия карда мешавад. Дар баробари ин қад-қади роҳҳои марказии шаҳру ноҳияҳои

вилоят шиору овезаҳо вобаста ба эълон гардидани “Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” насб карда шуда, тавассути васоити ахбори омма, сомонаҳои расмӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ муҳимияти рушди сайёҳӣ, тарғибу ташвиқ карда мешаванд.

18.2. Мукамал гардонидани низоми омили соҳаи сайёҳӣ, раванди баҳисобгирии сайёҳон ва шаклҳои ҳисоботдиҳии омили

Вобаста ба эълон гардидани соли 2019 “Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ” шумораи сайёҳони хориҷӣ афзоиш ёфта, дар 6 моҳи аввали соли ҷорӣ дар вилоят теъдоди сайёҳони ташрифоварда 132 нафарро ташкил додааст, ки номутобиғатии нишондоди мазкур бо ҳамии нишондоди шаҳру ноҳияҳои вилоят ба назар мерасад.

Нишондиҳандаи шумораи сайёҳони хориҷӣ, ки ба шаҳру ноҳияҳои вилоят ташриф овардаанд, нисбат ба соли гузашта дар шаҳри Хоруғ -678 (747 нафар), ноҳияҳои Дарвоз -126 (195 нафар), Мурғоб -2118 (2124 нафар), Рӯшон -250 (480) ва Ишкошим -1476 (1514 нафар) мушоҳида гардидааст.

Дар ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ноҳияи Ванҷ, Шугнон ва Рошқалъа вобаста ба замимаҳо маълумот омода нагардидааст.

Тибқи маълумоти Кумитаи рушди сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 июни соли 2020, №7.2/1-477 дар соҳаи аввали соли 2020 ба шаҳру ноҳияҳои ВМКБ зиёда 13166 нафар сайёҳон ташриф овардаанд, ки аз ин шумора 630 нафари он сайёҳони хориҷӣ ва 12536 нафари он сайёҳони дохилро ташкил медиҳанд.

Инчунин, дар қаламрави вилоят то имрӯз 5 адад маркази иттилоотии сайёҳӣ таъсис дода шудааст, ки аз он 2 адад дар шаҳри Хоруғ, 1 адад дар ноҳияи Дарвоз ва 2 адад дар ноҳияи Мурғоб ҷойгир мебошад.

18.3. Таъсиси сомонаҳои интернетӣ, маъмурӣ, хизматрасонии ва сайёҳӣ дар вилояту шаҳру ноҳияҳо;

Бояд қайд намуд, ки ҳисоботҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳр ва ноҳияҳои ВМКБ вобаста ба банди мазкур аз сабаби ҷудо нагардидани маблағи муайян вобаста ба кушодани сомонаи сайёҳии шаҳру ноҳияҳо ва ҳатто вилоят ба таъхир мондааст.

Сомонаҳои интернетӣ дар шаҳр ба ҳамаи сайёҳон дастрас буда, баҳри пайдо намудани маълумот дар бораи фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ, таъриху пешрафти иқтисодию иҷтимоӣ, инчунин чорабиниҳои сиёсии фарҳангии шаҳр аз сайти ташкилгардидаи шаҳри Хоруғ, ки айни замон фаъл мебошад, дастрас кардан мумкин аст.

Айни замон дар ҳудуди ноҳияи Дарвоз сомонаи расмӣ мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатӣ фаъл буда, дар он хизматрасонии сайёҳӣ мавҷуд буда, маводҳои соҳаи сайёҳӣ дар он ҷой карда шудаанд. Дар баробари ин тамоми минтақаҳои сайёҳии ноҳия дар сомонаи Кумитаи сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои сайёҳони дохилию хориҷӣ ҷойгир карда шудааст. Ҳамзамон, дар аксарияти меҳмонхонаҳо

барои хизматрасони ба сайёҳони дохилию хориҷӣ барои истифода барандагони интернет таҷҳизотҳои беноқил Роутер (WI-FI) насб гардида, сайёҳон метавонанд истифода баранд.

Дар ноҳияи Ванҷ сомонаҳои интернетӣ ва маъмурӣ хизматрасонии сайёҳӣ мавҷуд набуда, вале тамоми минтақаҳои сайёҳии ноҳия дар сомонаи ноҳия ба роҳ монда мешавад.

Бинобар пайваст набудани ноҳияи Рӯшон ба шабакаи ягонаи Интернетӣ имкониятҳо дар самти таъсиси сомонаҳои интернетӣ ва маъмурӣ хизматрасонии сайёҳӣ маҳдуд буда, гарчанде истифодаи интернет тавассути модемҳои ширкати мобилии Мегафон ва Tcell роҳандозӣ карда шуда бошад ҳам, аммо суръати алоқаи интернетӣ хеле паст буда, дар раванди кор мувофиқ ба мақсад намебошад.

Аз ҷониби ноҳияи Рӯшон, Шуғнон вобаста ба масъалаи мазкур маълумот пешниҳод нагардидааст.

Дар ноҳияҳои Ишкошим Роштқалъа ва Мурғоб давоми шашмоҳаи аввали соди 2020 сомонаи интернетӣ оид ба соҳаи сайёҳӣ таъсис дода нашудааст. Фақат дар шабакаи иҷтимоии фејсбук гуруҳи бахши рушди сайёҳии ноҳияи Ишкошим таъсис дода шуда, айна ҳол фаъл мебошад.

Дар давраи ҳисоботӣ маълумотҳои пешниҳодгардидаи ноҳияҳои Дарвоз, Ванҷ, Ишкошим, Роштқалъа ва Мурғоб нисбати семоҳаи аввали сол бетағйир боки мондааст.

Пешниҳод: Кумитаи рушди сайёҳии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Вазорати рушди иқтисод ва савдо, Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатӣ, Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ шаҳру ноҳияҳои он барои фароҳам овардани шароит ҷиҳати ҷалби сармоягузорӣ, соҳибкорон, ҳалли мушкилотҳои ҷойдошта, аз хумла беҳтар намудани шароити инфрасохтори сайёҳӣ, экологӣ, табобатӣ, варзишию шикор ва баланд бардоштани сатҳу сифати хизматрасонӣ, мукамал гардонидани низоми омили соҳаи сайёҳӣ ва таъсиси сомонаҳои интернетӣ, маъмурӣ, хизматрасонии ва сайёҳӣ дар вилоят ва шаҳру ноҳияҳои он мусоидат намоянд.

19. Баробарии гендерӣ (банди 80-и паём)

19.1. (19.1) Иштироки занҳо дар ҳаёти сиёсӣ ҷамъиятӣ

19.1. Корҳои анҷомдода ҷиҳати таъин кардани занон ба мансабҳои роҳбарикунанда дар ҳамаи сохторҳои МИМҲД, шаҳру ноҳияҳо, мақомоти худидоракунии шаҳрак ва деҳот, аз ҷумла дар бонкҳо

Имрӯз дар ҳамаи сохторҳои хоҷагии халқи вилоят занон дар баробари мардон қору фаъолият доранд, ки теъдоди ҳайати хизматчиёни давлатӣ дар вилоят 749 нафар мебошанд, ки аз ин теъдод 213 нафар ё 31%- ро занон ташкил медиҳанд. Дар мансабҳои роҳбарикунандаи хизматчиёни давлатӣ 270 нафар қор мекунанд, ки аз онҳо 62 (25%) нафарро занон ташкил медиҳанд. Айна ҳол дар вилоят аз ҳисоби занон 1 нафар ба ҳайси раиси ноҳия, 1 нафар муовинони раиси вилоят, 7 нафар муовинони раисон шаҳри

Хоруғ ва ноҳияҳо, 10 нафар мудирони шуъбаҳои МИМХД-и шаҳру ноҳияҳои вилоят, 20 нафар мудирони бахшҳои МИМХД-и шаҳру ноҳияҳои вилоят буда, 22 нафар зан вакилони Маҷлиси вакилони халқи вилоят ва 77 нафар занон вакилони Маҷлиси вакилони халқи ноҳия мебошад.

Ба Маҷлиси вакилони халқи ноҳияи Дарвоз 11 нафар, Ванҷ 10 нафар, Рӯшон 7 нафар, Шугнон 11 нафар, Роштқалъа 9 нафар, Ишкошим 8 нафар, Мурғоб 13 нафар ва шаҳри Хоруғ 8 нафар занон шомиланд.

Тибқи маълумоти Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23 июни соли 2020, №05-1371 дар мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он ба ҳолати 1 апрели соли 2020 теъдоди воҳидҳои кории хизмати давлатии шаҳрвандӣ 758 ададро ташкил дода, 90 (11,8 фоиз) ҷойи холӣ мавҷуд буда, 668 нафар (88,1 фоиз) хизматчиёни давлатӣ амалан фаъолият доранд, ки аз ин шумора 217 нафар (30,6 фоиз)-ро занон ташкил медиҳанд.

Кадрҳои роҳбарикунанда, ки аз мансабҳои сиёсӣ, категорияҳои олий, якум, дуюм, сеюм ва чорум иборатанд, 254 нафар (38,0 фоиз)-ро ташкил дода, аз ин шумора 53 нафар (20,8 фоиз) занон мебошанд.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шаҳру ноҳияҳои он, Кумитаи кор бо занон ва оилаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Агентии хизмати давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати фароҳам овардани шароити мусоид дар самти иштироки занҳо дар ҳаёти сиёсӣ чамбиятӣ, инчунин пешбарии занҳои фаъол ба вазифаҳои роҳбарикунанда фаъолияти Ҳамоҳангсозиро тақвият бахшанд.

20. Маълумот оид ба рушди соҳаи хизматрасониҳои пулакӣ:

20.1. Корҳои анҷомдода барои баланд бардоштани дастрасии аҳолии шаҳру ноҳияҳо ба хизматрасониҳои пулакӣ, хусусан дар маҳалҳои дурдаст (хизматрасониҳои маишӣ);

Ҳаҷми хизматрасониҳои пулакӣ ба аҳоли дар вилоят дар нимсолаи аввали соли 2020 38979 ҳазор сомониро ташкил медиҳад, ки нисбати соли гузашта (46321 ҳаз. сомонӣ) -7342 ҳаз. сомонӣ кам гардидааст.

Ин нишондиҳанда дар шаҳру ноҳияҳои Хоруғ 25900 ҳаз. сомонӣ (-3837 ҳаз. сомонӣ), Ишкошим 7333 ҳаз. сомонӣ (-222 ҳаз сомонӣ), Шугнон 2485 ҳаз. сомонӣ (-797 ҳаз. сомонӣ), Рӯшон 2189 ҳаз. сомонӣ (-603 ҳаз. сомонӣ), Ванҷ 1888 ҳаз. сомонӣ (-632 ҳаз. сомонӣ), Роштқалъа 842 ҳаз. сомонӣ (-304 ҳаз сомонӣ) ва Мурғоб 685 ҳаз. сомонӣ (-107 ҳаз сомонӣ) кам гардида, ки дар ноҳияи Дарвоз 19584 ҳаз. сомонӣ (+420 ҳаз. сомонӣ) зиёд гаштааст, ки барои баланд бардоштани шароити зиндаги мусоидат намудааст.

Дар ноҳияи Дарвоз имрӯзҳо хизмати пулакӣ, хусусан дар деҳотҳои дурдаст аз тарафи масъулин дар доираи шароити имкониятҳо ба роҳ монда шуда, кӯшиш ба харҷ дода истодаанд, ки барои баланд бардоштани дастрасии аҳоли ба хизматрасониҳои пулакӣ чораҷӯӣ намоянд.

Ҳамзамон дар ноҳияи Ишкошим бо мақсади баланд бардоштани дастрасии аҳолии ноҳия ба хизматрасониҳои пулакӣ, хусусан дар маҳалҳои дурдаст, ба ҳолати 1 июли соли 2020 чор адад филиалҳои бонкҳои ҷумҳуриявӣ ва як адад ташкилоти хурди қарзӣ (филиали № 72 – и Бонки

давлатии амонатгузори Чумхурии Тоҷикистон Амонатбанк, филиали Агроинвестбанк, филиали Тоҷиксодиротбанк ва филиали ташкилоти хурди қарзии “Рушди Кӯҳистон”) фаъолият дошта, ба аҳолии хизматрасонии банкиро ба роҳ мондаанд.

Инчунин аз тарафи мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳия дар ҳамаи ҷамоатҳои деҳот нуқтаҳои хизматрасонии гуногун ташкил гардида, ин нуқтаҳо низ дар самти беҳтар гардидани хизматрасонии пулакӣ дар маҳал мусоидат намуда истодаанд.

Дар ноҳияи Рӯшон вобаста ба хизматрасонии маишӣ ва субъекти савдо ва хизматрасонии пулакӣ дар ноҳия қорҳои назаррас амалӣ гаштанд. Сохтмони нуқтаи хизматрасонии техникаи мобилӣ аз тарафи БРИИМК-и Ҳазинаи Оғохон дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон ба маблағи 120,3 ҳазор сомонӣ дар деҳаи Басид ва ба воситаи шахрвандони алоҳида ҳамом дар ҷамоатҳои деҳоти Бартанг, Басид ва Савноб сохта ба истифодадода шуданд, ки маълумоти мазкур нисбати 3 моҳи аввали соли 2020 бетағйир боқӣ мондааст.

Пешниҳод: мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ВМКБ ва шахру ноҳияҳои он дар якҷоягӣ бо дигар вазорату идораҳои дахлдор ҷиҳати дуруст ба ҳисоб гирифтани хизматрасониҳои пулакӣ, зиёд намудани намудҳои хизматрасониҳои пулакӣ ва ҷаҳати дастрасии он ба аҳолии ҷорачӯӣ намоянд.

21. Таҳкими тартиботи ҳуқуқӣ

Нишондодҳои пешакии таҳкими тартиботи ҳуқуқӣ бо нишондиҳандаҳои рушди иҷтимоию иқтисодӣ, 21.1. Тамоюли ҷиноятҳои ба қайд гирифта ва ошкоршавии онҳо, 21.2 (21.2, 21.3) Шумораи ҷиноятҳои, ки аз тарафи ҷавонон содиршуда ва шомилшавии онҳо ба ҳаракатҳои ифротгароӣ ва тундрав, 21.3 Қорҳои анҷомдодашуда оид ба пешгирии сар задани ҷиноятҳо, арзёбӣ гардиданд.

22.1. Ҷиноятҳои бақайдгирифташуда, дар алоҳидагӣ бо намуди онҳо, аз ҷумла ошкоршавии онҳо

Тибқи маълумотҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии шахру ноҳияҳои Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон дар нимсолаи аввали соли 2020, 177 ҷиноят ба қайд гирифта шудааст, ки нисбати соли гузашта 19 адад кам гаштааст.

Ин нишондиҳанда дар шаҳри Хоруғ - 38 адад (35 адад) ва ноҳияҳои Ванҷ - 18 адад (22 адад), Шуғнон - 1 адад (16 адад), Рошқалъа - 4 адад (10 адад), Мурғоб - 4 адад (9 адад) нисбат ба соли гузашта коҳиш ёфтааст, ки ин натиҷаи дуруст ба роҳ мондани ҳамоҳангсозии фаъолияти мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва сохторҳои Вазорати қорҳои дохилро нишон медиҳад.

Ин нишондиҳанда дар ноҳияҳои Дарвоз +19 адад (34 адад) ҷиноят, Ишкошим +12 адад (26 адад) ҷиноят ва Рӯшон +15 адад (25 адад) ҷиноят зиёд гардидааст.

Зиёдшавии шумораи ҷиноятҳои ба қайд гирифташуда, нисбати соли

2019 дар ноҳияҳои Дарвоз, Ишкошим ва Рӯшон ба назар расида, пурзӯр намудани иҷрои ваколатҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва мақомоти ваколатдорро тоқозо менамояд.

21.2 (21.2, 21.3) Шумораи ҷиноятҳои, ки аз тарафи ҷавонон содиршуда ва шомилшавии онҳо ба ҳаракатҳои ифротгарой ва тундрав

21.2. Шумораи ҷиноятҳо, ки аз тарафи ҷавонон содир карда шудааст

Дар нимсолаи аввали соли 2020 дар миқёси вилоят 9 ҷиноят аз тарафи ҷавонон ба қайд гирифта шуда, аз он дар шаҳри Хоруғ 7 ҳолат ва ноҳияҳои Шугнон 1 ҳолат ва Мурғоб 1 ҳолат ошкор ва ба қайд гирифта шудааст.

Дар семоҳаи соли 2020 аз тарафи мақомоти ҳифзи ҳуқуқ дар вилоят 1 (2019 – 3) ҳодисаи худкушӣ ва 3 ҳодисаи суикасд ба ҷони худ ба қайд гирифта шудааст. Аз ин миқдор 1 ҳодиса дар шаҳри Хоруғ, 1 ҳодиса дар ноҳияи Шугнон ва 2 ҳодиса дар ноҳияи Роштқалъа рух додааст.

Дар ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Ишкошим, Мурғоб ва Рӯшон ҳолати худкушӣ (суитсид) ба қайд гирифта нашудааст.

Тибқи маълумоти Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 8 июли соли 2020, №4/7-1267 дар шаш моҳи соли 2020 аз тарафи ҷавонон 2736 (2019-2851) ҷиноят содир карда шудааст, ки аз ин теъдод 53 (2019-16) ҷиноят ба ВМКБ рост меояд.

21.3. Амалҳо ва натиҷаҳои пешгирии шомилшавии ҷавонон ба ҳаракатҳои ифротгарой ва тундрав (банди 87 паём);

Омӯзиши вазъи ҷинояткорӣ нишон медиҳад, ки бинобар беҳтар гардидани кори пешгирӣ, ошкор ва тафтишу таҳқиқи ҷиноятҳо, баъзе намуди ҷиноятҳо, аз ҷумла терроризм, бандидитизм, роҳзанӣ, ғоратгари, одамрабӣ, таҷовуз ба номус ба қайд гирифта нашудааст.

Дар самти ташвиқу тарғиби қонунҳо дар давраи таҳлилий пурзӯр намуда, 369 маротиба сӯҳбату вохӯриҳо гузаронида шудаанд, ки аз ин дар воситаҳои ахбори омма 64 маротибаро ташкил медиҳад. Аз ҷумла, вобаста ба шарҳи мазмуну муҳтавои Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 декабри соли 2019 дар давраи сипаришуда 77 маротиба дар байни коллективҳои меҳнатӣ, хонандагону донишҷӯён ва бо аҳолии шаҳру ноҳияҳои вилоят ва тавассути воситаҳои ахбори омма сӯҳбату вохӯриҳои гузаронида шудаанд.

Ҷиҳати иҷрои Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 сентябри соли 1997 «Дар бораи сиёсати ҳуқуқӣ ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 августи соли 1997 № 383 «Дар бораи баъзе чораҳои беҳтар намудани тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон ва кори ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва аз 27 ноябри соли 2019 № 599 «Оид ба тасдиқи Барномаи таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2030» қарорҳои Раёсати адлияи вилоят ва сохторҳои он дар ҳамроҳангсозӣ бо қарорҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ҳифзи ҳуқуқ, суд ва прокуратураи вилоят қарорҳои зиёдеро ба анҷом расониданд.

Дар ин давра 1-маротиба чаласаи Шӯрои вилоятии мутобиқсозию методӣ оид ба тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони дар назди раиси ВМКБ гузаронида, баргузорию онҳо телевизиони ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ пахш гардидаанд. Дар чаласаи баргузоршуда, қарорҳои дахлдор қабул гардида, аз ҷониби аъзоёни Шӯро ва дигар мақомотҳои марбута ба иҷро расонида шудаанд.

Тибқи қарори дар боло зикригардида, дар телевизиони «Бадахшон» дар рӯзномаи «Бадахшон» барномаи махсуси «Маърифати ҳуқуқӣ» ташкил шуда, вобаста ба шарҳи санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, тағиру иловаҳо ба қонунҳои амалкунанда, пурсишу саволҳои шаҳрвандон аз рӯи масъалаҳои ҳуқуқӣ ҷавобҳои саҳеҳи ҳуқуқшиносон дода мешаванд.

Речаи гузаронидани “Рӯзи ягонаи ҳуқуқӣ” дар қаламрави вилоят барои нимсолаи яқум соли 2020 аз ҷониби Раиси Шӯро тасдиқ гардида, барои иҷроиш ба аъзоёни Шӯро ва дигар мақомотҳои марбута ирсол карда шудааст ва зеро назорати доимӣ қарор дорад.

21.3 Қорҳои анҷомдодашуда оид ба пешгирии сар задани ҷиноятҳо

Омӯзиши вазъи ҷинояткорӣ нишон медиҳад, ки бинобар беҳтар гардидани кори пешгирӣ, ошкор ва тафтишу таҳқиқи ҷиноятҳо, баъзе намуди ҷиноятҳо, аз ҷумла терроризм, бандидитизм, роҳзанӣ, ғоратгари, одамрабӣ, таҷовуз ба номус ба қайд гирифта нашудааст.

Дар самти ташвиқу тарғиби қонунҳо дар давраи таҳлилӣ пурзӯр намуда, 369 маротиба сӯҳбату вохӯриҳо гузаронида шудаанд, ки аз ин дар воситаҳои ахбори омма 64 маротибаро ташкил медиҳад. Аз ҷумла, вобаста ба шарҳи мазмуну муҳтавои Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 декабри соли 2019 дар давраи сипаришуда 77 маротиба дар байни коллективҳои меҳнатӣ, хонандагону донишҷӯён ва бо аҳолии шаҳру ноҳияҳои вилоят ва тавассути воситаҳои ахбори омма сӯҳбату вохӯриҳои гузаронида шудаанд.

Ҷиҳати иҷрои Фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 9 сентябри соли 1997 «Дар бораи сиёсати ҳуқуқӣ ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 22 августи соли 1997 № 383 «Дар бораи баъзе чораҳои беҳтар намудани тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон ва кори ҳуқуқӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва аз 27 ноябри соли 2019 № 599 «Оид ба тасдиқи Барномаи таълим ва тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандон Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2020-2030» қорҳои Раёсати адлияи вилоят ва соҳторҳои он дар ҳамроҳсозӣ бо қорҳои мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ҳифзи ҳуқуқ, суд ва прокуратураи вилоят қорҳои зиёдеро ба анҷом расониданд.

Дар ин давра 1 маротиба чаласаи Шӯрои вилоятии мутобиқсозию методӣ оид ба тарбияи ҳуқуқии шаҳрвандони дар назди раиси ВМКБ гузаронида, баргузорию чорабиниҳои мазкур тариқи телевизиони ҷумҳуриявӣ ва маҳаллӣ пахш гардидаанд. Дар Чаласаи баргузоршуда, қарорҳои дахлдор қабул гардида, аз ҷониби аъзоёни Шӯро ва дигар мақомотҳои марбута ба иҷро расонида шудаанд.

Тибқи қарори дар боло зикригардида, дар телевизиони «Бадахшон» дар рӯзномаи «Бадахшон» барномаи махсуси «Маърифати ҳуқуқӣ» ташкил шуда, вобаста ба шарҳи санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ, тағиру иловаҳо ба қонунҳои амалкунанда, пурсишу саволҳои шахрвандон аз рӯи масъалаҳои ҳуқуқӣ ҷавобҳои саҳеҳи ҳуқуқшиносон дода мешаванд.

Речаи гузаронидани “Рӯзи ягонаи ҳуқуқӣ” дар қаламрави вилоят барои нимсолаи якум соли 2020 аз ҷониби Раиси Шӯро тасдиқ гардида, барои иҷроиш ба аъзоёни Шӯро ва дигар мақомотҳои марбути ирсол карда шудааст ва зерин назорати доимӣ қарор дорад.

22. Рафти иҷрои нақшаи чорабиниҳои сафарҳои кории супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳангоми сафари корӣ ба шахру ноҳияҳои ВМКБ

22.1. Ҷараёни иҷрои супоришҳои сафарҳои корӣ, ки муҳлати иҷроишашон дар соли 2020 муайян карда шудааст.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии ВМКБ ҷиҳати татбиқи сифатнок ва саривақтии Нақшаи чорабиниҳо оид ба иҷрои дастури супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки аз 11 то 15 сентябри соли 2018 дар ҷараёни сафари корӣ ба Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон баён доштанд, қарори раиси ВМКБ-ро аз 9 октябри соли 2018, №339 таҳия ва тасдиқ намуда, ҷиҳати иҷрои он дастраси мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии шахру ноҳияҳо, раёсату идораҳо ва муассисаҳои дахлдор гардонд.

Нақшаи чорабиниҳои мазкур аз 98 банди назоратӣ иборат буда, 51 банди он дар асоси маълумотҳои пешниҳодшуда ҷиҳати иҷрои пурра аз назорат бароварда шуда, 2 банди он бандҳои 25 ва 43 тибқи мактуби Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муҳлатҳои муқарраргардида иҷро нагардида, муҳлати иҷрои онҳо тамдид карда шуданд. Айни замон 8 банд дар ҷараёни кор қарор доранд, ки муҳлати иҷрои онҳо солҳои 2019 – 2021 –ро дар бар мегирад. Аз ҷумла дар нимсолаи аввали соли 2020 мутобиқи нақшаи иҷроиши 13 банд: (3,5,16,21,24,25,26,27,34,35,38,39,40) муайян карда шудааст.

Дар маҷмӯъ дар шаш моҳи аввали соли 2020 мақомотҳои иҷроияи ҳокимияти давлатии вилоят тамоми кӯшишҳоро барои пешрафти минбаъдаи иқтисодиву иҷтимоии вилоят, иҷрои нақшаҳо ва вазифаҳои афзалиятноки сол равона намуда, давоми соли 2020 баҳри раванқ додани корҳои созандагӣ ободонӣ ва вазифаҳои муайяннамудаи Асосгузори сулҳу ваҳдати милли- Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба амалӣ намудани ҳадафҳои стратегии давлат, барномаҳои соҳавию минтақавӣ ва иҷрои вазифаҳои афзалиятноки соли 2020 баён намудаанд, инчунин, ҷиҳати дар сатҳи баланди сиёсӣ, ташкилию фарҳангӣ баргузор намудани чорабиниҳо бахшида ба таҷлили ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳои мушаххасро роҳандозӣ менамояд.

Мақомоти иҷроияи ҳокимияти давлатии ноҳияи Дарвоз дар бобати таъмин ва иҷрои дастуру супоришҳои Пешвои миллат диққати махсус дода, то ин давра бандҳои Нақша- чорабиниҳо оид ба иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар чараёни сафарҳои корӣ ба ноҳияҳои ВМКБ баён доштанд, пурра амалӣ гашта, баъзе бандҳои алоҳидаи онҳо ноичро мондаанд: аз ҷумла, дастуру супоришҳои Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар чараёни сафари корӣ ба ноҳияҳои Сангвор, Нуробод, Тоҷикобод, Лахш, Рашт ва деҳоти Сағирдашти ноҳияи Дарвози ВМКБ аз 25 то 28 сентябри сол 2016 баён доштанд ва дастуру супоришҳои Пешвои миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар чараёни сафари корӣ ба ноҳияҳои Шамсиддини Шохини вилояти Хатлон ва ноҳияи Дарвози ВМКБ 13 сентябри сол 2017 баён доштанд, 3 банд пурра иҷро гардида, 2 банд дар амал қарор дошта, 4 банд ҳанӯз ноичро мебошад.

Ҳамзамон, дар ноҳияи Рӯшон таҳияи асосноккунии техникиву иқтисодии нерӯгоҳи обии барқии “Санобод” дар Ҷамоати деҳоти М. Абдулвосиев бо иқтидори лоиҳавии 120 мВт ба охир расонида шуда, мутассифона сохтмони нерӯгоҳи номбурда то ҳоло оғоз нашудааст.

Мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии шаҳри Хоруғ оид ба иҷрои қарори раиси шаҳр аз 26 октябри соли 2018, № 718 «Дар бораи иҷрои қарори раиси Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон аз 9 октябри соли 2018, № 339 “Дар бораи иҷрои нақша чорабиниҳо оид ба иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар чараёни сафари корӣ ба ноҳияҳои Ванҷ, Дарвоз, Роштқалъа, Мурғоб ва шаҳри Хоруғи ВМКБ аз 11 то 15 сентябр соли 2018 баён доштанд” нақша чорабиниҳо тартиб дода, дастраси идораву муассисаҳо гардонидааст. Аксар бандҳои нақша-чорабиниҳо ҷиҳати иҷрои дастуру супоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба иҷро расонида шуданд. Аз ҷумла, ба роҳ мондани тарбияи ҳарбӣ -ватандӯстии ҷавонон ва сафарбар намудани онҳо ба сафи Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба танзим даровардани ҳаракати нақлиёт дар шаҳр, аз ҷумла бо мошинҳои сиёҳшиша вусъат бахшида шуда, бе ҳуччати ронандагӣ таҳти назорати ҷиддӣ қарор дода шудааст.

Дар маҷмӯъ дар шаш моҳи аввали соли 2020 мақомотҳои иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатии вилоят тамоми кӯшишҳоро барои пешрафти минбаъдаи иқтисодиву иҷтимоии вилоят, иҷрои нақшаҳо ва вазифаҳои афзалиятноки сол равона намуда, давоми соли 2020 баҳри равнақ додани корҳои созандагӣ ободонӣ ва вазифаҳои муайяннамудаи Асосгузори сулҳу ваҳдати милли- Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, ки дар Паёми навбатӣ ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба амалӣ намудани ҳадафҳои стратегии давлат, барномаҳои соҳавию минтақавӣ ва иҷрои вазифаҳои афзалиятноки соли 2020 баён намудаанд, инчунин, ҷиҳати дар сатҳи баланди сиёсӣ, ташкилию фарҳангӣ баргузор намудани чорабиниҳо бахшида ба таҷлили ҷашни 30-солагии Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон тадбирҳои мушаххасро роҳандозӣ менамояд.